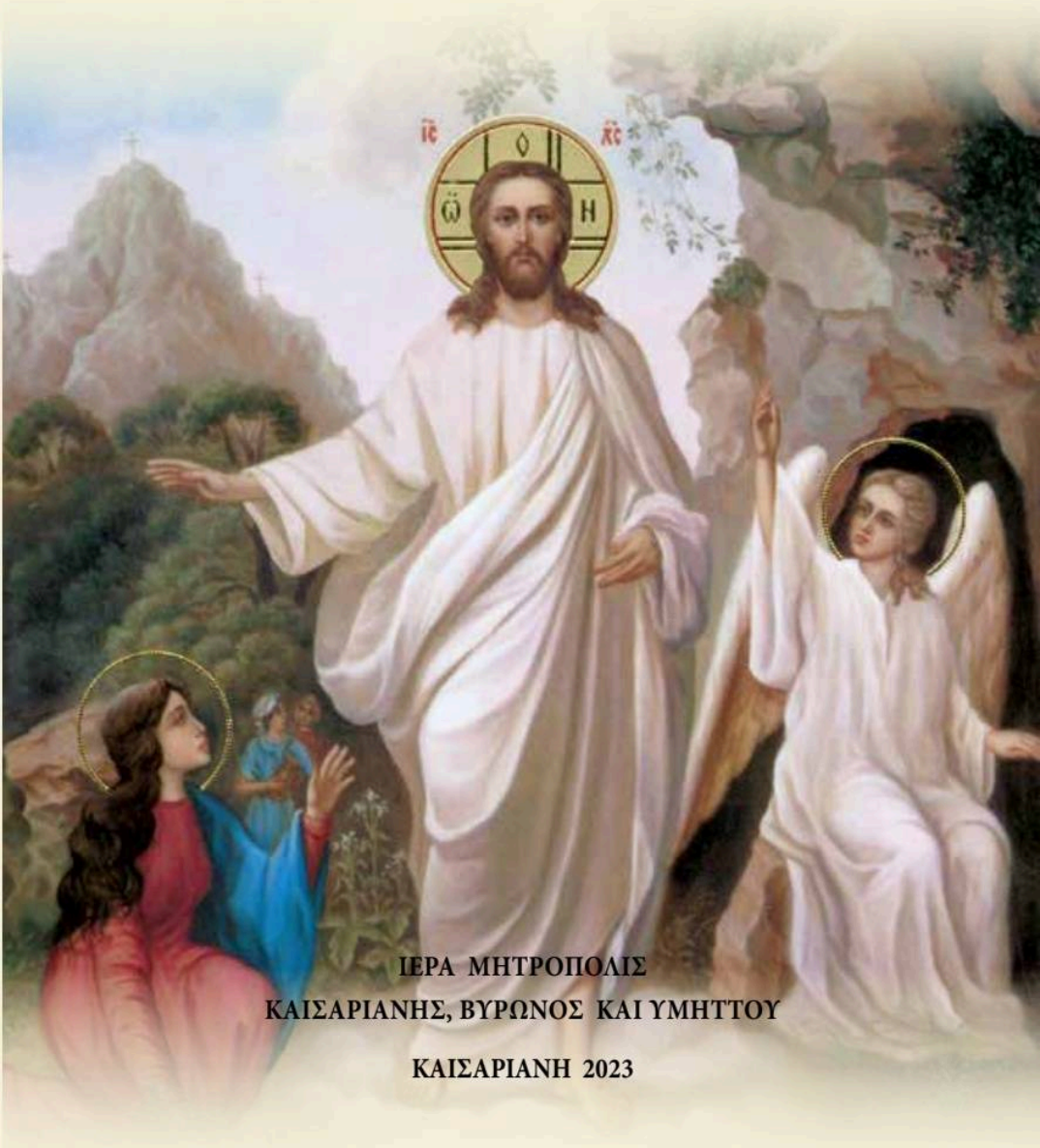
ΤΖΙΟΒΑΝΙ ΠΑΠΙΝΙ

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Πάθος - Σταύρωση - Ἀνάσταση

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2023

ΙΗCΟΥC ΧΡΙCΤΟC

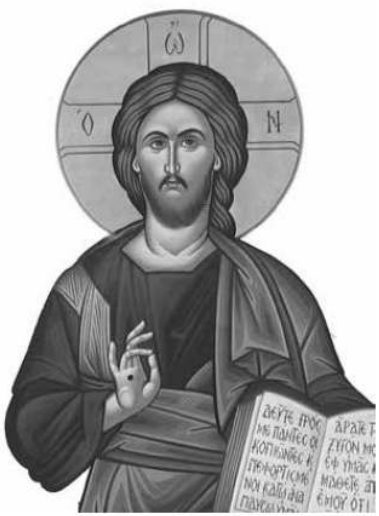
Πάθος - Σταύρωση - Ἀνάσταση

Σειρά: «Χριστολογικά» ἀριθμ. 47

ΤΖΙΟΒΑΝΙ ΠΑΠΙΝΙ

ΙΗCΟΥC ΧΡΙCΤΟC

Πάθος - Σταύρωση - Ἀνάσταση

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2023

ΙΗCΟΥC ΧΡΙCΤΟC

Πάθος - Σταύρωση - Ἀνάσταση

Κείμενα:
Τζιοβάνι Παπίνι

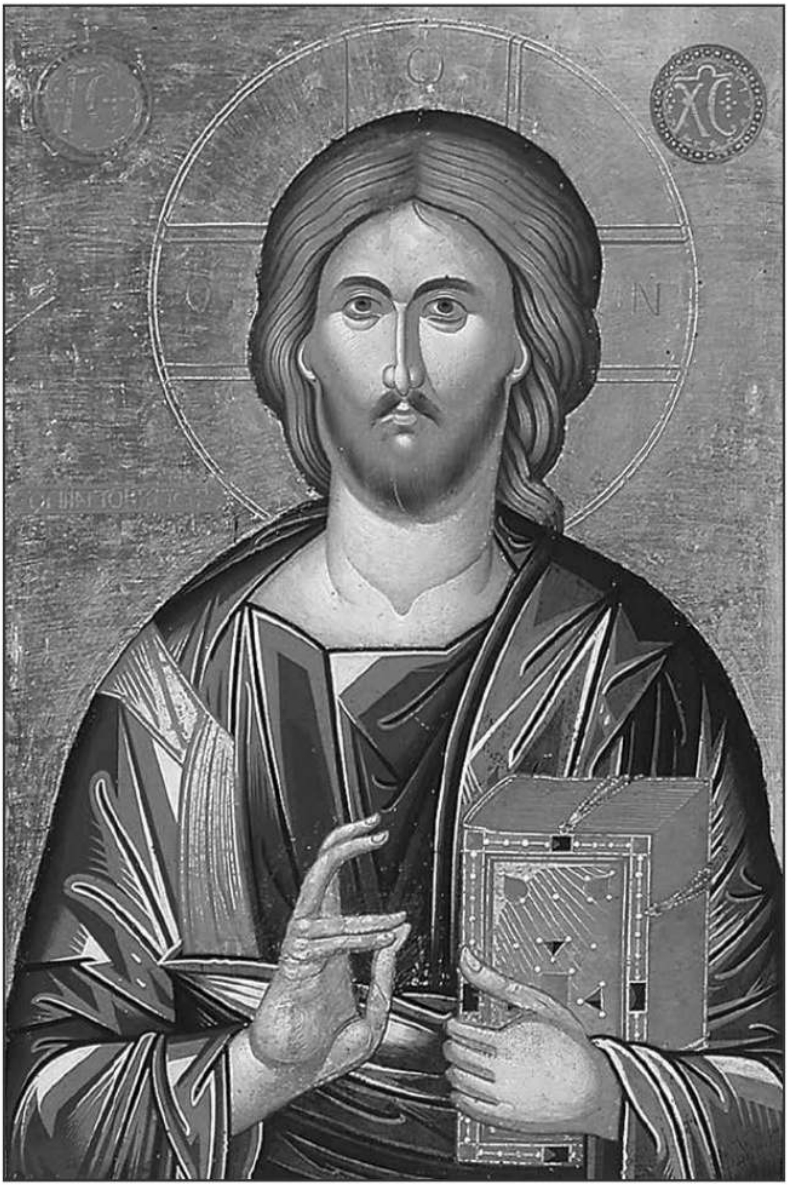
Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ, Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.92.17.513
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Copyright:
Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr • e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-618-5390-36-5

Περιεχόμενα

Ἰησοῦς Χριστός. Πάθος-Σταύρωση-Ἀνάσταση 7
Ἀνεπιθύμητος.....9
Τὸ μυστήριο τοῦ Ἰούδα.....19
Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ὑδρία.....33
Λάβετε, φάγετε.....41
Ἀββᾶ ὁ πατήρ.....53
Ἱδρὼς καὶ αἷμα.....60
Ἡ ὥρα τοῦ σκότους.....67
Ὁ Ἄννας.....71
Τὸ λάλημα τοῦ ἀλέκτορος.....74
Ἡ διάρρηξις τῶν ἱματίων.....80
Προφήτευσον ἡμῖν Χριστέ.....88
Ὁ Πόντιος Πιλᾶτος.....93
Ἡ Παρασκευή.....109
Πάτερ ἄφες αὐτοῖς.....117
Τέσσερα καρφιά.....121
Καὶ σκότος ἐγένετο.....128
Ἔρραναν τὸν τάφον.....135
Οὐκ ἔστιν ὧδε.....138
Πρὸς τὸ Ἐμμαούς.....143
Ἔχετε τί βρώσιμον ἐνθάδε;.....147
Ἡ ἐπιστροφὴ στὴν Τιβεριάδα.....151
Ἡ Νεφέλη.....155
Προσευχὴ στὸν Χριστό.....157

«Ποιός θὰ τὸ πίστευε αὐτὸ ποὺ τώρα ἀκούσαμε; Καὶ τοῦ Κυρίου ἡ δύναμη σὲ ποιόν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔχει φανερωθεῖ; Μὲ τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα ὁ δοῦλος του ἀναπτύχθηκε σὰν τρυφερὸ φυτὸ καὶ σὰν τὴ ρίζα ποὺ σὲ ξεραμένη γῆ φυτρώνει. Ἐλκυστικὸς δὲν ἦταν οὔτ' ὡραῖος, ὥστε νὰ τὸν προσέξουμε οὔτε ἡ παρουσία του ἦταν τέτοια, ποὺ νὰ τὸν ἀγαπήσουμε. Ἦτανε περιφρονημένος ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους κι ἐγκαταλελειμμένος, ἄνθρωπος φορτωμένος θλίψεις, τοῦ πόνου σύντροφος, ἔτσι ποὺ νὰ γυρίζουν ἀπ' ἀλλοῦ οἱ ἄνθρωποι τὸ πρόσωπό τους. Τὸν ἀγνοήσαμε σὰν νά 'ταν ἕνα τίποτα, τοῦ δώσαμε τὴν καταφρόνια μας, κι ἐκτίμηση οὔτε μία στάλα. Αὐτός, ὅμως, φορτώθηκε τὶς θλίψεις μας κι ὑπέφερε τοὺς πόνους τοὺς δικούς μας. Ἐμεῖς νομίζαμε πὼς ὅλα ὅσα τὸν βρῆκαν ἦταν τραύματα, πληγὲς καὶ ταπεινώσεις ἀπὸ τὸ Θεό. Μὰ ἦταν αἰτία οἱ ἁμαρτίες μας ποὺ αὐτὸς πληγώθηκε, οἱ ἀνομίες μας ποὺ αὐτὸς ἐξουθενώθηκε. Γιὰ χάρη τῆς δικῆς μας σωτηρίας ἐκεῖνος τιμω-

ρήθηκε καὶ στὶς πληγές του βρήκαμε ἐμεῖς τὴ γιατρειά. Ὅλοι ἐμεῖς πλανιόμασταν σὰν πρόβατα, εἶχε πάρει καθένας μας τὸ δικό του δρόμο. Μὰ ὁ Κύριος ἔκανε νὰ πέσει πάνω του ὅλων μας ἡ ἀνομία.

Βασανιζόταν κι ὅμως ταπεινὰ ὑπέμενε, χωρὶς παράπονο κανένα. Σὰν πρόβατο ποὺ τ' ὁδηγοῦνε στὴ σφαγή, καθὼς τὸ ἀρνὶ ποὺ στέκεται ἄφωνο μπροστὰ σ' αὐτὸν ποὺ τὸ κουρεύει, ποτέ του δὲν παραπονέθηκε. Κακόπαθε, καταδικάστηκε καὶ ὁδηγήθηκε μακριά, ποιός στή γενιά του ἀνάμεσα σκέφτεται τί ν' ἀπόγινε; Τὸν ἐξαφάνισαν ἀπὸ τῶν ζωντανῶν τὸν κόσμο, γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας χτυπήθηκε ἀπ' τὸ θάνατο. Φτιάξαν τὸν τάφο του ἀνάμεσα στοὺς ἀσεβεῖς, τὸ μνῆμα του ἀνάμεσα στοὺς παραπεταμένους κι ὅμως, δὲν εἶχε πράξει ἀνομία καμιὰ καὶ δόλος δὲν εἶχε βρεθεῖ στὸ στόμα του.

Ὁ Κύριος ὅμως θέλησε νὰ τὸν συντρίψει μὲ τὸν πόνο ἔκανε τὴ ζωή του θυσία ἐξιλέωσης. Γι' αὐτὸ θὰ δεῖ ἀπογόνους, τὰ χρόνια του θά 'ναι πολλὰ καὶ θὰ ἐκπληρωθεῖ μ' αὐτὸν τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα. Ὕστερα ἀπ' τὴν ταλαιπωρία τῆς ψυχῆς του, ἡ ἀμοιβή του θά 'ναι νὰ χορτάσει φῶς. Λέει ὁ Κύριος: «Ὁ δίκαιος δοῦλος μου, μὲ τὴ γνώση τοῦ θελήματός μου, θὰ ἐλευθερώσει πολλοὺς ἀπὸ τὴν ἐνοχή, γιατὶ θὰ πάρει ἐπάνω του

τὶς ἀνομίες τους. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ τοῦ δώσω θέση στοὺς μεγάλους ἀνάμεσα καὶ θὰ μοιράσει αὐτὸς τὰ λάφυρα στοὺς ἰσχυρούς. Ἐπειδὴ ὁ ἴδιος τὴ ζωή του στὸ θάνατο τὴν ἔδωσε καὶ δέχτηκε νὰ συγκαταλεχθεῖ μὲ τοὺς ἁμαρτωλούς. Αὐτὸς πολλῶν τὶς ἁμαρτίες βάσταξε καὶ μεσιτεύει ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν».

Ἡσαΐου νγ΄

Ἀνεπιθύμητος

Ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς καταδικάζει τὸν Ναὸ καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, αὐτοὶ ποὺ ζοῦνε ἀπὸ τὸν Ναὸ κι οἱ ἄρχοντες τῆς Ἱερουσαλὴμ ἑτοιμάζουν τὴν καταδίκη του.

Ὅλοι ὅσοι κατέχουν, διδάσκουν καὶ κυβερνοῦν, δὲν περιμένουν παρὰ τὴν εὐνοϊκὴ στιγμὴ γιὰ νὰ τὸν θανατώσουν χωρὶς κίνδυνο. Ὁποιοσδήποτε ἔχει ἕνα ὄνομα, ἕνα ἀξίωμα, μιὰ σχολή, μιὰ ἐπιχείρησι, μιὰ θέσι ἀνώτερη στὸ κράτος ἢ στὸν Ναό, εἶναι ἐναντίον του. Ἦλθε ἐναντίον τους κι αὐτοὶ εἶναι ἐναντίον του. Πιστεύουν πὼς θὰ ἐξασφαλίσουν τὶς θέσεις τους καὶ θὰ σωθοῦν ἂν ἐκεῖνος λείψη ἀπὸ τὴ μέση. Δὲν γνωρίζουν ὅτι ὁ θάνατός του εἶναι ἀναγκαῖος γιὰ ν' ἀρχίση ἡ τιμωρία τους.

Γιὰ νὰ παραστήσουμε καλύτερα τὸ μῖσος ποὺ ἔνωνε τὶς ἀνώτερες τάξεις τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐναν-

τίον τοῦ Ἰησοῦ -μῖσος ἱερατικό, ἐμπορικὸ- πρέπει νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι ἡ Ἁγία Πόλις ζοῦσε φαινομενικὰ γιὰ τὴ θρησκεία, πραγματικὰ ἀπὸ τὴ θρησκεία. Εἶναι ἡ μόνη μητρόπολις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὅπου μποροῦσαν νὰ προσφέρουν στὸν Θεὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θυσίες ἀποδεκτὲς καὶ νόμιμες. Χιλιάδες Ἰουδαῖοι ἀνέβαιναν κάθε χρόνο, κατὰ τὶς μεγάλες ἑορτές, ἐκεῖ, προερχόμενοι ἀπὸ τὶς τετραρχίες τῆς Παλαιστίνης κι ὅλες τὶς ἐπαρχίες τῆς αὐτοκρατορίας.

Ὁ Ναὸς δὲν ἦταν μόνο τὸ νόμιμο καὶ μοναδικὸ ἄσυλο τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀλλὰ γι' αὐτοὺς ποὺ ζοῦσαν στὸν ἴσκιο του ἦταν ὁ μεγάλος ἀπομυζητήρας ποὺ ἔτρεφε τὴν πρωτεύουσα μὲ τὶς προσφορές του, τὶς δεκάτες του, τὶς θυσίες του καὶ προπαντὸς τὴν πλούτιζε χάρις στὴν ἀκατάπαυστη συρροὴ τῶν προσκυνητῶν. Ὁ Φλάβιος Ἰώσηπος ἀναφέρει πὼς συναθροίζονταν ἐκεῖ, κατὰ τὶς ἐξαιρετικὰ ἐπίσημες ἡμέρες, μέχρι τρία ἑκατομμύρια ξένων.

Ὁ μόνιμος πληθυσμὸς ζοῦσε ὅλο τὸν χρόνο ἀπὸ τὰ κέρδη τοῦ Ναοῦ· ἡ τύχη τῶν ζωεμπόρων, τῶν ξενοδόχων, τῶν κολλυβιστῶν, τῶν τεχνιτῶν ἀκόμα, ἐξαρτῶνταν ἀπὸ τὴν κίνησι τοῦ Ναοῦ. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἱερατικὴ τάξις ἀριθμοῦσε, χωρὶς τοὺς Λευῖτες ποὺ δὲν πήγαιναν πίσω, εἴκοσι χιλιάδες ἀπογόνους τοῦ Ἀαρὼν εἰσοδήματα εἶχαν τὶς δεκάτες ποὺ πληρώνονταν εἰς εἶδος,

τοὺς φόρους τοῦ Ναοῦ, τὴν ἐξαγορὰ τῶν νεογεννήτων -γιὰ τὰ νεογέννητα τῶν ἀνθρώπων ἔπαιρναν πέντε σίκλους κατὰ κεφαλὴν- καὶ τρεφόνταν ἀπὸ τὶς σάρκες τῶν θυσιαζομένων ζώων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἔκαιαν παρὰ τὸ λῖπος. Σ' αὐτοὺς περιέρχονταν οἱ ἀπαρχὲς τῶν κοπαδιῶν καὶ τῶν σιτηρῶν. Τὸ ἴδιο τὸ ψωμί τους, τὸ προμήθευε ὁ λαός, γιατὶ κάθε οἰκογενειάρχης ὤφειλε νὰ παραδώση στοὺς Ἱερεῖς τὸ ἕνα εἰκοστὸ τέταρτο ἀπὸ τὸ ψωμὶ ποὺ ἔψηνε στὸν φοῦρνο του. Πολλοὶ ἀπ' αὐτούς, ὅπως εἴδαμε, κέρδιζαν κι ἀπὸ τὴν κτηνοτροφία, ἔχοντας εὔκολους ἀγοραστὲς τοὺς πιστοὺς ποὺ ἤθελεν νὰ κάμουν προσφορές. Ἄλλοι ἦσαν συμμέτοχοι τῶν κολλυβιστῶν καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανο πὼς μερικοὶ θὰ εἶχαν ἐξελιχθῆ σὲ πραγματικοὺς τραπεζῖτες, γιατὶ ὁ λαὸς κατέθετε εὔκολα στὰ ταμεῖα τοῦ Ναοῦ τὶς οἰκονομίες του.

Ὁ ναὸς λοιπὸν τοῦ Ἡρώδη, τὸ τραπέζι τοῦ ἐμπόρου κι ἡ τρώγλη τοῦ σανδαλοποιοῦ ἦσαν ἑνωμένα κάτω ἀπὸ τὰ ἴδια συμφέροντα. Οἱ Ἱερεῖς ζοῦσαν ἀπὸ τὸν Ναό· πολλοί τους ἦσαν ἔμποροι καὶ χρηματισταί. Οἱ πλούσιοι εἶχαν ἀνάγκη τὸν Ναό, γιὰ νὰ μεγαλώνουν τὰ κέρδη τους καὶ νὰ κρατοῦνε τὸν λαὸ δεμένο. Οἱ Ἔμποροι ἔρχονταν σὲ συναλλαγὲς μὲ τοὺς Πλουσίους, μὲ τοὺς Ἱερεῖς ποὺ γινόνταν συμμέτοχοί τους, μὲ τοὺς Προσκυνητὲς ποὺ μαζεύονταν στὸν Ναὸ ἀπ' ὅλες τῆς γῆς τὶς

ἄκρες· οἱ τεχνῖτες κι οἱ φτωχοὶ ζοῦσαν ἀπὸ τὰ ὑπολείμματα καὶ τὰ ψίχουλα ποὺ ἔπεφταν ἀπὸ τὰ τραπέζια τῶν Ἱερέων, τῶν Πλουσίων, τῶν Ἐμπόρων καὶ τῶν Προσκυνητῶν.

Ἡ θρησκεία ἦταν, λοιπόν, ἡ ἐθνικὴ βιομηχανία, ἡ μοναδικὴ ἐπιχείρησις, χάρι στὴν ὁποία ζοῦσε ὁλόκληρη ἡ Ἱερουσαλήμ. Κάθε προσβολὴ ἐναντίον τῆς θρησκείας, ἐναντίον τῶν ἀντιπροσώπων της, ἐναντίον τοῦ ὁρατοῦ της μνημείου, ποὺ ἦταν ἱερὸ ὅσο καὶ καρποφόρο, θὰ ἐθεωρεῖτο πρᾶξις ἐχθρικὴ ἀπὸ τὸν λαὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, προπαντὸς ὅμως ἀπὸ ἐκείνους στοὺς ὁποίους περιέρχονταν ὁ πλοῦτος καὶ τὰ κέρδη.

Ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὸ Εὐαγγέλιό του, ἀπειλοῦσε ἀπ' εὐθείας τὰ εἰσοδήματα καὶ τὶς ἀπολαβὲς τῶν προνομιούχων τάξεων. Ἂν ὅλες οἱ διατάξεις τοῦ νόμου ὤφειλαν ν' ἀναχθοῦν στὴν πρακτικὴ τῆς ἀγάπης, δὲν ὑπῆρχε πλέον ἀνάγκη τῶν γραμματέων καὶ τῶν νομοδιδασκάλων, οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ἑρμηνεύοντάς τον. Ἂν ὁ Θεὸς δὲν χρειαζόταν τὶς θυσίες ζώων, ἀρκούμενος στὴν καθαρότητα τῆς καρδιᾶς καὶ στὴ μυστικὴ προσευχή, οἱ Ἱερεῖς δὲν ἔμενε παρὰ νὰ κλείσουν τὶς πόρτες τοῦ Ναοῦ καὶ ν' ἀλλάξουν ἐπάγγελμα· οἱ ἔμποροι τῶν βοδιῶν, τῶν προβάτων, τῶν κατσικιῶν, τῶν περιστεριῶν καὶ τῶν τρυγονιῶν θὰ ἔβλεπαν νὰ ἐλαττώνονται καὶ νὰ στερεύουν τὰ ἔσοδά τους. Ἄν, γιὰ νὰ εἶναι κανεὶς εὐάρεστος

στὸν Θεό, ἀρκοῦσε ν᾽ ἀλλάξη ζωὴ καὶ δὲν ἔχανε τίποτε πλένοντας τὰ χέρια του καὶ πληρώνοντας τακτικὰ τὶς δεκάτες, ἡ διδασκαλία καὶ τὸ γόητρο τῶν Φαρισαίων δὲν θὰ εἶχαν καμμιὰ ἐπίδρασι. Ἂν τέλος ὁ Μεσσίας ἔφθανε καὶ κήρυττε πὼς ὁ Ναὸς πρέπει νὰ γκρεμισθῆ, πὼς οἱ θυσίες εἶναι ἄχρηστες, ἡ πρωτεύουσα θὰ ἔχανε τὸ πᾶν, θὰ ἐρημωνόταν.

Ὁ Ἰησοῦς, ποὺ προτιμοῦσε τοὺς ψαράδες, ποὺ ἔπαιρνε τὸ μέρος τῶν Φτωχῶν ἐναντίον τῶν Πλουσίων, ποὺ ἐκτιμοῦσε περισσότερο τ᾽ ἀμόρφωτα παιδιὰ ἀπὸ τοὺς τυφλωμένους Γραμματεῖς, δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἐπισύρη τὸ μῖσος τῶν Λευϊτῶν, τῶν Ἐμπόρων καὶ τῶν Διδασκάλων. Ὁ Ναός, ἡ Ἀκαδημία καὶ ἡ Τράπεζα κηρύχθηκαν ἐναντίον του· ὅταν τὸ θῦμα θὰ εἶναι ἕτοιμο, θὰ φωνάξουν γρήγορα τὸ ρωμαϊκὸ ξίφος γιὰ νὰ τὸ θυσιάση στὴν ἡσυχία τους.

Ἦταν τώρα λίγος καιρὸς ποὺ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ δὲν φαινόταν πιὰ ἀσφαλής. Ὅπως διαδίδονταν στοὺς κύκλους τῶν Φαρισαίων, τὸν τελευταῖο καιρὸ ποὺ ἦταν στὴ Γαλιλαία, ὁ Ἡρώδης τὸν ζητοῦσε γιὰ νὰ τὸν θανατώση. Κι αὐτὸς ἦταν ἴσως ὁ λόγος ποὺ πῆγε κατὰ τὴν Καισάρεια, ἔξω ἀπὸ τὴ Γαλιλαία, ὅπου εἶχε προαναγγείλει τὸ Πάθος του. Ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ εἶχε εἰσέλθει στὴν Ἱερουσαλήμ, Ἱερεῖς, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι τοῦ ἔστηναν παγίδες, προσπαθῶντας ν᾽ ἁρπάξουν κανένα του λόγο,

ποὺ θὰ δικαιολογοῦσε τὴ σύλληψί του. Ἀνήσυχοι καὶ φαρμακεμένοι, ἐξαπέλυσαν ἐναντίον του ἕνα κοπάδι κατασκόπων, οἱ ὁποῖοι σὲ λίγο θὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ ψευδομάρτυρες. Ἂν πιστέψουμε τὸν Ἰωάννη, δόθηκε διαταγὴ σὲ ὡρισμένα ὄργανα νὰ τὸν συλλάβουν, ἀλλὰ δὲν βρῆκαν τὴν εὐκαιρία, οὔτε τὸ θάρρος νὰ βάλουν χέρι πάνω του. Ἡ δίωξις τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν κολλυβιστῶν, ὁ ταλανισμὸς τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Ναοῦ, οἱ προφητεῖες τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ Ναοῦ, εἶχαν ἐπιδεινώσει τρομερὰ τὴν κατάστασι. Ἡ ὑπόθεσις ἔπρεπε νὰ πάρη τέλος. Ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦταν γεμάτη ἀπὸ ξένους καὶ πολλοὶ ἄκουγαν τὸν ἄθρωπο αὐτόν. Μποροῦσε νὰ ξεσπάση καμμιὰ ταραχή, καμμιὰ στάσις ἴσως ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιῶτες, ποὺ τοὺς ἐνδιέφεραν λιγότερο τὰ προνόμια καὶ τὰ συμφέροντα τῆς μητροπόλεως. Τὸ κακὸ ἔπρεπε νὰ χτυπηθῆ στὴν ἀρχὴ καὶ δὲν ἔβλεπαν ἄλλη λύσι παρὰ νὰ ἐξαφανίσουν τὸν βλάσφημο. Οἱ ἀλώπεκες τοῦ Θυσιαστηρίου καὶ τοῦ Ἐμπορίου, ποὺ εἶχαν κιόλας συμφωνήσει κρυφά, συνεννοήθηκαν νὰ συγκαλέσουν τὸ Συνέδριο, ὥστε ἡ Δολοφονία ποὺ εἶχαν ἀποφασίσει, νὰ προσυπογραφῆ κι ἀπὸ τὸν Νόμο.

Τὸ Συνέδριο ἦταν τὸ ἀνώτερο συμβούλιο τῆς ἀριστοκρατίας ποὺ κυβερνοῦσε τὴν πρωτεύουσα. Τὸ ἀποτελοῦσαν οἱ Ἱερεῖς, τῶν ὁποίων οἱ πιστοὶ

τοὺς ἐξασφάλιζαν δύναμι καὶ πλοῦτο, οἱ Γραμματεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἔργο τὴ φύλαξι τοῦ Νόμου καὶ τὴ διατήρησι τῆς παραδόσεως κι οἱ Πρεσβύτεροι, οἱ ὁποῖοι ἀντεπροσώπευαν τὰ συμφέροντα τῶν συντηρητικῶν καὶ πλουσίων ἀστῶν. Ὅλοι συμφώνησαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, συλλαμβάνοντάς τον ἀπροειδοποίητα καὶ θανατώνοντάς τον μὲ τὴν κατηγορία ὅτι ἐβλασφήμησε τὸν Θεὸ καὶ τὸ Σάββατο. Μόνον ὁ Νικόδημος θέλησε κάτι νὰ πῆ, ἀλλ' ὅλοι τοῦ κλείσανε τὸ στόμα. *«Τί ποιοῦμεν»*, ἔλεγαν, *«ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; Ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος»*. Τὴ σωτηρία τῆς πατρίδος φέρουν πάντοτε δικαιολογία οἱ λησταὶ καὶ ἐπικαλοῦνται τὸ κοινὸ ἀγαθὸ γιὰ νὰ ντύσουν μὲ μιὰ ἰδεολογικὴ νομιμότητα τοὺς κακούργους σκοπούς των.

Ὁ Καϊάφας, ποὺ ἐκείνη τὴ χρονιὰ ἦταν Ἀρχιερεύς, διέλυσε τὴν ἀμηχανία μὲ τὴ γνώμη ἐκείνη ποὺ στὰ μάτια τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς δικαιολογεῖ πάντα τὴ θυσία τῶν ἀθώων. *«Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλυται»*. Ἡ γνώμη αὐτὴ τοῦ Καϊάφα, σ' αὐτὴ τὴν περίστασι καὶ μὲ τὸν σκοπὸ ποὺ λέχθηκε, ἦταν ὅπως ὅλα ὅσα ἄκουγαν οἱ τοῖχοι τοῦ Συνεδρί-

ου, γεμάτη ὑποκρισία. Ὅμως μέσα σὲ ὑψηλότερη ἔννοια, μεταφερμένη στὸ ἀπόλυτο κι ἔχοντας στὴ θέσι τῆς λέξεως «*ἔθνος*» τὴ λέξι «*ἀνθρωπότης*», ἡ γνώμη ποὺ ἐξέφρασε ὁ Πρόεδρος τῶν περιτετμημένων ἐκείνων πατρικίων, ἦταν ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια, ποὺ ὁ Ἰησοῦς εἶχε δεχθῆ μὲς στὴν καρδιά του κι ἡ ὁποία ἔμελλε ν᾽ ἀποβῆ, κάτω ἀπὸ ἄλλη μορφή, τὸ μυστήριο τῆς λατρείας τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Καϊάφας δὲν γνώριζε, αὐτὸς ποὺ μόνος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μπῆ στὸ ἄδυτο τῶν Ἁγίων γιὰ νὰ προσφέρη στὸν Γιαχβὲ τὴν ἐξιλέωσι τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ, πόσο τὰ λόγια του αὐτά, κυνικὴ ἔκφρασις ἑνὸς σκληροῦ αἰσθήματος, ἦσαν σύμφωνα μὲ τὴ σκέψι τοῦ θύματός του.

Ἡ σκέψις ὅτι μόνος ὁ δίκαιος μπορεῖ νὰ πληρώση γιὰ τὴν ἀδικία, μόνος ὁ καθαρὸς μπορεῖ νὰ ἐξοφλήση τὰ χρέη τῶν ἁμαρτωλῶν, μόνος ὁ Θεός, μέσα στὴν ἀπέραντη τελειότητά του, μπορεῖ νὰ ἐξιλεώση τὶς ἁμαρτίες ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἔπραξε ἀπέναντί Του, ἡ σκέψις αὐτὴ ποὺ στοὺς ἀνθρώπους φαίνεται ὡς τὸ κατακόρυφο τοῦ παραλογισμοῦ ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι τὸ κατακόρυφο τῆς θείας λογικῆς, δὲν εἶχε γεννηθῆ βέβαια στὸν νοῦ τοῦ τυφλωμένου Σαδδουκαίου, ὅταν φανέρωσε μπροστὰ στοὺς ἑβδομῆντα συνενόχους του τὸ σόφισμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο θὰ τοὺς ἀπήλασσε ἀπὸ ἐνδεχόμενες τύψεις. Ὁ Καϊάφας, ποὺ ἔμελλε νὰ χρησιμοποιηθῆ μαζὶ μὲ

τὸν ἀκάνθινο στέφανο καὶ τὰ καρφιὰ ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ ὄργανα τοῦ Πάθους, δὲν πίστευε ἐκείνη τὴ στιγμὴ πὼς ἔκανε τὴν ἀρχὴ ἐπισήμως, ἂν καὶ κρυφὰ καὶ δίχως νὰ τὸ θέλῃ, τοῦ Θείου Δράματος, ποὺ θὰ ἐξελίσσετο γρήγορα.

Κι ἐν τούτοις ἡ ἰδέα αὐτή, πὼς ὁ ἀθῶος μπορεῖ νὰ πληρώσῃ γιὰ ὅλους τοὺς ἐνόχους, ὅτι ὁ θάνατος ἑνὸς μπορεῖ νὰ σώσῃ τοὺς πολλούς, δὲν ἦταν ἐντελῶς ξένη στὸν ἀρχαῖο κόσμο. Οἱ ἡρωϊκοὶ μῦθοι τῶν εἰδωλολατρῶν γνώριζαν κι ἐξυμνοῦσαν τὴ θεληματικὴ θυσία τῶν ἀθώων. Σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες ἔμεινε ἡ μνήμη τοῦ Πυλάδη, ποὺ προσφέρθηκε νὰ βασανισθῇ στὴ θέσι τοῦ ἐνόχου Ὀρέστη· τῆς Μακαρίας, κόρης τοῦ Ἡρακλέους, ποὺ ἔσωσε μὲ τὴ θυσία της τὴ ζωὴ τῶν ἀδελφῶν της· τῆς Ἀλκήστιδος, ποὺ δέχθηκε τὸν θάνατο γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸν ἀγαπημένο της ἄντρα, τὸν Ἄδμητο, ἀπὸ τὴν ἐκδίκησι τῆς Ἀρτέμιδος· τῶν θυγατέρων τοῦ Ἐρεχθέως, ποὺ γιὰ νὰ διαφύγῃ ὁ πατέρας τους τὴν ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος, θυσιάσθηκαν πρόθυμα· τοῦ βασιλέως Κόδρου, ποὺ ρίχθηκε στὸν Ἰλισσὸ γιὰ νὰ νικήσουν οἱ Ἀθηναῖοι· τοῦ Δεκίου Μουκίου καὶ τοῦ παιδιοῦ του, ποὺ θυσιάσθηκαν στοὺς Θεοὺς τὴν ὥρα ποὺ ἐξακολουθοῦσε ἡ συμπλοκή, γιὰ νὰ νικήσουν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Σαμνῖτες· τοῦ Κουρτίου, ποὺ γκρεμίσθηκε πάνοπλος στὴν ἄβυσσο γιὰ τὴ σωτηρία τῆς πατρίδος του· τῆς Ἰφιγενείας, ποὺ πρόσφερε

τὸν λαιμό της στὸ μαχαῖρι τοῦ Κάλχα, γιὰ ν᾽ ἀποπλεύση ὁ στόλος τοῦ Ἀγαμέμνονος αἴσια στὴν Τροία. Στὴν Ἀθήνα, κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Θαργηλίων, δυὸ ἄνθρωποι θυσιάζονταν γιὰ ν᾽ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν πολιτεία τὴ θεία ὀργή. Ὁ σοφὸς Ἐπιμενίδης, γιὰ νὰ ἐξαγνίση τὴν Ἀθήνα ποὺ εἶχε μολυνθῆ ἀπὸ τὸ πυλώνειο ἄγος, προσέτρεξε στὶς ἀνθρώπινες θυσίες. Στὴν Κύπρο, στὴν Τερακύνια, στὴ Μασσαλία, ἔρριχναν κάθε χρόνο στὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ἐξιλεωθοῦν οἱ ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ, ἕναν ἄνθρωπο ποὺ γινόταν ἔτσι σωτήρας τῶν ἄλλων. Ἀλλ᾽ οἱ θυσίες ἐκεῖνες, ἂν ἦσαν αὐθόρμητες, ἔσωζαν ἕναν ἢ τὸ πολὺ μετρημένους ἀνθρώπους. Κι ἂν ἦσαν βιασμένες, προσέθεταν ἕνα νέο κρῖμα σ᾽ αὐτὰ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἐξιλεωθοῦν. Δὲν ἦσαν δηλαδὴ παρὰ μεμονωμένα παραδείγματα ἡρωϊσμοῦ ἢ δεισιδαιμονίας.

Δὲν εἶχαν δῆ ἀκόμα ἕναν ἄνθρωπο ποὺ νὰ βάλη στοὺς ὤμους του τὶς ἁμαρτίες ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἕνα Θεό νὰ κλείνεται στὴν εὐτέλεια τῆς σαρκὸς γιὰ νὰ σώση ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ νὰ τὸ καταστήση ἱκανὸ νὰ ἐξυψωθῆ ἀπὸ τὴν Κτηνωδία στὴν Ἁγιότητα, ἀπὸ τὴν ταπεινότητα τῆς γῆς στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ὁ τέλειος, ποὺ φορτώνεται ὅλες τὶς ἀδυναμίες, ὁ Δίκαιος ποὺ ἀναλαμβάνει τὶς ἀδικίες ὅλου τοῦ κόσμου, εἶχε παρουσιασθῆ στὴν ἐποχὴ τοῦ Καϊάφα κάτω ἀπὸ τὴ μορφὴ ἑνὸς

περιπλανωμένου φτωχοῦ. Αὐτός, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ πεθάνη γιὰ ὅλους, ὁ Γαλιλαῖος μαραγκὸς ποὺ τάραξε τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἱερουσαλήμ, εἶναι ἐκεῖ, πάνω στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀπέναντι στὸ Συνέδριο. Οἱ ἑβδομῆντα ποὺ δὲν νοιώθουν τί κάνουν, ποὺ δὲν καταλαβαίνουν ὅτι ὑπακούουν, αὐτὴ τὴ στιγμή, στὴ θέλησι τοῦ Θύματός των, ἀποφασίζουν νὰ τὸν συλλάβουν πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα. Ἀλλ' ἄνανδροι, ὅπως ὅλοι οἱ Ἄρχοντες, σ' ἕνα πρᾶγμα μόνο ἀνησυχοῦν· φοβοῦνται τὸν λαό: *«Καὶ ἐζήτουν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν»*.

Ἀλλὰ τὴν ἄλλη μέρα, γιὰ νὰ τοὺς βγάλη ἀπὸ τὴν ἀμηχανία, νὰ κι ἔρχεται ἕνας ἀπὸ τοὺς Δώδεκα· αὐτὸς ποὺ κρατοῦσε τὰ λεφτά, ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης.

Τὸ μυστήριο τοῦ Ἰούδα

Μόνο δυὸ ἄνθρωποι στὸν κόσμο γνώρισαν τὸ μυστικὸ τοῦ Ἰούδα· ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Προδότης. Εἴκοσι αἰῶνες πέρασαν κι ὁ Ἰσκαριώτης παρ ὅλο ποὺ ἄφησε πλῆθος μαθητῶν, ἐξακολουθεῖ νὰ μένη ἕνα αἴνιγμα. Εἶναι τὸ μόνο πρόσωπο ποὺ δὲν μᾶς φώτισαν οἱ Εὐαγγελισταί. Καταλαβαίνουμε δίχως κόπο τὸ σατανικὸ πνεῦμα τῶν δύο Ἡρωδῶν, τὸ ζηλόφθονο μῖσος τῶν Φαρισαίων, τὴν ἐκδικητικὴ λύσσα τοῦ

Ἄννα καὶ τοῦ Καϊάφα, τὴν ἄνανδρη ἀβουλία τοῦ Πιλάτου. Ἀλλὰ δὲν καταλαβαίνουμε μὲ ἴση εὐκολία τὸ ἔγκλημα τοῦ Ἰούδα. Οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ μᾶς μιλοῦν πολὺ λίγο, τόσο γιὰ τὸ πρόσωπό του ὅσο καὶ γιὰ τοὺς λόγους ποὺ τὸν κίνησαν νὰ προδώση τὸν Διδάσκαλό του.

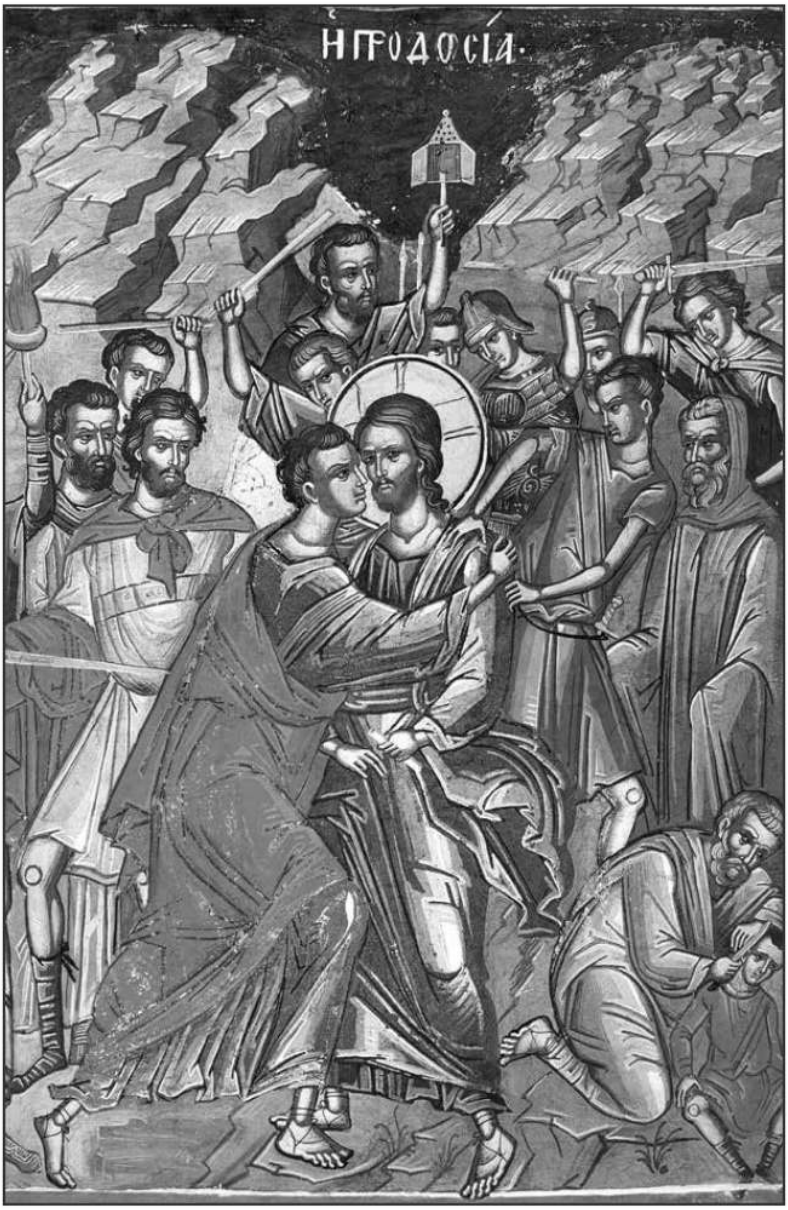
«Ὁ Σατανᾶς εἰσῆλθεν», λένε, *«εἰς αὐτόν»*. Μ' ἄλλα λόγια ὁ πονηρὸς τὸν κατέλαβε ἐξ ἀπροόπτου. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, πρὶν ἀπὸ τὸ δεῖπνο τῆς Βηθανίας, ὁ ἴσως Ἰούδας νὰ μὴν εἶχε σκλαβωθῆ στὸν Σατανᾶ. Ἀλλὰ γιατί, ξαφνικά, νὰ τὸ πάθη αὐτό; Γιατὶ ὁ Σατανᾶς νὰ διαλέξη αὐτὸν κι ὄχι κανέναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους;

Τὰ Τριάντα Ἀργύρια εἶναι ἕνα πολὺ μικρὸ ποσὸ πρὸ παντὸς γιὰ ἕναν ποὺ ἔχει τὸ πάθος τοῦ πλούτου. Δὲν ἔκαναν παρὰ σχεδὸν ὀχτακόσιες χιλιάδες σημερινὲς δραχμές, ἀλλὰ κι ὀχτὼ ἑκατομμύρια νὰ ἔκαναν, δὲν φαίνονται τιμὴ ἱκανὴ νὰ ὁδηγήση ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ οἱ σύντροφοί του μᾶς τὸν περιγράφουν φιλάργυρο, στὴν πιὸ τρομερὴ προδοσία ποὺ γνώρισε ἡ ἱστορία. Εἶπαν πὼς τριάντα ἀργύρια ἦταν ἡ τιμὴ ἑνὸς δούλου. Ἀλλὰ στὴν Ἔξοδο διαβάζουμε πὼς ἂν τὸ βόδι κανενὸς χτυποῦσε ἕνα δοῦλο ἢ μιὰ δούλη, ὁ ἰδιοκτήτης του ὤφειλε νὰ πληρώση τριάντα σίκλους. Ἀλλὰ ποιὸς θὰ πῆ πὼς οἱ νομοδιδάσκαλοι τοῦ Συνεδρίου θὰ εἶχαν ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸν καιρὸ νὰ σκεφθοῦν τέτοιες λεπτομέρειες;

Ἡ πιὸ τρομερὴ δικαιολογία τῆς προδοσίας εἶναι ἡ ὑπηρεσία ποὺ εἶχε ὁ Ἰούδας μέσα στοὺς Δώδεκα. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε κι ἕνας πρώην τελώνης, ὁ Ματθαῖος, κι αὐτὸς ἦταν πιὸ φυσικὸ νὰ φυλάη τὰ λίγα χρήματα ποὺ χρειάζονταν γιὰ νὰ ζοῦν. Ἀντὶ τοῦ Ματθαίου βλέπουμε ταμία τὸν Ἰούδα. Τὸ χρῆμα εἶναι ἄπιστο κι ἐπικίνδυνο. Ἡ ἁπλὴ ψηλάφησις τῶν νομισμάτων, προπαντὸς τῶν ξένων, δηλητηριάζει τὴν ψυχή. Δὲν εἶναι ἐκπληκτικό, λοιπόν, ποὺ ὁ Ἰωάννης μᾶς παρουσιάζει τὸν Ἰσκαριώτη κλέφτη: *«Κλέπτης ἦν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν»*.

Κι ὅμως, νὰ ποὺ μᾶς ἔρχεται ἡ εὔκολη σκέψις πὼς ἕνας ἄνθρωπος τόσο παθιασμένος μὲ τὸ χρῆμα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ μείνη γιὰ πολὺ καιρὸ μέσα σ' ἐκείνη τὴν τόσο φτωχὴ συντροφιά. Ἂν ἤθελε νὰ ζῆ ἀπὸ κλεψιές, θὰ διάλεγε καμμιὰ θέσι καταλληλότερη καὶ πιὸ προσοδοφόρο ἀπ' αὐτὴ ποὺ εἶχε ὡς τώρα. Κι ἂν εἶχε τόσο ἀνάγκη ἐκεῖνα τὰ τριάντα παλιοδηνάρια, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὰ προμηθευθῆ μὲ κανέναν ἄλλο τρόπο ἢ νὰ φύγη μὲ τὸ βαλάντιο καλύτερα παρὰ νὰ πάη νὰ παζαρέψη μὲ τοὺς Ἱερεῖς τὴν πώλησι ἑνὸς ἀνθρώπου;

Αὐτὲς οἱ ἁπλὲς σκέψεις γύρω ἀπὸ μιὰ χειρονομία ἀφθάστου τραγικότητος, ἔκαναν πολλούς, ἀπό τοὺς πρώτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ, νὰ ζητήσουν ἄλλο κίνητρο τῆς σκοτεινῆς ἐκείνης πράξεως. Ἡ αἵρεσις τῶν Καϊνιτῶν φαντάσθηκε ὅτι ὁ Ἰούδας,

Η ΠΡΟΔΟΣΙΑ

γνωρίζοντας πὼς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ δική του θέλησι καὶ τοῦ Πατρός του θὰ παραδινόταν στὸν θάνατο, ἀποφάσισε νὰ δεχθῆ τὸ αἰώνιο μαρτύριο τῆς ἀτιμίας καὶ νὰ τὸν προδώση γιὰ νὰ γίνη ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερο τὸ πάθος τῆς θείας ἐξιλεώσεως. Ὅργανο ἀναγκαῖο κι ἑκούσιο τῆς Ἀπολυτρώσεως, ὁ Ἰούδας ὑπῆρξε, κατ' αὐτούς, ἥρως καὶ μάρτυς, ἄξιος νὰ λατρεύεται κι ὄχι ν' ἀναθεματίζεται.

Κατὰ μία ἄλλη γνώμη, ὁ Ἰσκαριώτης, ποὺ ἀγαποῦσε τὸ ἔθνος του κι ἔλπιζε στὴν ἀπελευθέρωσί του κι ἴσως ἔκλινε πρὸς τὶς ἰδέες τῶν Ζηλωτῶν, εἶχε ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἦταν ὁ Μεσσίας ποὺ περίμενε ὁ λαὸς ὁ σκλαβωμένος, ὁ Βασιλεὺς δηλαδὴ ποὺ θὰ ἐλευθέρωνε καὶ θὰ δόξαζε τὸν Ἰσραήλ. Ὅταν ὅμως σιγὰ-σιγὰ κατώρθωσε ν' ἀντιληφθῆ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Διδασκάλου, πὼς ἐπρόκειτο γιὰ Μεσσία ἐντελῶς ἄλλου εἴδους, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ τὴ διάψευσι τῶν ὀνείρων του, τὸν παρέδωσε στοὺς ἐχθρούς του. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἑρμηνεία, ποὺ τὰ κείμενα, τόσο τὰ κανονικὰ ὅσο καὶ τὰ ἀπόκρυφα, δὲν τῆς δίνουν κανένα στήριγμα, δὲν μπορεῖ ν' ἀποδείξη ἀθῶο τὸν προδότη τοῦ Χριστοῦ θὰ μποροῦσε νὰ ἐγκαταλείψη τοὺς Δώδεκα καὶ θὰ εὕρισκε εὔκολα ἄλλους συντρόφους ποὺ ν' ἀνταποκρίνονταν στοὺς σκοπούς του.

Ἄλλοι εἶπαν πὼς ὁ ἀληθινὸς λόγος τῆς προδοσίας πρέπει νὰ ζητηθῆ στὴν ἀπιστία. Ὁ Ἰούδας

εἶχε πιστέψει εἰλικρινὰ στὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ τώρα δὲν μποροῦσε πλέον νὰ πιστεύῃ. Ἡ προφητεία τοῦ προσεγγίζοντος τέλους, ἡ ἀπειλητικὴ ἐχθρότης τῆς πρωτευούσης, ἡ ἀντίδρασις τῶν Φαρισαίων, ἡ ἐπιβράδυνσις τοῦ θριάμβου τὸν ἔκαμαν νὰ χάσῃ κάθε ἐμπιστοσύνη σ᾽ αὐτὸν ποὺ εἶχε ἀκολουθήσει μέχρι τώρα. Δὲν ἔβλεπε νὰ πλησιάζῃ ἡ Βασιλεία κι ἔβλεπε νὰ ἔρχεται ὁ θάνατος. Ἴσως, κυκλοφορῶντας ἀνάμεσα στὸν λαό, νὰ εἶχε πάρει τ᾽ αὐτί του ὅσα ψιθυρίζονταν γιὰ τὶς προθέσεις τῶν ἱερέων καὶ νὰ φοβόταν πὼς τὸ Συνέδριο δὲν θὰ σταματοῦσε στὸ ἕνα θῦμα, ἀλλὰ θὰ ζητοῦσε τὸν θάνατο κι αὐτῶν ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ. Νικημένος ἀπὸ φόβο –μ᾽ αὐτὸ τὸ συναίσθημα τοῦ παρουσιάσθηκε ὁ Σατανᾶς– τὸν ἄφησε νὰ μπῇ στὴν καρδιά του, σκεφτόμενος πὼς μὲ τὴν προδοσία ἔσωζε τὴ ζωή του. Ἡ ἀπιστία κι ἡ δειλία ἔπρεπε, λοιπόν, νὰ ἦσαν οἱ κρυφοὶ λόγοι τῆς προδοσίας.

Κάποιος Ἄγγλος, ὀνομαστὸς ὀπιομανής, κάθισε κι ἑτοίμασε μιὰ περίεργη ἀπολογία τοῦ Προδότου. Ὁ Ἰούδας πίστευε· πίστευε πάρα πολύ. Ἦταν τόσο πεπεισμένος πὼς ὁ Ἰησοῦς ἦταν ἀληθινὰ ὁ Χριστός, ὥστε θέλησε, γιὰ νὰ τὸ ποῦμε ἔτσι, νὰ τὸν σπρώξῃ, παραδίδοντάς τον στοὺς ἐχθρούς του, νὰ ἐκδηλωθῇ τέλος καὶ νὰ θριαμβεύσῃ. Δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ πὼς ὁ Ἰησοῦς θὰ πέθαινε. Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἐλπίδα του. Ἢ κι ἂν πέθαινε, θ᾽ ἀνα-

σταινόταν εὐθύς, γιὰ νὰ βασιλεύση ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρός του στὸν Ἰσραὴλ καὶ στὸν κόσμο ὁλόκληρο. Γιὰ νὰ ἐπισπεύση τὴ μεγάλη ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία οἱ μαθηταὶ θ' ἀνταμείβονταν γιὰ τὴν πιστότητά τους, ὁ Ἰούδας, βέβαιος πὼς δὲν θὰ πάθαινε τίποτε ὁ θεῖος Φίλος του, θέλησε νὰ τοῦ βιάση τὸ χέρι καὶ νὰ τοῦ δώση τὴν εὐκαιρία, βάζοντάς τον ἀντιμέτωπο μ' αὐτοὺς ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ὑποσκελίση, νὰ φανερώση τὴν ἰδιότητά του, πὼς ἦταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ἡ πρᾶξις τοῦ Ἰούδα δὲν στάθηκε προδοσία, ἀλλὰ πλάνη ὀφειλομένη στὸ ὅτι δὲν εἶχε καταλάβει καλὰ τὴν ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Κυρίου του. Δέν πρόδωσε, λοιπόν, ἀπὸ ἐκδίκησι, ἀπληστία ἢ δειλία, ἀλλ' ἀπὸ ἄγνοια.

Ἀντιθέτως, ἄλλοι φέρουν ὡς λόγο τὴν ἐκδίκησι. Δὲν προδίδει κανεὶς παρὰ γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ. Ἀλλὰ σὲ τὶ ὁ Ἰούδας νὰ ἐκδικηθῆ τὸν Ἰησοῦ; Παραπέμπουν, λοιπόν, στὸ δεῖπνο ποὺ ἔγινε στὸ σπίτι τοῦ Σίμωνος καὶ στὸ ἐπεισόδιο μὲ τὴν Πόρνη. Ἡ παρατήρησις τοῦ Ἰησοῦ θὰ κακοφάνηκε στὸν Μαθητή, ὁ ὁποῖος πολλὲς φορὲς θὰ εἶχε ἐπιτιμηθῆ γιὰ τὴν πονηρία καὶ τὴ φιλαργυρία του. Στὴ θλῖψι αὐτὴ προστέθηκε κι ὁ φθόνος, ὅπως συμβαίνει στοὺς μικρόψυχους. Κι ἀφοῦ σκέφθηκε πῶς μποροῦσε νὰ ἐκδικηθῆ δίχως κίνδυνο δικό του, τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Καϊάφα.

Ἀλλὰ φανταζόταν ἄραγε πὼς ἡ προδοσία του

θὰ ὡδηγοῦσε τὸν Ἰησοῦ στὸν θάνατο; Ὑπέθετε μήπως πὼς τὸ πολὺ-πολὺ θὰ τὸν μαστίγωναν καὶ θὰ τοῦ ἀπαγόρευαν νὰ ξαναμιλήση στὸν λαό; Ἡ συνέχεια τῶν γεγονότων μᾶς κάνει νὰ φαντασθοῦμε πὼς ἡ θανατικὴ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ τὸν τρόμαξε σὰν τρομερὴ κι ἀπροσδόκητη συνέπεια τῆς χειρονομίας του. Ὁ Εὐαγελιστὴς Ματθαῖος περιγράφει τὴν ἀπελπισία του κατὰ τέτοιο τρόπο, ποὺ ὑποθέτει κανεὶς ὅτι πραγματικὰ τὸν τρόμαξε ἡ συνέπεια τοῦ λάθους του. Τὰ νομίσματα ποὺ ἔχει τσεπώσει, τὸν καῖνε· οἱ ἱερεῖς δὲν τὰ δέχονται, ἀλλ᾽ αὐτὸς τὰ ρίχνει στὸν Ναό. Ἀλλὰ κι ὕστερα ἀπ᾽ αὐτό, δὲν γαληνεύει: τρέχει νὰ κρεμασθῆ, γιὰ νὰ πεθάνη τήν ἴδια μέρα μὲ τὸ θῦμα του.

Μάταια οἱ ἀνικανοποίητοι προσπαθοῦν νὰ ξεμπερδέψουν τὸ νῆμα· τὰ μυστήρια περιπλέκονται γύρω ἀπὸ τὸ μυστήριο τοῦ Ἰούδα.

Κι αὐτό, γιατὶ δὲν ἐπικαλεσθήκαμε τὴ μαρτυρία Ἐκείνου, ποὺ ἤξερε καλύτερα ἀπ᾽ ὅλους, κι ἀπ᾽ αὐτὸν τὸν Ἰούδα, τὸν πραγματικὸ λόγο τῆς προδοσίας. Μόνον ὁ Ἰησοῦς, ποὺ ἔμπαινε μέχρι στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰσκαριώτη, ὅπως κι ὅλων τῶν ψυχῶν, κι ἤξερε ἀπὸ πρωτύτερα τί σκόπευε ὁ Ἰούδας νὰ κάμη, θὰ μποροῦσε νὰ πῆ τὴν τελευταία λέξι.

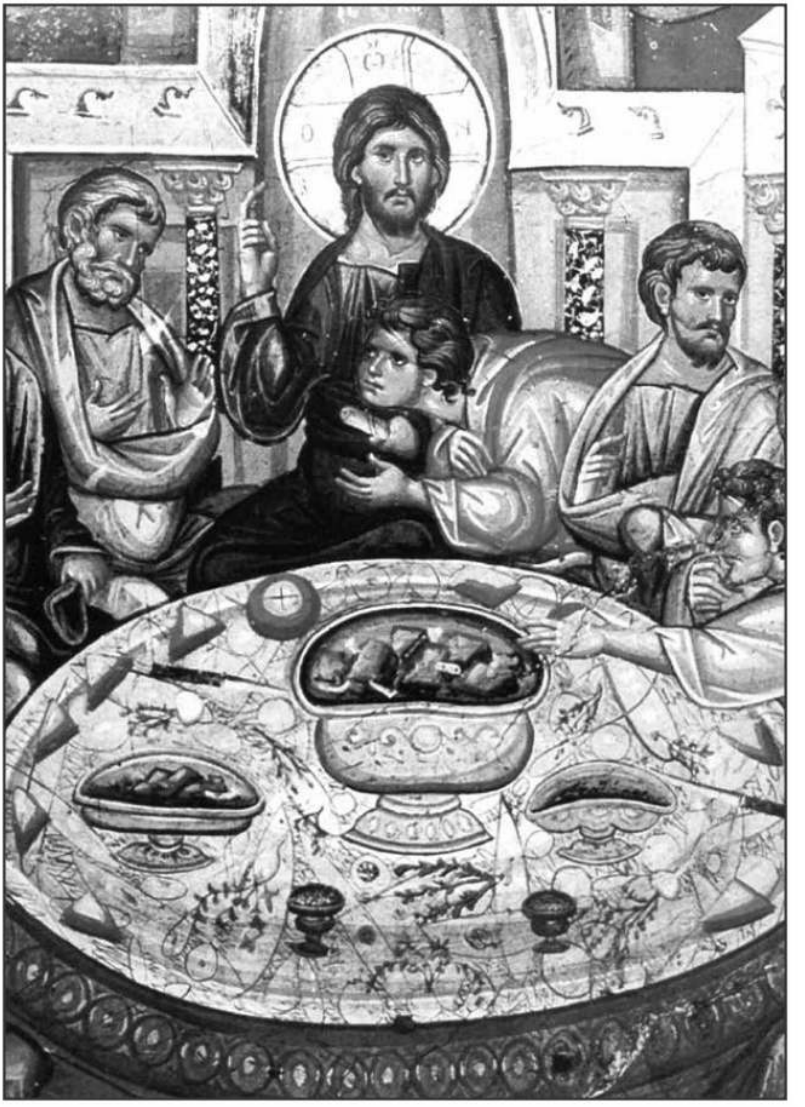
Ὁ Ἰησοῦς διάλεξε τὸν Ἰούδα γιὰ νὰ γίνη ἕνας ἀπὸ τοὺς Δώδεκα, ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀπόστολος τοῦ Εὐαγγελίου του. Θὰ τὸν διάλεγε, θὰ τὸν βάσταγε

μαζί του, κοντά του, στὸ τραπέζι του, ἂν ἦταν ἕνας κακοῦργος ἀδιόρθωτος; Θὰ τοῦ ἐμπιστευόταν τὸ πιὸ ἀκριβὸ ἀπὸ ὅ,τι εἶχε, ὅ,τι εἶχε στὸν κόσμο αὐτὸν πιὸ πολύτιμο, τὴν κήρυξη τοῦ Εὐαγγελίου του;

Μέχρι τὶς τελευταῖες ἡμέρες, μέχρι τὸ τελευταῖο βράδυ, ὁ Ἰησοῦς δὲν μεταχειρίζεται τὸν Ἰούδα διαφορετικὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Δίνει καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἄρτο ποὺ εἶναι τὸ σῶμα του καὶ τὸν οἶνο ποὺ εἶναι τὸ αἷμα του. Τὰ πόδια τοῦ Ἰούδα, αὐτὰ τὰ πόδια ποὺ θὰ τὸν φέρουν στὸν Καϊάφα, πλύθηκαν καὶ σπογγίσθηκαν ἀπὸ τὰ χέρια ἐκεῖνα ποὺ θὰ καρφωθοῦν στὸν Σταυρό, ἐξ αἰτίας τοῦ Ἰούδα, τὴν ἄλλη μέρα. Κι ὅταν ὁ Ἰούδας φθάνει κάτω ἀπὸ τὴν κόκκινη λάμψι τῶν πυρσῶν καὶ τὸ ἀστράφτισμα τῶν σπαθιῶν στὸν σκοτεινὸ κῆπο τῶν Ἐλαιῶν καὶ «*καταφιλεῖ*» ὅπως λέγει ὁ Ματθαῖος τὴν ὄψι ἐκείνη ποὺ εἶναι ἀκόμα περίβρεχτη ἀπὸ αἱμάτινο ἱδρώ, ὁ Ἰησοῦς δὲν τὸν ἀπωθεῖ, ἀλλὰ τοῦ λέγει:

— Φίλε, ἐφ' ᾧ πάρει;

Φίλε! Εἶναι ἡ τελευταία φορὰ ποὺ ὁ Ἰησοῦς μιλεῖ στὸν Ἰούδα καὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴ δὲν ξέρει πῶς ἀλλοιῶς νὰ τὸν πῇ παρὰ μὲ τὸ ἐπίθετο ἐκεῖνο, ποὺ τὸν προσφώνησε καὶ τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς γνωριμίας των. Ὁ Ἰούδας δὲν εἶναι γι' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος τῆς κολάσεως ποὺ ἔρχεται μέσα στὸ σκοτάδι γιὰ νὰ τὸν παραδώσῃ στοὺς ἐχθρούς του, ἀλλ' ὁ φίλος, ὁ ἴδιος ποὺ ἐδῶ καὶ λίγες ὧρες καθόταν ἀπέναντί του στὸ

τραπέζι μὲ τὸν πασχαλινὸ ἀμνὸ καὶ τὰ πικρὰ χόρτα, ὁ ἴδιος ποὺ ἤπιε ἀπὸ τὴν κοῦπα ποὺ τοῦ πρόσφερε, ὁ ἴδιος ποὺ τόσες φορές, κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο ἑνὸς τοίχου ἢ ἑνὸς δέντρου, εἶχε ἀκούσει, ἀνακατεμένος μὲ τοὺς ἄλλους, μαθητής, φίλος, ἀδελφός του, τὰ μεγάλα λόγια τῆς Ἀγάπης του. Ὁ Χριστὸς εἶπε στὸ τραπέζι τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου: *«Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος».* Ἀλλὰ τώρα ποὺ ὁ Προδότης εἶναι μπροστά του, ποὺ ἡ προδοσία συνετελέσθη, τώρα ποὺ στὴ δολιότητα τῆς προδοσίας ὁ Ἰούδας προσθέτει καὶ τὴν ἀτιμία τοῦ φιλήματος, ὁ Χριστὸς ποὺ δίδαξε τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ξαναπαίρνει τὸν γλυκύ, τὸν πρᾶο, τὸν θεῖο ἐκεῖνο τόνο:

— Φίλε, ἐφ' ᾧ πάρει;

Ἡ μαρτυρία τοῦ Προδοθέντος μεγαλώνει ἀκόμα τὴν ἀβεβαιότητα, ἀντὶ ν' ἀνασηκώσῃ τὸν πέπλο τοῦ φοβεροῦ μυστηρίου. Γνωρίζει πὼς ὁ Ἰούδας εἶναι ἕνας κλέφτης καὶ τοῦ ἐμπιστεύεται τὸ βαλάντιο· γνωρίζει πὼς ὁ Ἰούδας εἶναι ἕνας κακοῦργος καὶ τοῦ ἐμπιστεύεται τὸν θησαυρὸ τῆς ἀληθείας του, ποὺ ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλο τὸ χρυσάφι τοῦ κόσμου· γνωρίζει πὼς ὁ Ἰούδας μέλλει νὰ τὸν προδώσῃ καὶ τὸν κάνει κοινωνὸ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματός Του· βλέπει τὸν Ἰούδα νὰ ὁδηγῇ αὐτοὺς ποὺ θὰ τὸν συλλάβουν καὶ τοῦ δίνει, ἀκόμα μιὰ

φορά, ὅπως καὶ πρῶτα, καὶ πάντοτε, τὸ ἱερὸ ὄνομα τοῦ φίλου.

«Καλὸν ἦν εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος!» Τὰ λόγια αὐτά, ποὺ εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἁπλῆ καταδίκη, μποροῦν νὰ κινήσουν κάτι σὰν οἶκτο στὴ σκέψι πὼς ἡ πρᾶξις τοῦ Ἰούδα ἦταν μοιραία. Ἂν ὁ Ἰούδας μισεῖ τὸν Ἰησοῦ, δὲν βλέπουμε ποτὲ ὁ Ἰησοῦς νὰ τὸν ἀποστρέφεται. Ὁ Ἰησοῦς γνωρίζει πὼς ἡ ἄτιμη πρᾶξις τοῦ μαθητοῦ του εἶναι ἀναγκαία, ὅπως ἀναγκαία θὰ εἶναι ἡ ἀβουλία τοῦ Πιλάτου, ἡ λύσσα τοῦ Καϊάφα, τὰ φτυσίματα τῶν στρατιωτῶν, τὰ δοκάρια καὶ τὰ καρφιὰ τοῦ Σταυροῦ. Γνωρίζει πὼς ὁ Ἰούδας πρέπει νὰ κάμη αὐτὸ ποὺ κάνει καὶ δὲν τὸν καταριέται, ὅπως δὲν καταράσθηκε τὸν λαὸ ποὺ ζήτησε τὸν θάνατό του καὶ τὸ σφυρὶ ποὺ τὸν κάρφωσε στὸ ξύλο. Μιὰ μόνη παράκλησις τοῦ ἔρχεται στὰ χείλη γιὰ νὰ ἐπιβραχύνη τὴ φριχτὴ ἀγωνία: *«Ὅ ποιεῖς, ποίησον τάχιον»*.

Τὸ μυστήριο τοῦ Ἰούδα εἶναι δεμένο μὲ διπλὸ κόμπο στὸ μυστήριο τῆς Ἀπολυτρώσεως· καὶ θὰ μείνη γιὰ μᾶς τοὺς ἀδυνάτους, ἕνα μυστήριο.

Καμμιὰ ἀναλογία δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς φωτίση. Ὁ Ἰωσὴφ ἐπίσης εἶχε πωληθῆ ἀπὸ ἕναν ἀδελφό του ποὺ λεγόταν Ἰούδας, ὅπως κι ὁ Ἰσκαριώτης, στοὺς Ἰσμαηλῖτες ἐμπόρους γιὰ εἴκοσι ἀργυρᾶ νομίσματα. Ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ, προφητικὸς τύπος τοῦ Χριστοῦ, δέν πωλήθηκε στούς ἐχθρούς του, οὔτε γιὰ νὰ θα-

νατωθῇ. Ἀλλ' ἡ κακία τῆς ὁποίας ὑπῆρξε θῦμα, τὸν ὡδήγησε στὴν εὐτυχία· ἔγινε ἀρκετὰ πλούσιος ὥστε νὰ ἱκανοποιήση τὸν πατέρα του κι ἀρκετὰ γενναιόφρων ὥστε νὰ συγχωρήση τοὺς ἀδελφούς του.

Ὁ Ἰησοῦς δὲν προδόθηκε μόνο, ἀλλὰ πωλήθηκε, ἀνταλλάχθηκε μὲ χρῆμα, πωλήθηκε σέ χαμηλὴ τιμή, γίνηκε ἕνα ἐμπόρευμα ποὺ τὸ πλήρωσαν καὶ παραδόθηκε. Ὁ Ἰούδας, ὁ ἄνθρωπος τοῦ χρήματος καὶ τοῦ βαλαντίου, δὲν πῆγε μόνο νὰ μηνύση, δὲν πῆγε μόνο νὰ καταδώση, ἀλλὰ καὶ νὰ διαπραγματευθῇ, νὰ πωλήση τὸ αἷμα τοῦ Ἀθώου. Οἱ ἱερεῖς, ἐπίσημοι χασάπηδες τοῦ Ὑψίστου, ποὺ ἡ τέχνη τους ἦταν νὰ σφάζουν καὶ νὰ λιανίζουν τὰ θύματα, ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι καὶ τελευταῖοι πελάτες τοῦ Ἰούδα. Ἡ πώλησις τοῦ Ἰησοῦ ἦταν ἡ πρώτη ἐπιχείρησις τοῦ αὐτοσχεδίου ἐμπόρου· μικρὴ ἐπιχείρησις, ἀλήθεια, ἀλλὰ πραγματικὴ ἐμπορικὴ συναλλαγή, μιὰ νόμιμη κι ἔγκυρη συμφωνία ποὺ τὴ σεβάσθηκαν τίμια οἱ συμβαλλόμενοι.

Ἂν ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐπωλεῖτο, θὰ μίκραινε κάπως τὸ τέλειο ὄνειδος τοῦ Πάθους. Ἂν πουλιόταν πιὸ ἀκριβά, τριακόσια ἀργύρια ἀντὶ τῶν τριάντα, μὲ χρυσάφι κι ὄχι μὲ ἄργυρο, τὸ ὄνειδος θὰ ἦταν λιγότερο, ὄχι ἀρκετά, ἀλλὰ πάντως λιγότερο. Ἦταν γραμμένο, προτοῦ γίνη ὁ κόσμος, πῶς θὰ πουλιόταν, καὶ θὰ πουλιόταν σ' ἐξευτελιστική τιμή.

Γιὰ νὰ μεγαλώση ἀπέραντα ἡ ἀξία τῆς ἐξιλεώ-

σεως, ἔπρεπε νὰ μικρήνη τόσο πολὺ ἡ ἀξία τῆς πωλήσεως. Τίποτε ἄλλωστε δὲν θὰ ἔχανε Ἐκεῖνος ποὺ εἶχε ἔλθει νὰ πλύνη μὲ τὸ αἷμα του ὅλο τὸ αἷμα ποὺ εἶχε χυθῆ στὸν κόσμο ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Κάϊν ὣς τὴν ἐποχὴ τοῦ Καϊάφα.

Κι ἂν πουλιόταν σὰν δοῦλος, ὅπως τόσα κορμιὰ μ' ἀνθρώπινη ψυχὴ ποὺ τ' ἀγόραζαν τότε στὶς πλατεῖες, ἂν πουλιόταν σὰν ἕνα κτῆμα, σὰν ἕνα ἀνθρώπινο ἐμπόρευμα, ποὺ θ' ἀπέδιδε κάτι μὲ τὴν ἐργασία του σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ τ' ἀγόραζε, τὸ ὄνειδος δὲν θὰ ἦταν ἄξιο νὰ φέρη τὴν Ἀπολύτρωσι. Ἀλλὰ πωλήθηκε, ὅπως πουλιέται τὸ πρόβατο στὸν χασάπη, ποὺ θὰ τὸ σφάξη, θὰ τοῦ τσακίση τὰ κόκκαλα, θὰ τὸ λιανίση καὶ θὰ δώση τὰ κομμάτια του σ' αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ φᾶνε κρέας. Ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ Θύτης Καϊάφας δὲν εἶχε δῆ ποτέ του ἕνα τέτοιο θῦμα. Δυὸ χιλιάδες χρόνια σχεδόν, οἱ χριστιανοὶ τρέφονται ἀπ' αὐτὸ τὸ θῦμα, *«τὸ μεριζόμενον καὶ μηδέποτε δαπανώμενον»*.

Καθένας μας πλήρωσε τὸ ἀνάλογο μερίδιό του, γιὰ τὴν ἀγορὰ αὐτοῦ τοῦ Θύματος ἀπὸ τὸν Ἰούδα. Ὅλοι συνεισφέραμε γιὰ νὰ μαζευθῆ τὸ ὁρατὸ ποσὸ ποὺ στοίχισε τὸ αἷμα τοῦ Λυτρωτοῦ· ὁ Καϊάφας δὲν ὑπῆρξε, ὅταν πλήρωνε τὸν Ἰούδα, παρὰ ὁ ἐντολοδόχος μας. Ὁ ἀγρὸς τοῦ Ἀκελδαμᾶ, ποὺ ἀγοράσθηκε μὲ τὰ λεφτὰ ἐκεῖνα, ὁ ἀγρὸς τοῦ αἵματος, εἶναι κληρονομιά μας, περιουσία μας, Κι ὁ ἀγρὸς

αὐτὸς μεγάλωσε μυστηριωδῶς, ἁπλώθηκε σὲ σημεῖο ὥστε νὰ σκεπάζῃ ὅλη σχεδόν τὴ γῆ· πόλεις ὁλόκληρες, πολιτεῖες πυκνοκατοικημένες, μαρμαροχτισμένες, γεμᾶτες φῶς, πλοῦτο καὶ μεγαλεῖο, πόλεις μὲ παλάτια καὶ καταγώγια, εἶναι πάνω του χτισμένες ἀπὸ τὸν βορρᾶ μέχρι τὸν νότο. Καὶ γιὰ νὰ μείνῃ τὸ μυστήριο πιὸ μεγάλο, τὰ ἀργύρια τοῦ Ἰούδα, πολλαπλασιασμένα ἀπὸ τὶς προδοσίες τόσων αἰώνων, τὶς ἀτιμίες καὶ τὰ ἐγκλήματα ποὺ ὑπεκίνησε ὁ ὑπολογισμὸς καὶ τὸ συμφέρον, πλημμύρισαν ὅλη τὴ γῆ. Τίποτε δὲν εἶναι τόσο παραγωγικὸ καὶ τόσο προσοδοφόρο ὅσο τὸ αἷμα. Σήμερα –οἱ στατιστικοί, ἀληθινοὶ ἱεροσκόποι τῆς ἐποχῆς μας, μποροῦν νὰ τὸ βεβαιώσουν- ὅλος ὁ περίβολος τοῦ Ναοῦ δὲν θὰ ἔφθανε γιὰ νὰ περιλάβῃ τὰ νομίσματα ποὺ μαζεύθηκαν· μέχρι τώρα ἀπὸ τὰ τριάντα ἐκεῖνα ἀργύρια ποὺ τὰ εἶχε πετάξει ἐκεῖ, μέσα στὴν ἀπελπισία τῶν τύψεών του, ὁ ἄνθρωπος ποὺ πούλησε τὸν Θεό του.

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ὑδρία

Ἡ ὁρισμένη τιμὴ πληρώθηκε, οἱ ἀγορασταὶ δὲν μποροῦν νὰ περιμένουν. Πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα, εἶπαν.

Ἡ μεγάλη γιορτὴ τοῦ Πάσχα πέφτει τὸ Σάββατο καὶ σήμερα ἔχουμε κιόλας Πέμπτη. Δὲν μένει στὸν Ἰησοῦ παρὰ μιὰ ἡμέρα ἐλευθερίας, ἡ τελευταία

ἡμέρα. Προτοῦ ἀποχαιρετήση τοὺς φίλους του -αὐτοὺς ποὺ ἀπόψε θὰ τὸν ἐγκαταλείψουν- θέλει, γιὰ τελευταία φορά, στὸ τραπέζι τῆς ἀγάπης, νὰ μοιράση μαζί τους τὸ ψωμί.

Προτοῦ τὸ πρόσωπό του δεχθῆ τὰ φτυσίματα τῆς συριακῆς σπείρας καὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ὄχλου, θέλει νὰ γονατίση καὶ νὰ πλύνη τὰ πόδια αὐτῶν ποὺ θὰ πᾶνε στῆς γῆς τὶς ἄκρες γιὰ νὰ διηγηθοῦν τὸν θάνατό του. Προτοῦ τρέξη τὸ αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του, τὰ πόδια του, τὴν καρδιά του, θέλει νὰ τὸ προσφέρη σ᾽ αὐτοὺς ποὺ θὰ μείνουν μέχρι τὸν θάνατό τους ἑνωμένοι σὲ μιὰ ψυχὴ μαζί του. Προτοῦ ὑποφέρη ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῆς δίψας, καρφωμένος ψηλὰ στὸν σταυρό, θέλει νὰ πιῆ μὲ τοὺς συντρόφους του τὸ κρασὶ στὸ ἴδιο ποτῆρι. Τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου του θὰ κάμη μιὰ προεικόνισι τοῦ συμποσίου τῆς Βασιλείας του.

Ἦταν τὸ πρωῒ τῆς Πέμπτης, πρώτης ἡμέρας τῶν Ἀζύμων. Οἱ Μαθηταὶ τὸν ρωτοῦν:

Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;

«Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι», ἀλλ᾽ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου δὲν ἔχει σπίτι. Ἐκεῖνο τῆς Ναζαρὲτ τὸ ἐγκατέλειψε γιὰ πάντα· μακρυὰ εἶναι τὸ σπίτι τοῦ Σίμωνος στὴν Καπερναούμ, ποὺ τὶς πρῶτες ἡμέρες τὸ εἶχε σὰν δικό του· καὶ πέφτει πολὺ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι τὸ ἄλλο τοῦ Λαζάρου, ὅπου ἦταν σχεδὸν οἰκοδεσπότης.

Στὴν Ἱερουσαλὴμ δὲν ἔχει παρὰ ἐχθροὺς καὶ φίλους δειλούς. Ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθείας δὲν θὰ τὸν ὑποδεχθῆ παρὰ τὴν ἑπομένη νύχτα στὸν σκοτεινὸ κῆπο του, ὅταν θὰ τὸν φέρουν ἐκεῖ νεκρό.

Ἀλλ' ὁ κατάδικος, τὴν τελευταία ἡμέρα, ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήση μιὰ χάρι. Ὅλα τὰ σπίτια τῆς Ἱερουσαλὴμ τοῦ ἀνήκουν. Ὁ Πατὴρ θὰ τοῦ δώση ἐκεῖνο ποὺ εἶναι τὸ πιὸ κατάλληλο γιὰ νὰ κρύψη τὴν τελευταία χαρὰ τοῦ μελλοθανάτου. Καὶ στέλνει δυὸ μαθητάς του μ' αὐτὴ τὴ μυστηριώδη ἐντολή.

— *«Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει ποῦ ἔστι τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ὑμῖν».*

Νόμισαν πολλοὶ πὼς ὁ οἰκοδεσπότης ἐκεῖνος ἦταν γνωστὸς τοῦ Ἰησοῦ καὶ πὼς εἶχαν προηγουμένως συμφωνήσει. Εἶναι μιὰ πλάνη ὁ Ἰησοῦς θὰ ἔστελνε ἁπλῶς τοὺς μαθητὰς σ' αὐτόν, χωρὶς νὰ ἔχη τὴν ἀνάγκη νὰ τοὺς πῆ γιὰ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν ὑδρία. Πολλοὶ θὰ ἦσαν ἐκεῖνο τὸ πρωῒ τῆς γιορτῆς ποὺ θ' ἀνέβαιναν μὲ ὑδρίες ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ Σιλωέ. Ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ διαλέξουν· θὰ εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ θὰ συναντήσουν. Δέν τὸν γνωρίζουν, γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ τὸν σταματοῦσαν

ἀντὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν γιὰ νὰ ἰδοῦν ποῦ θὰ πήγαινε. Ὁ ἀφέντης του, γιὰ νὰ ἔχη ἕναν ὑπηρέτη, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς τῆς πόλεως, καὶ στὸ σπίτι του, ὅπως καὶ σ' ἐκεῖνα τῶν ἀρχόντων, θὰ ἔχη δίχως ἄλλο μιὰ αἴθουσα γιὰ γεῦμα ἢ γιορτή. Κι αὐτὸς πρέπει νὰ ξέρη, τοὐλάχιστο γιὰ νὰ τοὺς πῆ τὸ ναί, ποιὸς εἶναι ὁ Διδάσκαλος· τὶς μέρες αὐτές, στὴν Ἱερουσαλήμ, δὲν γίνεται λόγος παρὰ γιὰ ἐκεῖνον. Ἡ ἐντολὴ εἶναι τέτοια ποὺ δὲν θὰ μπορέση ν' ἀρνηθῆ: *«Ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου»*. Ὁ καιρὸς αὐτὸς ποὺ εἶναι *«ἐγγύς»*, εἶναι ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου του. Ποιὸς θὰ μπορέση νὰ κλείση τὴν πόρτα σ' ἕνα Μελλοθάνατο ποὺ ζητεῖ γιὰ τελευταία φορὰ λίγο φαΐ;

Οἱ Μαθηταὶ πῆγαν, βρῆκαν τὸν ἄνθρωπο μέ τὴν ὑδρία, μπῆκαν στὸ σπίτι, μίλησαν στὸν οἰκοδεσπότη κι ἑτοίμασαν τὸ δεῖπνο. Ἔψησαν τ' ἀρνί, ἑτοίμασαν τὸ ψωμί, ἔβρασαν τὰ πικρὰ χόρτα, ἔφτιαξαν τὴ σάλτσα, φέρανε τὸ κρασί, ἑτοίμασαν τὸ ζεστὸ νερό. Τακτοποίησαν μέσα στὴν αἴθουσα τ' ἀνάκλιντρα καὶ τὰ προσκέφαλα γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ πάνω στὸ τραπέζι ἅπλωσαν ἕνα καθαρὸ ἄσπρο τραπεζομάντηλο κι ἀπάνω στὸ τραπεζομάντηλο τοποθέτησαν τὰ πιάτα, τὸν ἀμφορέα μὲ τό κρασί, τὴν κοῦπα, μιὰ μόνη κοῦπα, ἀπ' ὅπου θὰ ἔπιναν ὅλοι καὶ τὰ κηροπήγια. Δὲν ξέχασαν τίποτε· κι οἱ

δυό τους ἦσαν συνηθισμένοι σὲ τέτοιες προετοιμασίες. Παιδιά, στὸ πατρικό τους σπίτι, ἐκεῖ στὶς ὄχθες τῆς λίμνης, εἶχαν βοηθήσει τόσες φορὲς στὸ στρώσιμο τοῦ πασχαλινοῦ τραπεζιοῦ, γλύφοντας τὰ δάχτυλά τους ἀπὸ πρίν. Κι οὔτε ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἔτρωγαν μαζὶ τὸ Πάσχα μ᾽ αὐτὸν ποὺ ἀγαποῦσαν τόσο.

Ἀλλὰ γι᾽ αὐτὴ τὴν ἡμέρα, ποὺ ἦταν ἡ τελευταία -ὅσο καὶ νὰ μὴ τὸ ἤθελαν, τὸ εἶχαν ἴσως καταλάβει πιὰ- γι᾽ αὐτὸ τὸ δεῖπνο, ποὺ ἦταν τὸ στερνὸ ποὺ θὰ εἶχαν ὅλοι μαζί, γι᾽ αὐτὸ τὸ Πάσχα, ποὺ ἦταν τὸ τελευταῖο τοῦ Ἰησοῦ καὶ μαζὶ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, γιατὶ ἄρχιζε ἡ Καινὴ Διαθήκη ποὺ ἀφοροῦσε πλέον ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γι᾽ αὐτὸ τὸ συμπόσιο, ποὺ ἦταν μιὰ ἐνθύμησις τῆς ζωῆς καὶ μιὰ εἰδοποίησις τοῦ θανάτου, οἱ μαθηταὶ ἔκαμαν τὶς ἁπλὲς αὐτὲς δουλειές μέ νέα τρυφερότητα, μὲ τὴ σιωπηλή καὶ γλυκειὰ ἐκείνη ἀγωνία ποὺ συγκινεῖ μέχρι δακρύων.

Μέ τὴ δύσι τοῦ ἡλίου ἔφθασαν κι οἱ ἄλλοι μαθηταὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ καὶ κάθισαν γύρω ἀπὸ τὸ στρωμένο τραπέζι. Ἀμίλητοι ὅλοι, εἶχαν κατεβασμένα τὰ μάτια, σὰν καὶ νὰ φοβόνταν μήπως ἀντικρύσουν στὸ βλέμμα τοῦ ἄλλου τὸ φοβερὸ προαίσθημα ποὺ πίεζε τὴν καρδιά τους. Ἔφερναν στὸν νοῦ τους τὸ θλιβερὸ γεῦμα στὸ σπίτι τοῦ Σίμωνος, τὴν ὀσμὴ τοῦ νάρδου, τὴ γυναῖκα καὶ τὸ ἀτελείωτο σιωπηλό της κλάμμα, τὰ λόγια ποὺ ὁ Ἰησοῦς εἶχε προφέ-

ρει ἐκεῖ, τὰ λόγια τῶν τελευταίων ἡμερῶν, τοὺς συχνοὺς ὑπαινιγμούς του γιὰ τὸ Πάθος καὶ τὸν θάνατό του, τὰ σημεῖα τοῦ μίσους ποὺ πληθαίνανε γύρω τους καὶ κάνανε πιὸ φανερὴ τὴ συνωμοσία ποὺ σὲ λίγο θ' ἀποκαλυπτόταν κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πυρσῶν, στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ.

Ἀλλὰ μέσα σ' ὅλους, δύο -γι ἀντιθέτους ὅμως λόγους- ἦσαν πιὸ λυπημένοι, ὑπέφεραν περισσότερο· οἱ δύο ποὺ τὸ ἄλλο βράδυ δὲν θὰ βρισκόνταν στὴ ζωή. Αὐτοὶ ποὺ ἔμελλαν νὰ πεθάνουν ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ἰούδας, ὁ Προδομένος κι ὁ Προδότης, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ Ὄργανο τοῦ Σατανᾶ.

Ὁ Ἰούδας εἶχε κάμει κιόλας τὸ πρῶτο βῆμα. Τὰ τριάντα ἀργύρια βρίσκονταν πάνω του, σφιγμένα στὸ στῆθος του γιὰ νὰ μὴν ἀκούονται· ἦσαν δικά του πιά.

Ἀλλὰ δὲν ἦταν ἡσυχασμένος. Ὁ ἐχθρὸς εἶχε μπῆ μέσα του, ἀλλ ὁ φίλος τοῦ Χριστοῦ ἴσως ἀκόμα δὲν εἶχε πεθάνει ἐντελῶς. Νὰ τὸν βλέπη ἐκεῖ, ἀνάμεσά τους, γαλήνιο, ἀλλὰ μὲ τὴν περίλυπη ἐκείνη ἔκφρασι ἑνὸς ποὺ εἶναι ὁ μόνος ποὺ ξέρει ἕνα μυστικό, ποὺ γνωρίζει ἕνα ἔγκλημα, μιὰ προδοσία· νὰ τὸν βλέπη ἀκόμα ἐλεύθερο ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀγαποῦν, ζωντανὸν ἀκόμα, μ' ὅλο του τὸ αἷμα στὶς φλέβες κάτω ἀπὸ τὸ λεπτὸ προφύλαγμα τοῦ δέρματος, εἶναι ἀδύνατο νὰ σκεφθῆ κανεὶς πῶς εἶχε τὴ δύναμι ὁ Προδότης νὰ κρατηθῆ στὴν ἀπόφασί του.

Ἀλλὰ οἱ Ἱερεῖς δὲν μποροῦσαν νὰ περιμένουν περισσότερο· ἡ σύλληψις εἶχε ἀποφασισθῆ γιὰ ἐκείνη τὴ νύχτα κι ἀναβολὴ δὲν χωροῦσε. Ἀλλ' ἄν ὁ Ἰησοῦς, ποὺ ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρη κι αὐτό, τὸ ἔλεγε στοὺς Ἕνδεκα; Κι ἄν αὐτοί, γιὰ νὰ σώσουν τὸν Διδάσκαλό τους, χυμοῦσαν πάνω στὸν Ἰούδα νὰ τὸν δέσουν ἢ νὰ τὸν σκοτώσουν; Ἄρχισε νὰ ὑποψιάζεται πώς, παραδίδοντας στὸν θάνατο τὸν Χριστό, δὲν θὰ μποροῦσε ὁ ἴδιος νὰ σωθῆ ἀπὸ τὸν θάνατο, ποὺ ὅσο καὶ νὰ μὴ τὸν ἤθελε, τὸν προαισθανόταν νὰ πλησιάζη.

Ὅλες αὐτὲς οἱ σκέψεις ἔκαναν νὰ σκοτεινιάζη περισσότερο τὸ συνοφρυωμένο πρόσωπό του, ποὺ στιγμὲς-στιγμὲς τὸ τάραζε ἕνας σπασμὸς τρόμου. Ἐνῶ οἱ πιὸ νέοι ἔκαναν τὶς τελευταῖες ἑτοιμασίες, αὐτὸς παρατηροῦσε κλεφτὰ στὰ μάτια τὸν Ἰησοῦ -μάτια γαλήνια καὶ φωτερά, λίγο θολὰ ἀπὸ τὴ λύπη τοῦ χωρισμοῦ- σὰν νὰ ἤθελε νὰ διαβάση ἐκεῖ μέσα τὴν ἀποτροπὴ τοῦ μοιραίου. Ὁ Ἰησοῦς διέκοψε τὴ σιωπή.

— Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Τόσο δυνατὴ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ δὲν φανερώθηκε σὲ καμμιά του ἄλλη ὁμιλία πρὸς τοὺς φίλους του, μιὰ τόση νοσταλγία τῆς τελείας ἑνότητος

μέσα στὴν ἀναγέννησι τοῦ παλαιοῦ νόμου, Πώς τοὺς ἀγαπᾶ, τὸ ξέρουν ἀλλὰ πόσο τοὺς ἀγαπᾶ, πρώτη φορὰ ἀπόψε τὸ μαθαίνουν. Αὐτὸ τὸ δεῖπνο, τὸ γνωρίζει, εἶναι τὸ τελευταῖο ποὺ θὰ χαρῇ γλυκὰ κι ἥσυχα μαζὶ μὲ τοὺς ἀγαπημένους του μαθητὰς κι ἐν τούτοις τὸ πεθύμησε τόσο πολύ, ὅπως ἐπιθυμοῦμε τὶς εὐτυχίες ἐκεῖνες ποὺ δὲν εἶναι στιγμιαῖες καὶ παροδικές, τόσο θερμὰ ὅπως ὅλοι ὅσοι πάσχουν, ἀγαποῦν, καίονται μέσα σὲ μιὰ ὑπερτάτη ἐπιθυμία, ὅπως ὅλοι ὅσοι ἀγωνίζονται γιὰ τὸν θρίαμβο τοῦ φωτός, ὅπως ὅλοι ὅσοι ὑποφέρουν γιὰ μιὰν ὑψηλὴ ἀνταμοιβή. Πεθύμησε πολὺ νὰ φάη μαζί τους αὐτὸ τὸ Πάσχα. Κι ἄλλα χρόνια, τέτοια μέρα, εἶχε φάει μαζί τους· χιλιάδες φορὲς εἶχε καθίσει νὰ φάη μαζί τους στοὺς πάγκους τῶν πλοίων, στὰ σπίτια τῶν φίλων, τῶν ἀγνώστων, τῶν πλουσίων, στὶς ἄκρες τῶν δρόμων, στὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν, στοὺς ἴσκιους τῶν δέντρων καὶ τῶν βράχων. Ἀλλ' ἀπὸ καιρὸ ἐπιθυμοῦσε πολὺ νὰ φάη μαζί τους στὸ Πάσχα αὐτό, τὸ τελευταῖο.

Οἱ οὐρανοὶ τῆς ἥσυχης Γαλιλαίας, ἡ εὐτυχία τῆς περασμένης ἀνοίξεως, ὁ ἥλιος τοῦ τελευταίου Πάσχα, τὰ βαΐα τῆς προηγουμένης ἡμέρας ἴσως νὰ μὴ τοῦ ἔρχονταν πιὰ στὸν νοῦ, ἴσως νὰ μὴν ὑπῆρξαν ποτέ, Τώρα δὲν βλέπει παρὰ τοὺς πρώτους καὶ τελευταίους φίλους του, αὐτοὺς ποὺ ἡ προδοσία θὰ τούς λιγοστέψη κατὰ ἕνα κι ὁ φόβος θὰ τοὺς

σκορπίση, ἀλλὰ ποὺ εἶναι μέχρις αὐτὴ τὴ στιγμὴ γύρω του, στὸ ἴδιο δωμάτιο, στὸ ἴδιο τραπέζι, ὑποφέρουν μαζί του, ἀλλὰ καὶ φωτίζονται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς γαλήνης του κι ἐλπίζουν.

Ὑπέφερε καὶ πεθύμησε πολὺ τὴν ἡμέρα αὐτή, τὸ νυχτερινὸ αὐτὸ δεῖπνο τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ. Καὶ μέσα στὴν τελευταία αὐτὴ ἐξομολόγησι τῆς ἀγάπης του, τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ποὺ σέ λίγο θὰ δεχθῆ τὰ ραπίσματα, παίρνει τὸ φῶς μιᾶς ἡγεμονικῆς θλίψεως ποὺ μοιάζει παράδοξα μὲ χαρά.

Λάβετε, φάγετε

Αὐτοὶ οἱ δεκατρεῖς ἄνθρωποι φαινόταν πὼς εἶχαν συναθροισθῆ ἐκεῖ ὑπακούοντας στὸ ἀρχαῖο συμποσιακὸ ἔθιμο, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς γιόρταζε τὴν ἐλευθέρωσί του ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ δουλεία. Δεκατρεῖς ἄνθρωποι περιμένουν γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι μὲ τ᾽ ἀρνὶ καὶ τὸ κρασὶ ν᾽ ἀρχίση μιὰ ἐγκάρδια γιορτή.

Ἀλλ᾽ αὐτὸ εἶναι φαινομενικό. Γιατὶ εἶναι ἡ παραμονὴ χωρισμοῦ, ἀναχωρήσεων. Δυὸ ἀπ᾽ αὐτοὺς τοὺς Δεκατρεῖς, ὁ Θεὸς κι ὁ Προδότης, θὰ βροῦν προτοῦ φθάση τ᾽ ἄλλο βράδυ, τὸν θάνατο κατὰ τρόπο τραγικό. Οἱ ἄλλοι θὰ σκορπισθοῦν αὔριο, ὅπως οἱ θεριστάδες μὲ τὸ πρῶτο πέσιμο τοῦ χαλαζιοῦ.

Ἀλλ᾽ αὐτὴ ἡ σκηνὴ ποὺ εἶναι ἡ τελευταία πρᾶ-

ξις ένὸς δράματος, εἶναι συγχρόνως καὶ ἡ ἀρχὴ ένὸς νέου. Ἡ τήρησις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα, μέσῳ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, θὰ μετασχηματισθῆ σὲ κάτι τὸ ἀπείρως ὑψηλότερο καὶ παγκόσμιο, σὲ κάτι τὸ ἄφθαστο, τὸ ἄφατο: τὸ Μεγάλο Μυστήριο τῆς Χριστιανωσύνης. Ἡ ἁπλῆ βρῶσις τοῦ ἄρτου θὰ γίνη κοινωνία τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Πάσχα γιὰ τοὺς Ἑβραίους δὲν εἶναι παρὰ ἡ Ἀνάμνησις τῆς φυγῆς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἡ νικηφόρος ἀπόδρασις ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴ δουλεία, ποὺ συνωδεύθηκε ἀπὸ τόσα θαύματα, ποὺ ἔτυχε τῆς τόσο φανερῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ, δὲν ξεχάσθηκε ποτὲ ἀπὸ τὸν λαὸ ἐκεῖνον ποὺ ἐν τούτοις ἔμελλε νὰ περάση κι ἄλλες αἰχμαλωσίες καὶ νὰ ὑποφέρη τὴ ντροπὴ κι ἄλλων ἐξοριῶν. Γι' ἀνάμνησι αἰωνία τῆς Ἐξόδου, καθιερώθηκε μιὰ ἐτήσια γιορτὴ ποὺ ὠνομάσθηκε Πεσὰχ ἢ Πάσχα. Ἦταν ἕνα εἶδος συμποσίου ποὺ εἶχε σκοπὸ νὰ θυμίζη τὸ πρόχειρο καὶ γρήγορο φαΐ τῶν φυγάδων. Ἕνα ἀρνὶ ἢ ἕνα κατσίκι ψημένο στὴ φωτιά, δηλαδὴ ὁ πιὸ ἁπλὸς τρόπος· ψωμὶ ἄζυμο· ποῦ καιρὸς γιὰ ζύμωμα τότε; Τρώγανε ἀναζωσμένοι, μὲ τὰ ὑποδήματα στὰ πόδια, μὲ τὸ ραβδὶ στὸ χέρι, βιαστικοὶ νὰ πάρουν πάλι δρόμο. Τὰ πικρὰ χόρτα εἶναι γι' ἀνάμνησι ἐκείνων ποὺ ἔκοβαν στὸν ἀτέλειωτο δρόμο τους ἀπὸ ἐδῶ κι ἐκεῖ γιὰ νὰ ξεγελοῦν τὴν πεῖνα τους. Ἡ κόκκινη σάλτσα ποὺ βουτοῦν τὸ

ψωμί τους, θυμίζει τὰ κεραμίδια καὶ τὰ πλιθάρια ποὺ οἱ ἑβραῖοι σκλάβοι ἔψηναν γιὰ τὸν Φαραώ. Τὸ κρασὶ συμβολίζει τὴ χαρὰ τῆς διαφυγῆς, τ᾽ ἀμπέλια τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, τὴν εὐχαριστία στὸν Ὕψιστο.

Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀλλάζει τὴν τάξι τοῦ ἀρχαίου ἐθίμου. Μετὰ τὴν προσευχή, δίνει νὰ πιοῦν στὴ σειρὰ ὅλοι ἀπὸ τὴν κοῦπα, ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Κατόπιν μοιράζει τὰ πικρὰ χόρτα καὶ γεμίζει γιὰ δεύτερη φορὰ τὸ ποτῆρι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πίνει κάθε ἕνας ἄλλη μιὰ γουλιὰ δίνοντάς το στὸν ἄλλο.

Τί γεῦσι θὰ εἶχε αὐτὸ τὸ κρασὶ στὸ στόμα τοῦ προδότη, ὅταν ὁ Ἰησοῦς, μέσα στὴν καταθλιπτικὴ σιγή, προφέρει τὰ λόγια ἐκεῖνα τὰ γεμᾶτα νοσταλγία κι ἐλπίδα, ποὺ δὲν λέχθηκαν γιὰ τὸν Ἰούδα, ἀλλὰ γιὰ ἐκείνους μόνους ποὺ θὰ γίνουν δεκτοὶ στὸ αἰώνιο συμπόσιο τοῦ Παραδείσου;

— Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθη.

Ἀποχαιρετισμὸς θλιβερός, ἀλλὰ συγχρόνως κι ἐπίσημη βεβαίωσις μιᾶς ὑποσχέσεως. Ἴσως νὰ μὴν πρόσεξαν παρ᾽ αὐτήν· τὰ μάτια τῶν φτωχῶν ὡραματίζονταν τὸ οὐράνιο συμπόσιο.

Ἡ προσμονὴ -σκέφτονταν- δὲν θὰ βαστάξη πολύ. Μετὰ τὸν ἐρχόμενο τρύγο, ὅταν θὰ γινόταν τὸ

νέο κρασί, ὁ Διδάσκαλος θὰ κρατοῦσε τὸν λόγο του καὶ θὰ ἐρχόταν νὰ τοὺς καλέση στὸ αἰώνιο συμπόσιο, στοὺς μεγάλους γάμους τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Ἦσαν ἄνθρωποι ἡλικιωμένοι, πολλῶν τους τὰ μαλλιὰ εἶχαν ἀσπρίσει κι ἂν ὁ Νυμφίος ἀργοῦσε δὲν θὰ τοὺς εὕρισκε πιὰ ζωντανοὺς κι ἡ ὑπόσχεσίς του θὰ πήγαινε χαμένη.

Καί, ἡσυχασμένοι μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς γρήγορα θὰ ἑνώνονταν σ᾽ ἕνα πιὸ λαμπρὸ δεῖπνο, ψάλλουν ὅλοι μαζί, ὅπως ἦταν τὸ ἔθιμο, τοὺς ψαλμοὺς τῆς πρώτης εὐχαριστίας· τὸ ἐγκώμιο στὸν Πατέρα ἐκείνου ποὺ τοὺς ἀγαπᾶ: «*Τρέμε, ὦ οἰκουμένη, τὴν παρουσία τοῦ Κυρίου*». Μὲ τὶ εὐτυχισμένη πεποίθησι ψάλλουν τ᾽ ἀρχαῖα αὐτὰ λόγια, ποὺ χρωματίζονται τούτη τὴ στιγμὴ καὶ παίρνουν νέα σημασία. Καὶ οἱ ἴδιοι τρέμουν, ἀλλὰ θὰ ἀποσπασθοῦν ἀπὸ τὴ γῆ μὲ τὴ μεσολάβησι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ γίνουν οἱ συνεχισταὶ τοῦ ἔργου του.

Τότε ὁ Ἰησοῦς, ποὺ βλέπει ὅτι δὲν ἔχουν καταλάβει ἀκόμα, παίρνει τὸ ψωμὶ ποὺ εἶναι πάνω στὸ τραπεζομάντηλο, τὸ εὐλογεῖ, τὸ κόβει καί, δίνοντας στὸν καθένα τὸ κομμάτι του, ἀποκαλύπτει κάτω ἀπὸ τὰ μάτια ὅλων τὴ σκληρὴ ἀλήθεια.

— Λάβετε, φάγετε τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον... Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν...

Ἔτσι, δὲν θὰ ξαναγυρίση τόσο γρήγορα ὅσο νό-

μιζαν, Μετὰ τὶς λίγες ἐμφανίσεις του ὕστερα ἀπὸ τὴν Ἀνάστασι, ἡ δευτέρα του παρουσία θ' ἀργήση πολύ, τόσο ποὺ μπορεῖ νὰ τὸν ξεχάσουν.

«Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Τὸ κόψιμο τοῦ ψωμιοῦ στὸ κοινὸ τραπέζι, σ' αὐτοὺς ποὺ θὰ μὲ περιμένουν, θὰ γίνη τὸ σημεῖο μιᾶς νέας ἀδελφωσύνης. Ὄχι μόνο θὰ εἶμαι κοντά σας ὅσες φορὲς κόβετε τὸν ἄρτο, ἀλλὰ τρώγοντάς τον θὰ ἑνώνεστε μαζί μου. Ὅπως αὐτὸ τὸ ψωμὶ τὸ κόβω σὲ κομμάτια, ἔτσι καὶ τὸ σῶμα μου θὰ καταξεσκισθῆ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου· κι ὅπως αὐτὸ τὸ ψωμὶ ποὺ φάγατε ἀπόψε θἆναι μέχρι αὔριο ἡ τροφή σας, ἔτσι καὶ τὸ σῶμα μου ποὺ θὰ τὸ προσφέρω, πεθαίνοντας, σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, θὰ χορταίνη ὅλους ὅσοι θὰ μ' ἀγαποῦν, μέχρι τὴν ἡμέρα ποὺ θ' ἀνοιχθῆ ὁ Παράδεισος, ὅπου θὰ ζήσετε σὰν ἄγγελοι κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Οὐρανίου Πατρός. Σᾶς ἀφήνω, λοιπόν, κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰν ἀνάμνησι· θὰ εἶμαι παρὼν -παρουσία μυστική, ἀλλὰ πραγματικὴ- σὲ κάθε κομμάτι ψωμιοῦ ποὺ θὰ ζητήσετε νὰ γίνη τὸ σῶμα μου καὶ ὁ ἄρτος αὐτὸς θἆναι ἡ τροφὴ τῆς ζωῆς, ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς σας. Ἔτσι, θὰ ἐκπληρωθῆ ἡ ὑπόσχεσίς μου, πὼς θἆμαι μαζί σας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Φᾶτε γι' ἀπόψε αὐτὸ τὸ ψωμὶ ποὺ ἔγινε ἀπὸ νερὸ καὶ σιτάρι, ποὺ ζυμώθηκε καὶ ψήθηκε στὴ φωτιά, ποὺ τὰ χέρια μου, ζωντανὰ ἀκόμα, σᾶς τὸ

μοίρασαν καὶ ποὺ μὲ τὴν ἀγάπη μου τὸ μετέβαλα καὶ τόκανα τὴν ἴδια μου τὴ σάρκα, γιὰ νὰ σᾶς γίνη τροφὴ αἰωνία.

Μὰ τὴν ἀλήθεια, εἶναι πολὺ γλυκὸ νὰ τρώη κανεὶς τὸ ψωμὶ μὲ τοὺς φίλους του, τὸ ψωμὶ τὸ μαλακὸ καὶ τὸ ξεροψημένο. Τόσες φορὲς μᾶς τὸ πρόσφεραν στὰ σπίτια τῶν φτωχῶν· ἀπὸ τώρα θὰ τὸ ζητιανεύετε στὸ ὄνομά μου σ᾽ ὅλη σας τὴ ζωή. Θὰ τὸ τρῶτε μουχλιασμένο, θὰ σᾶς τὸ πετᾶνε σὰν σὲ σκυλιά, θὰ τὸ τρῶτε ξερό. Ἀλλὰ σεῖς θἆστε μαθημένοι νὰ νηστεύετε καὶ νὰ μένετε γυμνοί. Ἡ σκέψις σας σὲ μένα, θὰ σᾶς παρηγορῆ, ἂν δὲν βρίσκετε τραπέζι νὰ καθίσετε.

Ἀλλὰ ἀλήθεια, εἶναι πολὺ πιὸ γλυκὸ στὴν καρδιὰ αὐτοῦ ποὺ σᾶς ἀγαπᾶ, νὰ μεταβάλη τὸ ψωμὶ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ ξερὸ χῶμα καὶ τὴ σκληρὴ δουλειά, σὲ σῶμα του, ποὺ ἔτσι θὰ κατεβαίνη κάθε μέρα ἀπὸ τὸν οὐρανό, γιὰ νὰ βρίσκεται ὅπως καὶ τώρα μαζί σας.

Φέρτε στὸ μυαλό σας τὴν προσευχὴ ποὺ σᾶς ἔμαθα: *«Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον».* Τὸ ἀληθινό σας ψωμί, τὸ ἐπιούσιο καὶ τὸ αἰώνιο, εἶναι αὐτὸ τὸ Σῶμα μου. Ὅποιος τρώγει ἀπ᾽ αὐτό, ποὺ δὲν θὰ ἐξαντληθῆ ποτὲ μέσα στοὺς αἰῶνες, δὲν θὰ πεινάση ποτέ. Κι ὅποιος τ᾽ ἀπαρνηθῆ, θὰ μείνη νηστικὸς στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Ἀφοῦ ἔφαγαν τὸν ἀμνὸ μὲ τὸ ψωμὶ καὶ τὰ πικρὰ

χόρτα, ὁ Ἰησοῦς γέμισε γιὰ τρίτη φορὰ τὸ κοινὸ ποτῆρι καὶ τὸ ἔτεινε στὸν πρῶτο μαθητὴ ποὺ ἦταν δίπλα του.

— Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ἡ ὥρα δὲν ἦλθε ἀκόμα ποὺ τὸ αἷμα του θὰ πέση στὴ γῆ ἀνακατωμένο μὲ τὸν ἱδρῶτα του, ἐκεῖ ψηλὰ κάτω ἀπὸ τὶς ἐλιές. Δέν ἔτρεξε ἀκόμα ἀπὸ τὰ καρφιὰ σταγόνα-σταγόνα γιὰ νὰ ποτίση τὸ χῶμα τοῦ Γολγοθᾶ. Ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία του νὰ δώση τὴ Ζωὴ μὲ τὴ ζωή του, νὰ ἐξαγοράση μὲ τὸ Πάθος του τὸν πόνο ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ μεταδώση τὸν ἑαυτό του στοὺς φίλους του κάτω ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ εἶναι τόσο δυνατή, ὥστε ἐκπληρώνεται πρὶν ἀπὸ τὴ θυσία καὶ καθιστᾶ δυνατὴ τὴ δωρεά.

Ἂν ὁ ἄρτος εἶναι τὸ σῶμα του, ἡ ψυχή του εἶναι ὁ οἶνος. *«Μὴ τρῶτε κρέας μὲ αἷμα ποὺ εἶναι ἡ ψυχή του»*, εἶχε πῆ ὁ Κύριος στὸν Νῶε. Μὲ τὸ αἷμα, δεῖγμα ὁρατὸ τῆς ζωῆς, ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰακὼβ ἔκαμε τὴ διαθήκη μὲ τὸν λαὸ ποὺ εἶχε διαλέξει γιὰ νὰ τοῦ δώση τὸν νόμο του. Ὅταν ὁ Μωϋσῆς δέχθηκε τὸν Νόμο, ἔβαλε κι ἔσφαξαν μοσχάρια, πῆρε ἀπὸ τὸ αἷμα τους καὶ ράντισε τὸ θυσιαστήριο. *«Τότε πῆρε ὁ Μωϋσῆς ἀπ' αὐτὸ τὸ αἷμα καὶ ράντισε τὸν λαό, λέγοντας ἰδοὺ τὸ αἷμα*

τῆς διαθήκης ποὺ ὁ Κύριος ἔκαμε μὲ σᾶς γιὰ νὰ ἐκτελῆτε ὅλες αὐτὲς τὶς ἐντολές».

Ἀλλ᾽ ἀργότερα, μετὰ τὴ δοκιμασία τόσων αἰώνων, ὁ Θεὸς ἀνήγγειλε μὲ τὴ φωνὴ τῶν προφητῶν, πὼς ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶχε καταλυθῆ καὶ γεράσει καὶ πὼς χρειαζόταν μιὰ νέα. Τὸ αἷμα τῶν ζώων, μὲ τὸ ὁποῖο ράντιζαν τὶς κεφαλὲς τῶν ἀσεβῶν καὶ τὰ πρόσωπα τῶν βλασφήμων, εἶχε χάσει τὴν πρώτη του δύναμι, Ἕνα ἄλλο αἷμα πιὸ ὑψηλῆς καταγωγῆς καὶ πιὸ πολύτιμο χρειαζόταν γιὰ τὴ Νέα Διαθήκη μ᾽ αὐτὴ τὴν ἐπίορκο φυλή. Πολλὲς φορὲς καὶ μέ πολλοὺς τρόπους, ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνες, ὁ Θεὸς εἶχε προσπαθήσει νὰ τοὺς ξαναφέρη μὲ τὴ βία στὴ στενὴ πύλη τῆς Σωτηρίας ἀλλ ἡ πύρινη βροχὴ τῶν Σοδόμων, τὸ ἀτέλειωτο νερὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ, ἡ αἰχμαλωσία τῆς Αἰγύπτου, ἡ πεῖνα μέσα στὴν ἔρημο τοὺς εἶχαν τρομάξει χωρὶς νὰ τοὺς διορθώσουν.

Τώρα ἦλθε ἕνας ἐλευθερωτὴς πιὸ θεῖος μαζὶ καὶ πιὸ ἀνθρώπινος ἀπὸ τὸν γηραιὸ ἀρχηγὸ τῆς Ἐξόδου. Ὁ Μωϋσῆς σώζει ἕνα λαό, μιλεῖ σ᾽ ἕνα βουνό, ἀγγέλλει μιὰ Γῆ Ἐπαγγελίας. Ὁ Ἰησοῦς δὲν σώζει μόνο τὸν λαό του, ἀλλ᾽ ὅλους τοὺς λαούς· ὁ νόμος ποὺ φέρει δέν εἶναι γιὰ νὰ τὸν γράψη στὴν πέτρα, ἀλλὰ στὶς καρδιές· κι ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας του δὲν εἶναι μιὰ χώρα μὲ πυκνὸ χόρτο καὶ θαυμαστὰ ἀμπέλια, ἀλλ᾽ ἕνα Βασίλειο ἁγιότητος κι αἰωνίας χαρᾶς. Ὁ Μωϋσῆς σκότωσε ἕναν ἄνθρωπο· ὁ Ἰη-

σοῦς ἀνασταίνει τοὺς νεκρούς. Ὁ Μωϋσῆς μεταβάλλει τὸ νερὸ σὲ αἷμα· ὁ Ἰησοῦς, ἀφοῦ ἄλλαξε τὸ νερὸ σὲ κρασὶ στοὺς γάμους τῆς Κανᾶ, μεταβάλλει τὸ κρασὶ σὲ αἷμα, τὸ δικό του αἷμα, στὸ μεγάλο γεῦμα τῶν ἀρραβώνων του μὲ τὸν θάνατο. Ὁ Μωϋσῆς πεθαίνει χορτασμένος ἀπὸ ζωὴ καὶ δόξα στὴν ἐρημικὴ κορφὴ ἑνὸς βουνοῦ, δοξασμένος ἀπὸ τὸν λαό του· ὁ Ἰησοῦς θὰ πεθάνη νέος ἀνάμεσα στὶς ὕβρεις αὐτῶν ποὺ ἀγαπᾶ. Τὸ ἀκάθαρτο αἷμα τῶν ἐπιγείων ζώων, θυμάτων ἀκουσίων καὶ τιποτένιων, δὲν ἀξίξει πλέον. Μιὰ νέα διαθήκη κλείσθηκε ἀπόψε μέ τὰ λόγια Ἐκείνου ποὺ προσέφερε μέσα στὸ ποτῆρι σὰν κρασὶ τὸ αἷμα του καὶ τὴν ψυχή του: *«Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον».*

Ὄχι μόνο γιὰ τοὺς Δώδεκα ποὺ εἶναι ἐκεῖ. Αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύουν στὰ μάτια τοῦ Ἰησοῦ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ζοῦν κι αὐτοὺς ποὺ δὲν γεννήθηκαν ἀκόμα. Τὸ αἷμα ποὺ θὰ τρέξη αὔριο στὸν Γολγοθᾶ, εἶναι ἀληθινὸ αἷμα, ἁγνὸ κι ὁλόθερμο ἀπὸ ζωή. Θὰ πήξη πάνω στὸν σταυρὸ καὶ τὰ δάκρυα ὅλης τῆς χριστιανωσύνης δὲν θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ πλύνουν τὶς κηλίδες του. Ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸ αἷμα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ψυχῆς ποὺ προσφέρθηκε ὁλόκληρη κι ἐγκαταλείφθηκε ὁριστικά, γιὰ νὰ κάμη ὅμοιές της ὅλες τὶς ψυχὲς ποὺ εἶναι κλεισμένες σὲ

σώματα. Ἡ ψυχὴ αὐτὴ δίνεται καὶ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ τὴ θέλουν καὶ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ τὴν ἀπωθοῦν· ὑπόφερε καὶ γι᾽ αὐτοὺς ποὺ τὴν ἀγάπησαν καὶ γι᾽ αὐτοὺς ποὺ τὴ μίσησαν. Τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος, ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα τοῦ ὕδατος στὸν Ἰορδάνη, ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα τῶν δακρύων ἀπὸ τὴν πόρνη, ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα τῶν ἐμπτυσμῶν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ῥωμαίους, αὐτὸ τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος ποὺ ἔτσι κόκκινο μοιάζει μὲ τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς ποὺ ἀνήγγειλε ὁ Προφήτης τῆς Φωτιᾶς καὶ ποὺ θὰ δεχθῆ καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἁγίων γυναικῶν πάνω στὸ πληγωμένο νεκρὸ σῶμα, εἶναι τὸ ὑπέρτατο μυστήριο ποὺ στοὺς μαθητάς του κληροδοτεῖ ἀπόψε ὁ προδομένος Θεός.

Τοὺς μοίρασε τὸν ἄρτο -τὸν ἄρτο ποὺ ζητοῦσαν κάθε μέρα ἀπὸ τὸν Πατέρα τους- ὅπως θὰ τοὺς μοιράση αὔριο τὸ σῶμα του· τώρα τοὺς προσφέρει τὸ αἷμα του στὸ κρασὶ ποὺ θὰ εἶναι τὸ τελευταῖο ποὺ πίνει στὴ γῆ. Ὅσες φορὲς θὰ κάνουν αὐτό, γιὰ ἀνάμνησί του, δὲν θὰ αἰσθάνονται πλέον τὸ βάσανο τῆς πείνας, οὔτε τὸ μαρτύριο τῆς δίψας, Μέσα στὶς τροφὲς ἔχουν τὴν πρώτη θέσι τὸ σταρένιο ψωμὶ καὶ τὸ κρασὶ τοῦ ἀμπελιοῦ· ἀλλ᾽ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ποὺ τοὺς ἔδωσε ἀπόψε, θὰ τοὺς χορτάσουν καὶ θὰ τοὺς ξεδιψάσουν γιὰ ὅλη τους τὴ ζωή, χάρις στὴ θυσία τῆς Ἀγάπης ἐκείνης ποὺ ἔφερε τὸν Θεὸ στὸν θάνατο.

Ὁ Ὀδυσσεὺς συμβούλευε τὸν Ἀχιλλέα νὰ δώση στοὺς Ἀχαιοὺς ψωμὶ καὶ κρασί πρὶν ἀπὸ τὴ μάχη, *«γιατὶ αὐτὰ χαρίζουν τὴ δύναμι καὶ τὸ θάρρος»*. Γιὰ τὸν Ἕλληνα, ἡ δύναμις τοῦ κορμιοῦ ἔγκειται στὸ ψωμὶ καὶ τὸ θάρρος τοῦ φόνου στὸ κρασί. Ἂς μεθοῦν, λοιπόν, οἱ ἄνθρωποι σὰν θέλουν ν' ἀλληλοσκοτωθοῦν, ἂς τρῶνε καλὰ γιὰ νὰ σκοτώνουν καλύτερα. Ὁ ἄρτος τοῦ Ἰησοῦ δυναμώνει τὴν ψυχὴ κι ὄχι τὸ σῶμα κι ὁ οἶνος του φέρει τὴ θεία μέθη τῆς Ἀγάπης, τῆς ἀγάπης ἐκείνης ποὺ ὁ Ἀπόστολος, εἰς σκάνδαλο τῶν ἀπογόνων τοῦ Ὀδυσσέως, τὴν ὠνόμασε *«μωρίαν τοῦ Σταυροῦ»*.

Ὁ Ἰούδας, ὅπως κι οἱ ἄλλοι, ἔφαγε ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄρτο κι ἤπιε ἀπ' αὐτὸν τὸν οἶνο. Τράφηκε μὲ τὸ σῶμα. Ἀλλὰ δὲν αἰσθάνθηκε τὴ δύναμι νὰ ἐξομολογηθῆ τὸ κρῖμα του καὶ νὰ ριχθῆ κλαίοντας στὰ πόδια ἐκείνου ποὺ ἔμελλε νὰ πεθάνη μαζί του τὴν ἴδια μέρα. Τότε ὁ μόνος Φίλος ποὺ τοῦ ἔμενε, ἔδωσε στὸν Ἰούδα αὐτὴ τὴν προειδοποίησι.

— Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια, οἱ ἕνδεκα μαθηταὶ φρικίασαν. Θὰ ἔχουν καρδιά, ὕστερα ἀπὸ λίγο, ν' ἀφήσουν τὸν Ἰησοῦ μόνο στά χέρια τῆς σπείρας τοῦ Καϊάφα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ τοὺς ἐρχόταν ἡ σκέψις νὰ τὸν παραδώσουν μὲ λεφτά. Κύτταζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο τρέμοντας, φοβούμενοι μήπως ἀνακαλύψουν στὰ

μάτια κανενός των τὴ φριχτὴ ἀλήθεια. Κι ὅλοι, ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, ρωτοῦσαν.

— Μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε;

Κι ὁ Ἰούδας μαζί, κρύβοντας τὴν ταραχή του, κάτω ἀπὸ μιὰ ψεύτικη ἔκφρασι ἐκπλήξεως, κατώρθωσε νὰ πῆ μὲ τὴ σειρά του.

— Μήτι ἐγώ εἰμι, Ῥαββί;

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, ποὺ αὔριο θὰ σιωπᾶ, ἐξακολουθεῖ κι ἐπαναλαμβάνει μὲ πιὸ φανερὲς λέξεις τὴ φριχτὴ ἀλήθεια.

Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει.

Κατόπιν, καθὼς ὅλοι, χαμένοι μέσα στὴ σκληροτάτη ἀμφιβολία, τὸν παρατηροῦσαν ἀκίνητοι, ἐπανέλαβε πάλι.

— Ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὕστερα δὲν εἶπε πιὰ τίποτε ἄλλο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ συμμορφωθῆ ἐντελῶς μὲ τὸ ἀρχαῖο ἔθιμο, γέμισε τὸ ποτῆρι γιὰ τέταρτη φορὰ καὶ τοὺς τὸ ἔτεινε γιὰ νὰ πιοῦν ὅλοι. Τότε, πάλι, σήκωσαν ὅλοι τὴ φωνή τους γιὰ νὰ ψάλουν τὸν ἱερὸν ὕμνο, τὸ μεγάλο Χαλλέλ, μὲ τὸ ὁποῖο κλείνει ἡ πασχαλινὴ ἀκολουθία. Ὁ Ἰησοῦς ἐπανελάμβανε τὰ δυνατὰ λόγια τοῦ Ψαλμωδοῦ, ποὺ δὲν ἦταν παρὰ ὁ προφητικὸς ἐπικήδειός του πρὶν κατέβῃ στὸν τάφο.

«Ὁ Ὕψιστος εἶναι τὸ στήριγμά μου καὶ δὲν φο-

βᾶμαι καθόλου. Τί μποροῦν νὰ μοῦ κάμουν οἱ ἄνθρωποι;... Μ' εἶχαν περικυκλώσει σὰν οἱ μέλισσες τὸ κερί, ἀλλὰ σβύσθηκαν σὰν τὴ φωτιὰ τῶν ἀγκαθιῶν... Δὲν θὰ πεθάνω! θὰ ζήσω... Ὁ Ὕψιστος μὲ τιμώρησε σκληρά, ἀλλὰ δὲν μέ παρέδωσε στὸν θάνατο. Ἀνοῖξτε, πύλες τῆς Δικαιοσύνης, γιὰ νὰ μπῶ καὶ νὰ δοξάσω τὸν Κύριο... Ὁ λίθος ποὺ ἀποδοκίμασαν οἱ χτίστες, αὐτὸς ἔγινε κεφαλὴ τῆς γωνίας... Δέστε μὲ σχοινιὰ τὸ θῦμα κι ὁδηγῆστε το στὰ σκαλοπάτια τοῦ βωμοῦ»...

Τὸ θῦμα εἶναι ἕτοιμο κι οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλὴμ αὔριο θὰ ἰδοῦν νὰ ὑψώνεται ὁ νέος ξύλινος βωμός. Ἀλλ' οἱ μαθηταί, ταραγμένοι καὶ ζαλισμένοι, εἶχαν ἀκούσει χωρὶς νὰ καταλάβουν τοὺς θλιβεροὺς ὑπαινιγμοὺς καὶ τὶς θριαμβευτικὲς ἐπαγγελίες τοῦ ἀρχαίου ψαλμωδοῦ.

Μόλις τελείωσε ὁ ὕμνος, βγῆκαν ὅλοι ἀπὸ τὸ δωμάτιο κι ἀπὸ τὸ σπίτι. Σὰν βρέθηκαν ἔξω, ὁ Ἰούδας ἐξαφανίσθηκε μέσα στὴ νύχτα. Κι οἱ ἄλλοι σιωπηλοί, ἀκολούθησαν τὸν Ἰησοῦ, ποὺ βάδιζε ὅπως κάθε βράδυ, πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

Ἀββᾶ ὁ πατήρ

Ὑπῆρχε ἐκεῖ ἕνας κῆπος μ' ἕνα ἐλαιοτριβεῖο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο εἶχε πάρει καὶ τὸ ὄνομα· ὁ κῆπος Γεθσημανῆ. Ἦταν ἕνας ψηλὸς τόπος, ὅπου ὁ Ἰησοῦς

κι οἱ μαθηταί του συνήθιζαν νὰ περνοῦν τὴ νύχτα εἴτε γιατὶ θέλανε ν᾽ ἀποφεύγουν τὸν θόρυβο καὶ τὴ βρωμα τῆς πόλεως, μαθημένοι καθὼς ἦσαν στὴν ἥσυχη καὶ καθαρὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἐξοχῆς, εἴτε γιατὶ φοβόνταν καμμία ξαφνικὴ σύλληψι, κατοικῶντας ἀνάμεσα στὰ σπίτια τῶν ἐχθρῶν τους. Μόλις φθάσανε, ὁ Ἰησοῦς λέγει στοὺς μαθητάς του.

— Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξομαι ἐκεῖ.

Ἀλλ᾽ αἰσθανόταν τὴν καρδιά του τόσο σφιγμένη ἀπὸ λύπη κι ἀγωνία, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ πάη μόνος του. Φώναξε τοὺς τρεῖς ποὺ ἀγαποῦσε πιότερο μέσα σ᾽ ὅλους, τὸν Πέτρο, τὸν Ἰάκωβο καὶ τὸν Ἰωάννη, κι ὅταν ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους *«ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν»*.

— Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ᾽ ἐμοῦ.

Ἂν τοῦ ἀπάντησαν καὶ τί τοῦ ἀπάντησαν, κανεὶς δὲν ξέρει, Ἀλλὰ δὲν φαίνεται νὰ βρῆκαν γιὰ νὰ τὸν παρηγορήσουν τὰ λόγια ἐκεῖνα τῆς καρδιᾶς ποὺ ὑποφέρει βλέποντας νὰ ὑποφέρη ἕνα ἀγαπημένο πρόσωπο, γιατὶ ἀπομακρύνθηκε κι ἀπ᾽ αὐτοὺς κι ἔμεινε μόνος νὰ προσευχηθῆ.

Γονάτισε, στήριξε τὸ μέτωπό του στὸ χῶμα κι εἶπε.

— Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι. Πάτερ, εἰ δυνατόν ἔστι, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο.

Τώρα ποὺ εἶναι μόνος, μόνος μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, μόνος πάνω στὴ γῆ, μόνος μπροστὰ στὸν Θεό, μπορεῖ, δίχως ντροπή, νὰ δείξη τὴν ἀδυναμία του. Γιατί, ἐπὶ τέλους, εἶναι ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ἀπὸ σάρκα κι αἷμα, ἄνθρωπος ποὺ βαδίζει κι ἀναπνέει· καὶ ξέρει πὼς τὸ τέλος του πλησιάζει, πὼς ἡ μηχανὴ αὐτὴ ποὺ λέγεται σῶμα θὰ σταματήση σὲ λίγο, πὼς ἡ καρδιά του θὰ πάψη νὰ χτυπᾶ, πὼς ἡ σάρκα του θὰ καρφωθῆ, πὼς τὸ αἷμα του θὰ τρέξη στὴ γῆ.

Εἶναι ὁ δεύτερος Πειρασμός. Ὁ Σατανᾶς, ἀφοῦ εἶχε δοκιμάσει δίχως ἐπιτυχία τὸν Ἰησοῦ στὴν ἔρημο, τὸν ἄφησε, κατὰ τὴ φράσι τοῦ Εὐαγγελίου, *«ἄχρι καιροῦ»*. Τὸν ἄφησε γιὰ νὰ ξαναέλθη ἀπόψε. Τώρα ποὺ μέσα σ' αὐτὴ τὴ νέα Ἔρημο, σ' αὐτὸ τὸ σκοτάδι ὁ Ἰησοῦς βίσκεται μόνος, πιὸ μόνος ἀπὸ τὴν ἄλλη φορὰ ὅπου εἶχε τοὐλάχιστον τ' ἄγρια ζῶα κοντά του, τώρα ποὺ ἄλλα θηρία πιὸ φοβερὰ καὶ πιὸ ἄγρια ζητοῦν νὰ τὸν κατασπαράξουν, μέσα σ' αὐτὸ τὸ σκοτάδι τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς ἀγωνίας, ὁ Σατανᾶς ἔρχεται γιὰ νὰ τοῦ στήση τήν τελευταία του παγίδα. Τὴν πρώτη φορὰ τοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ ἐξουσίες, νίκες, δόξες· ἤθελε νὰ τὸν κερδίση μὲ τὸ δέλεαρ τῆς δυνάμεως.

Τώρα χρησιμοποιεῖ ἀντίθετο μέσο. Εἶναι ἡ ἀδυναμία. Ὁ Χριστὸς τῆς πρώτης φορᾶς, ποὺ μόλις εἶχε βαπτισθῆ κι ἔκαιε ἀπὸ θάρρος κι ἀγάπη, εἶχε

ὑποστῆ τὴ δοκιμασία χωρὶς νὰ ὑποκύψη, ἀλλ᾽ ὁ ἀποψινὸς Χριστὸς ὁ ἐγκαταλελειμμένος ἀπ᾽ ὅλους, ὁ προδομένος ἀπὸ τὸν Μαθητή του, ὁ ἀναζητούμενος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, μπορεῖ νὰ νικηθῆ ἀπὸ τὸν φόβο, ὅπως νίκησε τότε τὴν ὑπερηφάνεια.

Ἡ προσευχὴ στὸν Πατέρα εἶναι τὸ τελευταῖο του καταφύγιο. Γνωρίζει πὼς πρέπει νὰ πεθάνη, πὼς ὀφείλει νὰ πεθάνη, δίχως ἄλλο, πὼς ἦλθε γιὰ νὰ πεθάνη, γιὰ νὰ δώση μὲ τὸν θάνατό του τὴ Ζωή, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώση μὲ τὸν θάνατό του τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς· δὲν ἔχαμε τίποτε γιὰ ν᾽ ἀποφύγη τὸν θάνατο· τὸν δέχθηκε θεληματικά, γιὰ τοὺς φίλους του, γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γι᾽ αὐτοὺς ποὺ δὲν τὸν γνωρίζουν, γι᾽ αὐτοὺς ποὺ τὸν μισοῦν, γι᾽ αὐτοὺς ποὺ δὲν γεννήθηκαν ἀκόμα· προεῖπε τὸν θάνατό του στοὺς φίλους του· τοὺς πρόσφερε τὶς ἀπαρχὲς τοῦ θανάτου του, τὸν ἄρτο τοῦ σώματός του καὶ τὸν οἶνο τοῦ αἵματός του καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήση ἀπὸ τὸν Πατέρα του ν᾽ ἀπομακρύνη ἀπὸ τὰ χείλη του τὸ ποτῆρι καὶ νὰ ἐπιβραδύνη τὸ τέλος του. Μήπως ἡ προσευχή του αὐτὴ εἶναι παραχώρησις στὸν Σατανᾶ;

Ἔγραψε τὰ λόγια του στὴν ἄμμο τῆς πλατείας καὶ τὰ ἔσβυσε ἀμέσως· τὰ ἔγραψε στὶς καρδιὲς μερικῶν μαθητῶν του, ἀλλὰ ξέρει πόσο λίγο μένουν χαραγμένα τὰ λόγια στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων. Γιὰ νὰ μείνη ἡ ἀλήθειά του αἰώνια στὴ γῆ καὶ γιὰ

νὰ φανῆ τέτοια ποὺ κανεὶς νὰ μὴ μπορῆ νὰ τὴν ξεχάση, πρέπει νὰ τὴ γράψη μὲ τὸ αἷμα του, γιατὶ οἱ ἀλήθειες βγαίνουν ἀπὸ τὸ αἷμα μας καὶ μὲ τὸ αἷμα αὐτὸ πρέπει νὰ τὶς γράφουμε στὶς σελίδες τῆς ἱστορίας, ὥστε τὸ πέρασμα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν αἰώνων νὰ μὴ τὶς ἐξαλείψη. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία πρέπει νὰ ὑπογραφῆ μὲ τὸ αἷμα τοῦ Γολγοθᾶ. Αὐτὸς ποὺ ἔφερε τὴν ἀγάπη στὸν κόσμο, δὲν θὰ νικήση τὸ μῖσος παρὰ σὰν τὸ δεχθῆ. Τὸ ὑπέρτατο δῶρο τοῦ Θεοῦ, τὸ Δῶρο τῆς Ἀγάπης, οἱ ἄνθρωποι θὰ τὸ πληρώσουν μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀχαριστία· τὸν Σταυρό.

Ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ὅσα γνωρίζουμε γιὰ τὴ θεία φύσι τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε στιγμὴ νὰ ὑποθέσουμε πὼς ἦταν δυνατὸν νὰ ἔπεφτε στὸν πειρασμό. Ἂν πραγματικὰ φοβόταν τὰ βασανιστήρια τοῦ θανάτου, δὲν εἶχε τάχα τὸν καιρὸ νὰ τὸν ἀποφύγη; Μέρες τώρα, γνώριζε πὼς ζητοῦσαν νὰ τὸν συλλάβουν κι εἶχε περισσότερους ἀπὸ ἕναν τρόπο γιὰ νὰ ξεφύγη, αὐτὴ τὴ νύχτα ἀκόμα, τὰ σκυλιὰ ποὺ ἑτοιμάζονταν νὰ τὸν κατασπαράξουν. Μποροῦσε, μόνος ἢ μὲ τοὺς πιὸ πιστούς του φίλους, νὰ πάρη τὸν δρόμο ποὺ φέρνει στὸν Ἰορδάνη κι ἀπὸ κεῖ, πλαγιοδρομῶντας, νὰ φθάση μέσῳ τῆς Περαίας στὴν τετραρχία τοῦ Φιλίππου, ὅπου εἶχε κι ἄλλη φορὰ καταφύγει, γιὰ νὰ γλυτώση ἀπὸ τὸν Ἡρώδη Ἀντύπα. Ἡ ἰουδαϊκὴ ἀστυνομία ἦταν τόσο κακὰ καὶ ἄτακτα ὠργανω-

μένη, ποὺ δύσκολα θὰ τὸν εὕρισκαν. Ἀλλὰ δείχνει, μένοντας, πὼς δέχεται τὸν θάνατο καὶ τὸ Πάθος ποὺ θὰ τὸν συνοδεύση. Ἡ αὐτοκτονία του, γιατὶ αὐτοκτονία θὰ τὸ ἔλεγε αὐτὸ ἡ ἀνθρωπίνη λογική, ἡ θεία του αὐτοκτονία μέσῳ ξένων χεριῶν, μοιάζει μ᾽ ἐκεῖνες τῶν ἀρχαίων ἡρώων ποὺ κατέφευγαν, γιὰ νὰ πεθάνουν, στὸ ξίφος ἑνὸς φίλου ἢ ἑνὸς σκλάβου. Τὸ Εὐαγγέλιό του τὸ κήρυξε καὶ δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ τὸ ἐπισφραγίση μὲ τὴν τρομερὴ εἰκόνα ἑνὸς θανάτου, ὁ ὁποῖος θὰ κάνη νὰ τὸν θυμοῦνται αἰωνίως. Κι ἴσως αὐτὸ τὸ αἷμα, σὰν ἕνα διεγερτικὸ πιοτό, νὰ κάμη τοὺς μαθητάς του νὰ ξυπνήσουν γιὰ πάντα.

Ἀλλ᾽ ἂν δὲν εἶναι ὁ φόβος τοῦ θανάτου, ποιὸ εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ ποτῆρι ποὺ θέλει ν᾽ ἀπομακρύνη ἀπὸ τὰ χείλη του; Μήπως εἶναι ἡ προδοσία ἐκείνου ποὺ διάλεξε κι ἀγάπησε σὰν τοὺς ἄλλους, τοῦ Μαθητοῦ ποὺ ἀπόψε εἶχε χορτάσει καὶ ξεδιψάσει μὲ τὸ σῶμα του καὶ τὸ αἷμα του; Ἢ ἡ προσεχὴς ἄρνησις τοῦ ἄλλου Μαθητοῦ, ποὺ τὸν ὡμολόγησε ὅτι ἦταν ὁ Χριστός, στὴν Καισάρεια; Μήπως εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις ὅλων τῶν ἄλλων, ποὺ θὰ σκορπισθοῦν σὰν τρομαγμένα πρόβατα, ὅταν ὁ λύκος θὰ τοὺς ἔχη ἁρπάξει τὴ μάνα; Μήπως εἶναι ὁ πόνος μιᾶς πιὸ μεγάλης ἀπαρνήσεως, τῆς ἀποδοκιμασίας ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ; Γιατὶ αὐτὸς ὁ λαός, τοῦ ὁποίου εἶναι τέκνο, τὸν περιφρονεῖ καὶ θέλει νὰ τὸν ἐξαφανίση σὰν ἕνα ἄπιστο παιδί, ἕνα ἄτιμο

τέκνο ποὺ τοῦ φέρνει ντροπή, χωρὶς νὰ ξέρη πὼς τὸ αἷμα Ἐκείνου ποὺ ἦλθε γιὰ τὸν σώση, θὰ τοῦ σημειώση τὸ μέτωπο μὲ μιὰν ἀνεξάλειπτη κηλίδα.

Προεῖδε ἴσως, μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς παραμονῆς, τὴ μοῖρα ποὺ ἐπιφυλασσόταν μὲ τὸ κύλισμα τῶν αἰώνων καὶ στὰ πιὸ μακρυνὰ παιδιά του, τὴν ἀγωνία τῶν πρώτων ἁγίων, τὶς διαιρέσεις, τὰ σχίσματα, τοὺς διωγμούς, τὶς σφαγές, κατόπιν ὅταν θὰ ἐπικρατοῦσε ἡ διδασκαλία του, τὸν χωρισμὸ τῶν ἐκκλησιῶν, τ᾽ ἀνεπανόρθωτα σχίσματα, τὰ πάθη τῶν ἀρχηγῶν, τοὺς παραλογισμοὺς τῶν αἱρέσεων, τὴ σύγχυσι τῶν ψευδοπροφητῶν, τὴ μωρία τῶν μεταρρυθμιστῶν, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὶς ἀτιμίες αὐτῶν ποὺ θὰ τὸν ἀρνιόνταν μὲ τὶς πράξεις τους καὶ θὰ τὸν ἐξυμνοῦσαν μὲ τὰ λόγια καὶ τὴν ἐπίδειξί τους, τὸ ἀλληλοφάγωμα τῶν χριστιανικῶν λαῶν, τὴν ἀπιστία τῶν νέων γενεῶν, τὴν ἐπικράτησι τῶν νέων Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, ποὺ θὰ μετασχημάτιζαν καὶ θὰ πρόδιναν τὴ διδασκαλία του, τὴν ἀκρωτηρίασι ἐκείνων ποὺ ζητοῦν νὰ κάνουν δικές τους ἑρμηνεῖες, ποὺ νοθεύουν τὴν ἀληθινὴ ἔννοια, ποὺ ἔχουν τὴ φαντασία νοσηρή, ποὺ μετροῦν τὶς συλλαβές, ποὺ ζυγίζουν ἐκεῖνα ποὺ δὲν πιάνονται, ποὺ διαιροῦν ἐκεῖνα ποὺ δὲν τεμαχίζονται, τῶν ὁποίων ἡ σχολαστικὴ μωρία ξεκοιλιάζει τὰ ζωντανὰ πράγματα καὶ τὰ κόβει σὲ μικρὰ κομματάκια μὲ τὴν ἀξίωσι νὰ τ᾽ ἀναστήση ἔπειτα.

Μὲ μιὰ λέξι, ὁ Ἰησοῦς δὲν λυπόταν γιὰ τὸ ὅτι θὰ πέθαινε, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπιστία τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τῶν τωρινῶν καὶ τῶν μελλόντων. Δὲν παρακαλοῦσε τὸν Πατέρα του νὰ τὸν σώση ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀλλὰ νὰ σώση τοὺς ἀνθρώπους, τώρα καὶ στὸ μέλλον, ἀπὸ τὸν θάνατο τῆς ἀπιστίας. Ἡ λύπη του προερχόταν ἀπὸ Ἀγάπη κι ὄχι ἀπὸ φόβο.

Ὅμως, κανεὶς δὲν θὰ μάθη ποτὲ τὴν ἀληθινὴ ἔννοια ἐκείνων ποὺ εἶπε ὁ Υἱὸς στὸν Πατέρα μέσα στὴν ἐρημιὰ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἕνας μεγάλος Χριστιανὸς τῆς Γαλλίας ὠνόμασε τὴ διήγησι τῆς νύχτας αὐτῆς «*τὸ Μυστήριο τοῦ Ἰησοῦ*». Κι ἂν τὸ ἀνθρώπινο μυστήριο τοῦ Ἰούδα εἶναι ἀνεξιχνίαστο, πόσο περισσότερο τὸ θεῖο μυστήριο τοῦ Ἰησοῦ θἆναι ἀκατάληπτο!

Ἱδρὼς καὶ αἷμα

Ἀφοῦ προσευχήθηκε ὁ Ἰησοῦς, ξαναγυρίζει στοὺς Μαθητάς του ποὺ δίχως ἄλλο τὸν περίμεναν. Ἀλλὰ κι οἱ τρεῖς εἶχαν ἀποκοιμηθῆ. Ξαπλωμένοι στοὺς μανδύες τους ποὺ τοὺς εἶχαν στρώσει στὸ χῶμα, ὁ Πέτρος, ὁ Ἰάκωβος κι ὁ Ἰωάννης, οἱ πιστοί, οἱ ἐκλεκτοί, οἱ πιὸ ἀγαπημένοι ἀπ᾽ ὅλους, εἶχαν ἀφήσει νὰ τοὺς πάρη ὁ ὕπνος. Οἱ μαῦροι φόβοι τῶν τελευταίων ἡμερῶν, ἡ καταθλιπτικὴ ἀτμόσφαιρα ἐκείνου τοῦ δείπνου ποὺ εἶχε τελειώσει μὲ λόγια τόσο φοβερὰ

καὶ προαισθήματα τόσο πένθιμα, οἱ ἀλλεπάλληλες συγκινήσεις, τοὺς εἶχαν τσακίσει καὶ τοὺς εἶχαν παραδώσει σὲ λήθαργο μᾶλλον παρὰ σὲ ὕπνο.

— Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ᾽ ἐμοῦ;

Ἔτσι τοὺς φώναξε ἡ φωνὴ τοῦ Διδασκάλου, φωνὴ ποὺ μέσα στὴ μαύρη σιωπὴ τῆς νύχτας ἔκλεινε ἕνα τόσο βαθὺ παράπονο. Οἱ Μαθηταὶ ἄκουσαν μέσα στὸν ὕπνο τους τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ; Τοῦ ἀπάντησαν ντροπιασμένοι, φέρνοντας τὰ χέρια τους στὰ κοκκινισμένα ἀπὸ τὸν ὕπνο μάτια τους; Ἀλλὰ τί ἀπάντησι θὰ μποροῦσαν νὰ δώσουν, μέσα στὴν ταραχὴ ἑνὸς τέτοιου ξυπνήματος, σ᾽ Ἐκεῖνον ποὺ δὲν θὰ κοιμηθῇ ποτὲ πιά;

Ὁ Ἰησοῦς ἀπομακρύνθηκε πάλι, μὲ τὴν καρδιὰ περισσότερο σφιγμένη. Ὁ πειρασμὸς στὸν ὁποῖο ὅσο κι ἂν τοὺς εἶχε προειδοποιήσει, ἔπεσαν οἱ μαθηταί του, μήπως θὰ περιωριζόταν μόνο σ᾽ ἐκείνους ἢ θἀρχόταν καὶ σ᾽ αὐτόν; Μήπως θ᾽ ἀπαρνιόταν κι ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του, προτιμῶντας τὴ φυγή, ὅπως θὰ τὸν ἀπαρνηθοῦν οἱ ἄλλοι ἢ ἀντιτάσσοντας βία στὴ βία καὶ πληρώνοντας ἀκριβὰ τὴ ζωή του; Ἢ σκεφτόταν τάχα νὰ ζητήσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ ἀκόμα, μέσα σὲ μιὰ προσευχὴ ἀπελπισμένη, ν᾽ ἀπομακρυνθῇ ὁ κίνδυνος ἀπὸ πάνω του;

Καὶ νὰ ὁ Ἰησοῦς, μόνος πάλι, πιὸ μόνος τώρα ἀπὸ πρίν, μέσα σὲ μιὰν ἀπόλυτη ἐρήμωσι, λὲς κι

ὅλος ὁ κόσμος εἶχε ἐξαφανισθῆ. Μέχρι τώρα ἴσως πίστευε πὼς οἱ φίλοι του ἀγρυπνοῦσαν ἐκεῖ, πίσω του. Ἀλλὰ κι αὐτοί, ἀποκαμωμένοι, τὸν εἶχαν ἐγκαταλείψει. Οἱ ψυχές τους τὸν εἶχαν ἐγκαταλείψει πρὶν τὸν ἐγκαταλείψουν καὶ τὰ σώματά τους. Τὸν ἄφησαν μόνο. Δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ κάμουν τὴν τελευταία αὐτὴ χάρι. Εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ αἵματός του καὶ τῆς ψυχῆς του, τῶν ὑποσχέσεών του καὶ τῆς ἀγάπης του, δὲν τοὺς εἶχε ζητήσει παρὰ ἕνα πρᾶγμα μόνο· ν᾽ ἀντισταθοῦν μιὰν ὥρα στὸν ὕπνο. Κι αὐτὸ τὸ λίγο, τοῦ τὸ ἀρνήθηκαν· αὐτὴ τὴ μικρὴ χάρι, δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ τὴν κάμουν. Κι ὅμως, καὶ τώρα ἀκόμη, γι᾽ αὐτοὺς ποὺ κοιμοῦνται ὑποφέρει κι ἀγωνίζεται. Αὐτὸς ποὺ τοὺς εἶχε δώσει τὸ πᾶν, δὲν ἔλαβε ἀπ᾽ αὐτοὺς τίποτε. Στὴν ἀποψινὴ νύχτα τῆς ἐγκαταλείψεως, ὅ,τι ζήτησε δὲν τὸ βρῆκε οὔτε ἀπὸ τὸν Πατέρα του, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Σατανᾶς ὁ ἴδιος τὸν ἄφησε καὶ χάθηκε μέσα στὸ σκοτάδι κι ὁ Χριστὸς εἶναι μόνος, ἐντελῶς μόνος. Εἶναι μόνος, ὅπως εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντα ὅσοι σηκώνονται ψηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους κι ἀγωνίζονται μέσα στὴ νύχτα γιὰ νὰ δώσουν τὸ φῶς σ᾽ ὅλους. Ἀνάμεσα σ᾽ ἕνα λαὸ ἀποκοιμημένο, ὁ ἥρως μόνον ἀγρυπνᾶ· εἶναι ὁ ὁδηγὸς ποὺ μένει ξύπνιος πάνω στὸ πλοῖο, μέσα στὴν ἐρημιὰ τῆς θάλασσας καὶ τῆς νύκτας, ἐνῶ οἱ σύντροφοί του ἀναπαύονται.

Ὁ Ἰησοῦς ἀγρυπνᾶ μόνος. Ἡ κοιμωμένη πόλις

ἁπλώνεται κάτω ἀπὸ τὸν Κῆπο τῶν Κέδρων, ἀλλοῦ λευκὴ κι ἀλλοῦ σκοτεινή. Καὶ σ᾽ ὅλες τὶς πόλεις, σ᾽ ὅλα τὰ σπίτια τῆς γῆς, τὸ ἐφήμερο γένος τῶν ἀνθρώπων αὐτὴ τὴν ὥρα κοιμᾶται. Ἄγρυπνοι μένουν ἴσως καμμιὰ γυναῖκα τοῦ πεζοδρομίου, κανένας κλέφτης, κανένας φιλόσοφος.

Ἀπόψε ὅμως δὲν κοιμόνταν καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτοὶ ποὺ ὤφειλαν νὰ τὸν ὑπερασπίσουν ἢ θὰ μποροῦσαν τοὐλάχιστο νὰ τὸν παρηγορήσουν, αὐτοὶ ποὺ ἔδειχναν ὅτι τὸν ἀγαποῦν πραγματικά, ἦσαν πεσμένοι σὲ βαθὺν ὕπνο. Ἀλλ᾽ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων καὶ τὰ ὄργανά τους δὲν κοιμοῦνται. Ὁ Καϊάφας ἀγρυπνεῖ· κι ὁ μόνος μαθητὴς ποὺ δὲν κοιμᾶται, εἶναι ὁ Ἰούδας.

Μέχρι νὰ φθάση ὁ Ἰούδας, ὁ Διδάσκαλός του μένει μόνος καὶ θανατερὰ περίλυπος. Γιὰ νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἑαυτό του λιγότερο ἔρημο, στρέφεται πρὸς τὸν Πατέρα του κι ἀρχίζει πάλι νὰ προσεύχεται. Τὰ λόγια τοῦ παραπόνου καὶ τῆς ἱκεσίας ἀνεβαίνουν στὰ χείλη του, ἀλλὰ σταματοῦν ἐκεῖ· ἂν ἡ σάρκα τρέμει, ὁ Θεὸς ὅμως δὲν νικήθηκε. Φοβερὴ μάχη γίνεται μέσα του, ὥσπου μιὰ ὑπερτάτη προσπάθεια, μιὰ προσπάθεια ὑπεράνθρωπη, τοῦ δίνει τὴ νίκη. Τρέμει σύγκορμος, ἀλλ᾽ ἔχει πιὰ νικήσει τὰ γόνατά του λυγίζουν, εἶναι ἕτοιμος νὰ πέση, ἀλλ᾽ ἔχει νικήσει.

Ἄλλη μιὰ φορὰ ἀκόμα, τὸ πνεῦμα δάμασε τὴ σάρκα. Ἀλλ᾽ ὕστερα ἀπ᾽ αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, τὸ κορ-

μὶ ἔχει χάσει κάθε δύναμι, ἔχει ἐξουθενωθῆ. Ἡ ἀνθρώπινη φύσις χτυπήθηκε στὴ ρίζα της κι ὁ Θεὸς ἔχει πλημμυρίσει στὸν ἱδρῶτα· ἡ προσπάθεια ἦταν περισσότερο ἀπὸ ἀνθρώπινῃ. Δὲν εἶναι ὁ ἱδρὼς ποὺ μουσκεύει τοὺς κροτάφους τοῦ ἀνθρώπου ποὺ βαδίζει στὸν ἥλιο, ποὺ δουλεύει στὸ χωράφι, ποὺ λυώνει στὸν πυρετό· εἶναι ὁ ἱδρὼς τῆς ἀγωνίας ἑνὸς Θεοῦ, ἱδρὼς ὅμοιος μὲ αἷμα, ποὺ πέφτει καὶ ποτίζει τὶς ρίζες τῶν ἐλιῶν. Ἀπὸ τὰ χείλη ἐκεῖνα, τὰ ποτισμένα στὰ δάκρυα καὶ τὸν ἱδρῶτα, βγαίνουν τώρα τὰ λόγια τῆς δεύτερης προσευχῆς:

— Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ᾽ ἐμοῦ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου... Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ᾽ ὡς σύ.

Τώρα κάθε ἐπιθυμία ἐγωϊστικὴ πετάχθηκε μακρυά· τὸ ἐγὼ δὲν μιλεῖ πλέον. Ἡ θέλησίς του ταυτίζεται μὲ τὴ θέλησι τοῦ Πατρός, μέσα στὴν ὁποία θὰ βρῆ τὸν ἀληθινὸ λυτρωμό. Ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶναι πλέον ἕνας ἄνθρωπος· εἶναι ὁ Ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ παραδόθηκε ὁλόκληρος στὸν Θεό, ποὺ δὲν ἀποτελεῖ πλέον παρὰ ἕνα μὲ τὸν Θεό. Ἡ νίκη του πάνω στὸν θάνατο εἶναι ἐξασφαλισμένη· ἀνήκει στὸν Αἰώνιο κι ὁ Θεὸς δὲν μπορεῖ νὰ πεθάνη. «*Ὃς ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν*».

Κι ὁ Ἰησοῦς σηκώνεται, γαλήνιος πιά, καὶ ξαναγυρίζει στοὺς μαθητάς του. Τὸ παράπονό του δὲν

μπόρεσε νὰ τοὺς βαστάξῃ· κατάκοποι, εἶχαν πάλι ἀποκοιμηθῆ. Ὁ Ἰησοῦς, τὴ φορὰ τούτη, δὲν τοὺς ξυπνᾶ· Δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκη ἀπὸ τὴν παρηγοριά τους ξαναπέφτει στὰ γόνατα κι ἐπαναλαμβάνει στὸν Πατέρα τὸν μεγάλο λόγο τῆς αὐταπαρνήσεως:

— Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ᾽ ὡς σύ.

Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι πλέον στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἄνθρωποι μέχρι τότε ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν Θεό, εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὕμνων καὶ τῶν προσφορῶν τους, τὴν ἱκανοποίησι τῶν ἐπιθυμιῶν τους. *«Θέλω εὐτυχία, θέλω ὑγεία, θέλω δύναμι, τὴν εὐφορία τοῦ χωραφιοῦ μου, τὴν καταστροφὴ τοῦ ἐχθροῦ μου».* Ἀλλ᾽ ἰδοὺ Ἕνας ποὺ ἦλθε ν᾽ ἀνατρέψῃ τὴ συνήθεια αὐτὴ καὶ ν᾽ ἀλλάξῃ τοὺς ὅρους· ὄχι ὅ,τι θέλω ἐγώ, ἀλλ᾽ ὅ,τι θέλεις σύ: *«Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς».* Ὅταν ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ὑποτάσσεται στὴ θέλησι τοῦ Θεοῦ, ἑνώνεται καὶ συμπίπτει μ᾽ αὐτή, ἰδοὺ ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία. Τί σημαίνει, ἂν ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ μὲ παραδίνει στοὺς βασανιστὰς ποὺ θὰ μὲ σταυρώσουν πάνω σὲ δυὸ ξύλα, ἄσπλαχνοι καὶ λυσσασμένοι; Ἂν πιστεύω στὸν Πατέρα, ξέρω πὼς αὐτὸς μ᾽ ἀγαπᾶ καὶ θὰ μὲ σώσῃ. Δὲν μπορεῖ, λοιπόν, νὰ θέλῃ παρὰ τὸ καλό μου, ἀκόμα κι ἂν αὐτὸ τὸ καλό στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων φαίνεται ὡς ἡ φοβερώτερη τιμωρία· θέλω, λοιπόν, τὸ καλό μου ὅταν θέλω αὐτὸ ποὺ θέλει ὁ Πατέρας μου. Ἡ

τιμωρία του εἶναι πιὸ σοφὴ ἀπὸ τὴ σοφία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μαρτύριο ποὺ μοῦ ἐπιβάλλει εἶναι μιὰ ἀγαθοεργία ποὺ ξεπερνᾶ ὅλες τὶς ἀνθρώπινες εὐτυχίες. Οἱ μαθηταὶ μποροῦν νὰ κοιμοῦνται· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ κοιμοῦνται· ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι μόνος. Εἶναι εὐτυχὴς ποὺ θὰ ὑποφέρῃ, εὐτυχὴς ποὺ θὰ πεθάνῃ· βρῆκε τὴ γαλήνη μέσα στὸ μαρτύριο καὶ τὴν ἀγωνία. Μᾶλλον γλυκειὰ παρὰ ὀδυνηρὴ εἶναι ἡ προσμονή. Ὁ Ἰούδας μπορεῖ νὰ ἔλθῃ. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀκούει στὴν ἀρχὴ παρὰ τὸ ἥσυχο πιὰ χτύπημα τῆς καρδιᾶς του. Ἀλλὰ σὲ λίγο, ἕνας ὑπόκωφος κι ἀπομακρυσμένος ἦχος βημάτων φθάνει στ᾽ αὐτί του. Κι ἐκεῖ κάτω, πίσω ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς θάμνους ποὺ πλαισιώνουν τὸν δρόμο, φαίνονται κατὰ διαστήματα καὶ χάνονται πάλι κόκκινες ἀναλαμπές. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Καϊάφα ποὺ ἀνεβαίνουν, ἀκολουθῶντας τὸν Ἰούδα. Τότε ὁ Ἰησοῦς ξαναγυρίζει στοὺς μαθητάς του ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ κοιμοῦνται καὶ τοὺς λέγει μὲ γαλήνια φωνή.

— Ἦλθεν ἡ ὥρα. «*Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με*».

Οἱ ἄλλοι ποὺ κοιμόνταν πιὸ πέρα, ξυπνημένοι ἀπὸ τὸν θόρυβο, σηκώνονται, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὸν καιρὸ ν᾽ ἀπαντήσουν στὸν Διδάσκαλο, γιατὶ αὐτὸς μιλοῦσε ἀκόμα ὅταν ἡ σπεῖρα ἔφθασε καὶ σταμάτησε μπροστά τους.

Ἡ ὥρα τοῦ σκότους

Τὸ κοπάδι αὐτὸ τὸ ἀποτελοῦσαν τὰ παράσιτα τοῦ Συνεδρίου. Ἦσαν ὑπηρέτες καὶ πορτιέρηδες τοῦ Ναοῦ, ποὺ εἶχαν ντυθῆ γρήγορα κι ὅπως-ὅπως στρατιωτικὲς στολὲς αὐτὸ τὸ βράδυ κι εἶχαν ἁρπάξει τὰ ξίφη, ἀφήνοντας τὶς σκοῦπες καὶ τὰ κλειδιά. Ἦσαν ἕνα ὁλόκληρο πλῆθος, λένε οἱ Εὐαγγελισταί, ἂν κι ἤξεραν καλὰ πὼς δὲν εἶχαν νὰ κάμουν παρὰ μὲ δώδεκα ἀνθρώπους ἀόπλους. Οἱ προφῆτες, ἀκόμα κι ἄοπλοι, προξενοῦν πάντα φόβο στὸν ὄχλο. Δὲν φαίνεται καὶ τόσο πιθανὸ πὼς ἀνάμεσά τους ἦσαν καὶ Ρωμαῖοι στρατιῶτες κι ἀκόμα λιγότερο πὼς ἦταν κι ἕνας χιλίαρχος, καὶ ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης, δηλαδὴ ἀξιωματικὸς ποὺ νὰ ἔχη ὑπὸ τὰς διαταγάς του χιλίους ἄνδρες. Ὁ Καϊάφας ἤθελε νὰ φέρη τὸν ἡγεμόνα πρὸ τετελεσμένου γεγονότος κι ἡ μικρὴ δύναμις ποὺ διέθετε, ἄθλιο ἀπομεινάρι τοῦ στρατοῦ τοῦ Δαβίδ, ἀρκοῦσε μὲ τὴ βοήθεια λίγων ἐμπίστων ἀνθρώπων του καὶ μερικῶν ὑπηρετῶν νὰ φέρη σὲ πέρας αὐτὴ τὴν ἀκίνδυνη ἐκστρατεία.

Ὁ ὄχλος αὐτὸς ἀνέβηκε μὲ πυρσοὺς καὶ φανοὺς σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ καμμιὰ νυχτερινὴ γιορτή. Ἡ φλόγα τῶν πυρσῶν παίζει μέσα στὸ σκοτάδι· τὰ πελιδνὰ πρόσωπα τῶν μαθητῶν, ἡ σκοτεινὴ ὄψις τοῦ Ἰούδα φωτίζονται ἀπὸ κόκκινες ἀνταύγειες· τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, φωτεινὸ μέσα στὸν ἱδρῶτα

ποὺ ἀκόμα δὲν στέγνωσε, ἑτοιμάζεται νὰ δεχθῆ τὸ φίλημα τοῦ Ἰσκαριώτη.

Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει; Φιλήματι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;

Γνωρίζει καλὰ γιατί ἦλθε· γνωρίζει πὼς αὐτὸ τὸ φίλημα εἶναι τὸ πρῶτο καὶ τὸ σκληρότερο ἀπὸ τὰ μαρτύρια ποὺ θὰ ὑποφέρη. Τὸ φίλημα αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖο μὲ τὸ ὁποῖο οἱ στρατιῶτες τοῦ Καϊάφα θ' ἀναγνωρίσουν τὸν Ἰησοῦ. *«Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι. αὐτόν»*. Οὔτε οἱ ἐμπτυσμοί, οὔτε τὰ ραπίσματα τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν ρωμαίων, οὔτε ὁ ποτισμένος μὲ ξύδι σπόγγος ποὺ θὰ τοῦ φέρουν στὰ χείλη, δὲν φθάνουν τὴ φρίκη τοῦ φιλήματος αὐτοῦ, φιλήματος ἀπὸ ἕνα στόμα ποὺ τὸν εἶχε πῆ φίλο καὶ διδάσκαλο, ποὺ εἶχε πιῆ ἀπὸ τὸ ποτῆρι του κι εἶχε φάει ἀπὸ τὸ ψωμί του.

Λοιπόν, σὰν δόθηκε τὸ σημεῖο, οἱ πιὸ τολμηροὶ πλησίασαν.

— Τίνα ζητεῖτε;

— Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.

— Ἐγώ εἰμι. Εἰπώθηκε μὲ τέτοια τρομερὴ γαλήνη αὐτὸ τὸ *«ἐγώ εἰμι»*, ποὺ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ὀπισθοχωρήσουν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, ποὺ κι ἐκείνη ἀκόμα τὴ στιγμὴ σκεφτόταν τὴ σωτηρία τῶν φίλων του, συνέχισε.

— Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι. Εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν.

Ἀλλὰ τότε, ἐπωφελούμενος ἀπὸ τὴ σύγχυσι κι ἔχοντας συνέλθει στὸ μεταξὺ ἀπὸ τὴ ζάλη καὶ τὸν φόβο του, ὁ Πέτρος ἅρπαξε ἕνα μαχαῖρι, χύθηκε πάνω σ᾽ ἕναν ὑπηρέτη τοῦ Καϊάφα, τὸν Μάλχο, καὶ τοὔκοψε τ᾽ αὐτί. Ὁ Πέτρος, τούτη τὴ νύχτα, δὲν θὰ εἶναι παρὰ ὅλο ἀντιφάσεις καὶ παραλογισμούς. Μετὰ τὸν Μυστικὸ Δεῖπνο, εἶχε ὁρκισθῆ πὼς δὲν θὰ ἐγκατέλειπε τὸν Ἰησοῦ, ὅ,τι καὶ νὰ συνέβαινε. Κατόπιν, στὸν Κῆπο, ἀποκοιμιέται καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ξυπνήση. Τώρα, λοιπόν, σκέφτεται, λίγο ἀργά, νὰ ὑπερασπισθῆ τὸν Διδάσκαλό του, μὲ τὸ μαχαῖρι· κι ὕστερα ἀπὸ λίγο, θ᾽ ἀρνηθῆ πὼς εἶναι μαθητής του.

Ἄλλωστε, τὸ ἄστοχο κι ἀνώφελο αὐτὸ κίνημα, καταδικάσθηκε ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ ἀμέσως.

— Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται. Τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;

Ἔτεινε τὰ χέρια του στοὺς στρατιῶτες, ποὺ ἔσπευσαν νὰ τὰ δέσουν.

Κι ἐνῶ τὸν ἔδεναν: «*Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ᾽ ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. Ἀλλ᾽ αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους*».

Εἶναι τὸ Φῶς τοῦ κόσμου κι ἦλθε ἡ ἐξουσία τοῦ

Σκότους γιὰ νὰ τὸ σβύση. Ἀλλὰ μόνο θὰ τὸ σκεπάσουν καὶ μάλιστα γιὰ πολὺ λίγο καιρό. Ἔτσι βλέπουμε τὸ καλοκαίρι τὸ μαῦρο σύννεφο νὰ σκεπάζη τὸν ἥλιο, ἀλλὰ σὲ λίγο ξαναλάμπει πιὸ φωτεινὸς καὶ πιὸ θερμός.

Οἱ στρατιῶτες, ποὺ βιάζονταν νὰ ἐπιστρέψουν θριαμβευτικὰ καὶ πάρουν τὴν ἀνταμοιβή τους, χωρὶς ν᾽ ἀξιώσουν νὰ τοῦ ἀπαντήσουν, ἄρχισαν νὰ βαδίζουν πρὸς τὸν δρόμο ποὺ κατέβαινε στὴν πόλι, σέρνοντας τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ τὸ σκοινί, σὰν πρόβατο στὸν χασάπη. *«Τότε -ὁμολογεῖ ὁ Ματθαῖος- οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτόν, ἔφυγον».* Ὁ Διδάσκαλος εἶχε ἀποδοκιμάσει κάθε ἀντίστασι. Ὁ Μεσσίας, ἀντὶ νὰ κεραυνοβολήση τοὺς ἐχθρούς του, εἶχε ἀφήσει νὰ τὸν δέσουν. Ὁ Σωτήρας ἦταν ἀνίκανος νὰ σωθῆ ὁ ἴδιος. Τί μποροῦσαν νὰ κάμουν αὐτοί; Δὲν εἶχαν παρὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν, ἀπὸ φόβο μὴ ὁδηγηθοῦν κι οἱ ἴδιοι μπροστὰ στοὺς ἄρχοντες ἐκείνους, ποὺ χθὲς καυχιόνταν πὼς θὰ τοὺς ὑποσκελίσουν, ἀλλ᾽ ἀπόψε κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν φανῶν καὶ τὶς ἀνταύγειες τῶν πυρσῶν εἶχαν πάρει μέσα στὴν τρομαγμένη φαντασία τους τὴ θέσι ἑνὸς φοβεροῦ ἐφιάλτη. Δυὸ μόνον ἀπ᾽ αὐτοὺς ἀκολούθησαν ἀπὸ μακρυὰ τὴ θλιβερὴ συνοδεία καὶ τοὺς ξαναβρίσκουμε μέσα στὴν αὐλὴ τοῦ Καϊάφα.

Ὅλος ἐκεῖνος ὁ θόρυβος εἶχε ξυπνήσει ἕνα νέο, ποὺ κοιμόταν σὲ κάποιο ἐλαιοτριβεῖο ἐκεῖ κοντά.

Περίεργος ὅπως ὅλοι οἱ νέοι, βγῆκε χωρὶς νὰ λάβη τὸν καιρὸ νὰ ντυθῆ, τυλιγμένος μονάχα σ᾽ ἕνα σεντόνι, γιὰ νὰ δῆ τὶ συνέβαινε. Οἱ στρατιῶτες, θαρρῶντας πὼς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητὰς ποὺ δὲν βρῆκε τὸν καιρὸ νὰ διαφύγη, θέλησαν νὰ τὸν πιάσουν, ἀλλ᾽ ὁ νέος, ἀφήνοντας τὸ σεντόνι ἀνάμεσα στὰ χέρια τους, χάθηκε ὁλόγυμνος μέσα στὸ σκοτάδι.

Δὲν μάθαμε ποτὲ ποιὸς ἦταν ὁ μυστηριώδης αὐτὸς ἄνθρωπος, Ἴσως, λένε, ἦταν ὁ Μᾶρκος, ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς Ἐαγγελιστὰς ποὺ ἀργότερα ἀνέφερε τὸ παράδοξο ἐκεῖνο γεγονός. Ἴσως, ἐπειδὴ ὑπῆρξε ἐκείνη τὴ νύχτα ὁ ἀκούσιος μάρτυς τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάθους, νὰ θέλησε νὰ γίνη μιὰ μέρα ὁ πρῶτος ἱστορικὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως καὶ πράγματι ἔγινε.

Ὁ Ἄννας

Σὲ λίγη ὥρα, ὁ Ἰησοῦς ὡδηγήθηκε στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Ἄννα, στὸ ὁποῖο καθόταν κι ὁ ἀρχιερεὺς Καϊάφας, ὁ γαμπρός του. Παρ᾽ ὅλο ποὺ ἡ νύχτα ἦταν προχωρημένη κι ἦταν γνωστὸ πὼς ὁ Βλάσφημος θὰ ὡδηγεῖτο ἐκεῖ τὰ χαράματα δίχως ἀναβολή, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς δικαστὰς βρίσκονταν στὰ κρεβάτια τους ἀκόμα καὶ δὲν ἦταν δυνατὸν ν᾽ ἀρχίση ἀμέσως ἡ δίκη. Ἐν τούτοις ἦταν ἀνάγκη νὰ τελειώσουν ὅλα τὸ πρωΐ, ὥστε νὰ μὴ μείνη καιρὸς στὸν λαὸ νὰ σηκωθῆ καὶ στὸν Πιλᾶτο νὰ μεταβάλη

γνώμη. Μερικοί, λοιπόν, ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τῆς σπείρας στάλθηκαν γρήγορα στὰ σπίτια τῶν συνέδρων γιὰ νὰ τοὺς ξυπνήσουν καὶ νὰ τοὺς ποῦνε νὰ ἔλθουν. Στὸ μεταξύ, ὁ γέρο Ἄννας, ποὺ θὲν εἶχε κλείσει μάτι ὅλη τὴ νύχτα, σκέφθηκε ν' ἀνακρίνη γιὰ λογαριασμό του τὸν ψευδοπροφήτη.

Ὁ Ἄννας, γυιὸς τοῦ Σήθ, εἶχε ἐκπληρώσει ἑφτὰ φορὲς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχιερέως κι ἂν καὶ παυμένος μετὰ τὴν ἀνάρρησι τοῦ Τιβερίου, ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ὁ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τῆς ἰουδαϊκῆς Συναγωγῆς. Ὁ Σαδδουκαῖος αὐτός, ἀρχηγὸς μιᾶς ἀπὸ τὶς ὀνομαστότερες καὶ πλουσιώτερες οἰκογένειες τῆς ἱερατικῆς τάξεως, ἐξασκοῦσε μέσῳ τοῦ γαμπροῦ του μεγάλη ἐπίδρασι στὴν ἰουδαϊκὴ ἀριστοκρατία. Πέντε ἐγγονοί του, στὴ συνέχεια, εἶχαν γίνει ἀρχιερεῖς κι ἕνας ἀπ' αὐτούς, ὀνομαζόμενος ὅπως κι ὁ παπποῦς του Ἄννας, ἦταν ποὺ ὑπεκίνησε ἀργότερα τὸν λιθοβολισμὸ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου.

Ὁ Ἰησοῦς ὡδηγήθηκε, λοιπόν, μπροστά του. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ὁ τέκτων τῆς Ναζαρὲτ βρίσκεται ἀπέναντι στὸν θρησκευτικὸ ἀρχηγὸ τοῦ ἔθνους του, στὸν πραγματικὸ καὶ μεγαλύτερό του ἐχθρό. Μέχρι τότε δὲν εἶχε συναντηθῆ, μέσα στὸν Ναό, παρὰ μὲ κατωτέρους, τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους. Νάτος τώρα μπροστὰ στὸν κορυφαῖο, ὄχι πλέον κατήγορος, ἀλλὰ κατηγορούμενος. Εἶναι

ὁ πρῶτος του ἀνακριτής. Στὸ διάστημα τῆς ἡμέρας αὐτῆς καὶ μέσα σὲ λίγες ὧρες, ὁ Χριστὸς θὰ παρουσιασθῆ σέ τέσσερες προσωπικότητες, στοὺς ἄρχοντες τοῦ ναοῦ, τὸν Ἄννα καὶ τὸν Καϊάφα, καὶ στοὺς ἄρχοντες τῆς χώρας, τὸν Ἡρώδη καὶ τὸν Πιλᾶτο.

Ὁ Ἄννας θέλει νὰ μάθη πρῶτα-πρῶτα ποιοὶ εἶναι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη του ἐρώτησις. Ὁ πονηρὸς γέρος δίνει λίγη σημασία στοὺς μύθρους τοῦ μεσσιανισμοῦ. Ὅ,τι τὸν ἐνδιαφέρει, εἶναι νὰ μάθη τὶ ἀνθρώπους ἔχει στρατολογήσει ἡ νέα. αὐτὴ αἵρεσις καὶ μέχρι ποιοῦ σημείου ἡ διδασκαλία τοῦ Γαλιλαίου ἔχει εἰσδύσει στὸν λαό. Ἀλλ᾽ ὁ Ἰησοῦς τὸν κυττάζει δίχως νὰ τοῦ ἀπαντᾶ. Πῶς ὁ ἐπιχειρηματίας αὐτὸς τῶν περιστεριῶν μπόρεσε νὰ σκεφθῆ ὅτι ὁ Ἰησοῦς θὰ πρόδινε τοὺς φίλους του;

Τότε τὸν ρωτᾶ σὲ τὶ συνίσταται ἡ διδασκαλία του. Κι ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀπαντᾶ πὼς δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τοῦ τὸ πῆ.

— Ἐγὼ παρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ. Πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. Τί μέ ἐπερωτᾶς; Ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας τὶ ἐλάλησα αὐτοῖς· οὗτοι οἴδασι ἃ εἶπον ἐγώ.

Καὶ πράγματι. Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὑπῆρξε ἐσωτεριστική. Ἂν ἐμπιστεύθηκε κάποτε

στοὺς μαθητάς του ὡρισμένα πράγματα, ποὺ δὲν τὰ ἐπανέλαβε δημοσίᾳ, τοὺς ἔδωσε ὅμως καὶ τὸν καιρὸ ὕστερα ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ τὰ ἐκήρυτταν παντοῦ. Ἀλλ' ὁ Ἄννας, φαίνεται, σκυθρώπασε μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια ἀπάντησι, ποὺ ἦταν ἕνα εἶδος ὑπενθυμίσεως τῶν καθηκόντων του, γιατὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες, γυρίζοντας πρὸς τὸν κατηγορούμενο, τοῦ ἔδωσε ἕνα ράπισμα, λέγοντάς του.

— Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ;

Τὸ πρῶτο ράπισμα... Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὸ μάγουλο κόκκινο ἀκόμα ἀπὸ τὸ χτύπημα, κύτταξε μιὰ στιγμὴ τὸν βάναυσο κι εἶπε.

— Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ: εἰ δὲ καλῶς, τί μὲ δέρεις;

Ὁ στρατιώτης, συγχυσμένος μπροστὰ σὲ τέτοια πραότητα, δὲν βρῆκε τρόπο ν' ἀπαντήσῃ. Καὶ ὁ Ἄννας, ἀρχίζοντας νὰ διαβλέπῃ πὼς ὁ Γαλιλαῖος αὐτὸς δὲν ἦταν ἕνας κοινὸς τυχοδιώκτης, ἔχασε κάθε ὄρεξι νὰ ἐξακολουθήσῃ· ἐπειδὴ εἶδε πὼς τίποτε δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ ἀποσπάσῃ, τὸν ἔστειλε στὸν Καϊάφα, ποὺ ἦταν κι ὁ νόμιμος ἀνακριτής.

Τὸ λάλημα τοῦ ἀλέκτορος

Ἀπὸ τοὺς ἕνδεκα μαθητὰς ποὺ εἶχαν φύγει, δύο μόνο, ντροπιασμένοι γιὰ τὴ δειλία τους, εἶχαν ξαναγυρίσει κι ἀκολούθησαν ἀπὸ μακρυά, κρυπτόμε-

νοι στὶς γωνιὲς τῶν τοίχων, τὴ συνοδεία ποὺ προχωροῦσε μέσα στὴ λάμψι τῶν φανῶν. Ἦσαν ὁ Πέτρος κι ὁ Ἰωάννης. Ὁ τελευταῖος, ποὺ δὲν ἦταν ἄγνωστος στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Καϊάφα, μπῆκε χωρὶς δυσκολία στὴν αὐλὴ τῆς οἰκίας τοῦ ἀρχιερέως, σχεδὸν μαζὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ. Ἀλλ' ὁ Πέτρος, πιὸ δειλός, δὲν τόλμησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κι ἔμεινε ἔξω ἀπὸ τήν πόρτα. Ὁ Ἰωάννης, μὴ βλέποντάς τον κοντά του καὶ φοβούμενος, ἀσφαλῶς, νὰ μένῃ μόνος του, πάει στὴ θυρωρὸ καὶ τὴν πείθει, παρὰ τὴ δυσπιστία της, ν' ἀφήσῃ νὰ μπῇ κι ὁ σύντροφός του. Ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Πέτρος περνᾶ τὸ κατῶφλι, ἡ γυναῖκα ἐκείνη τὸν ἀναγνωρίζει.

— Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου:

Κι ὁ Πέτρος, προσποιούμενος τὸν ξαφνιασμένο, ἀπαντᾶ.

— Γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν.

Καὶ πηγαίνει νὰ καθίσῃ μὲ τὸν Ἰωάννη κοντὰ στὴ φωτιὰ ποὺ οἱ στρατιῶτες εἶχαν ἀνάψει στὴν αὐλή, γιατὶ ἡ νύχτα ἦταν παγερή, παρ ὅλο ποὺ ἦταν ἤδη Ἀπρίλιος. Ἀλλὰ ἡ γυναῖκα, γεμάτη ὑποψία ἀκόμα, τὸν ξαναπλησιάζει καὶ κυττάζοντάς τον μὲ προσοχή, στὸ φῶς τῆς πυρᾶς, τοῦ ξαναλέγει.

Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου ἦσθα.

Κι ἐκεῖνος πάλι τὸ ἀρνήθηκε μὲ μεγάλους ὅρκους.

— Οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ γυναῖκα ξαναγύρισε στὴ θέσι της κουνῶντας τὸ κεφάλι. Ἀλλὰ οἱ στρατιῶτες, ὑποψιασμένοι κι οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὴ ζωηρότητα τῶν διαπληκτισμῶν αὐτῶν, ρίξανε τὰ μάτια στὸν Πέτρο κι ἕνας τοῦ εἶπε.

— Ἐπ᾽ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ αὐτοῦ ἦν καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.

Καὶ θἄρχιζε πάλι τοὺς ὅρκους, ἂν ἕνας ἄνθρωπος ποὺ μόλις εἶχε ἔλθει, συγγενὴς ἐκείνου τοῦ Μάλχου ποὺ ὁ Πέτρος τοῦ εἶχε κόψει τ᾽ αὐτί, δὲν τὸν διέκοπτε γιὰ νὰ φωνάξῃ.

— Ἐκεῖ καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου!

Καί τότε ὁ Πέτρος *«ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον»*. Φώναζε, ὁρκιζόταν, διαμαρτυρόταν πὼς δὲν ἦταν ἀπὸ τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ τὸν ἔπαιρναν γιὰ κανέναν ἄλλον.

Ἐκείνη τὴ στιγμή, ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὰ χέρια δεμένα, διέσχιζε τὴν αὐλὴ ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες, ὁδηγούμενος στὸν Καϊάφα. Ἄκουσε τί ἔλεγε ὁ Πέτρος καὶ τὸν κύτταξε. Μόλις μιὰ στιγμὴ τὰ βλέμματά τους συναντήθηκαν. Ὁ Πέτρος εἶδε ἐκεῖνα τὰ γαλήνια, τὰ λυπημένα, τὰ μεγάλα μάτια, ποὺ ἡ γλυκύτης τους ὕστερα ἀπ᾽ αὐτὸ ποὺ συνέβηκε τὸν πλήγωνε βαθειά.

Καὶ τὰ μάτια τοῦ Ἰησοῦ τοῦ εἶπαν:

«Καὶ σύ, λοιπόν, ὁ πιὸ θερμὸς μέσα σ᾽ ὅλους,

ποὺ εἶχα σὲ σένα τὴ μεγαλύτερη ἐλπίδα, καὶ σὺ ὁ πιὸ σκληρὸς κι ὁ πιὸ φλογερός, ὁ πιό ἀπαίδευτος, μὰ κι ὁ πιὸ πιστός, ποὺ στὴν Καισάρεια μ' ὠνόμασες μὲ τὸ ἀληθινό μου ὄνομα, σὺ ποὺ ἔστρωσες τόσες φορὲς γιὰ νὰ κοιμηθῆς τὸν μανδύα μου, σὺ ποὺ τόσες φορὲς μὲ φίλησες καὶ σὺ λοιπὸν μ' ἀρνήθηκες, Σίμων Πέτρε, καὶ λὲς πὼς δὲν μὲ γνωρίζεις σ' αὐτοὺς ποὺ ἑτοιμάζουν τὸν θάνατό μου; Δὲν μποροῦσες νὰ χαθῆς, νὰ φύγης ὅπως κι οἱ ἄλλοι, ἀφοῦ δὲν μποροῦσες νὰ πιῆς μαζί μου τὸ πικρὸ ποτῆρι γιὰ τὸ ὁποῖο σοῦ εἶχα μιλήσει τόσες φορές; Καὶ γιατί, ἂν δὲν φοβόσουν, μ' ἀρνήθηκες; Κι ὁ Ἰούδας ἀκόμα φάνηκε πιὸ εἰλικρινὴς ἀπὸ σένα· ἦλθε μπροστά μου μὲ τοὺς ἐχθρούς μου καὶ δὲν δείλιασε νὰ μὲ πῆ Διδάσκαλο. Πέτρε, Πέτρε, σοῦ τὸ εἶχα πῆ καὶ νὰ ποὺ μ' ἀφήνεις ὅπως κι οἱ ἄλλοι. Ἀλλὰ τώρα εἶσαι ὁ πιὸ ἄσπλαχνος ἀπ' ὅλους. Ἐγὼ σ' ἔχω ὡστόσο συγχωρήσει κιόλας μὲς στὴν καρδιά μου καὶ σ' ἀγαπῶ ὅπως σ' ἀγαποῦσα πάντοτε, γιατὶ εἶμαι ἐδῶ γιὰ νὰ πεθάνω καὶ νὰ συγχωρήσω. Ἀλλὰ σύ, Πέτρε, πῶς θὰ μπορέσης νὰ συγχωρήσης τὸν ἑαυτό σου»

Ὁ Πέτρος ἔσκυψε τὸ κεφάλι. Ἡ καρδιά του μέσα στὸ στῆθος του χτυπᾶ γρήγορα· δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀρνηθῆ κι ἄλλη φορά. Ἡ ὄψις του λάμπει σὰν κι ἡ φωτιὰ ποὺ καίει κοντά του νὰ εἶναι τὸ στόμα τῆς γεέννης. Κάτω ἀπὸ τὸν βαθὺ πόνο τῶν τύψεων,

εἶναι ἕτοιμος νὰ λιποθυμήσῃ· δὲν ξέρει ἂν τὸ κορμί του εἶναι ἀναμμένο ἢ παγωμένο. Εἶχε πῆ πρὶν λίγα λεπτά, πὼς δὲν γνώριζε τὸν Ἰησοῦ. Καὶ τοῦ φαίνεται τώρα πὼς τὸν βλέπει γιὰ πρώτη φορά. Τὰ γλυκὰ ἐκεῖνα μάτια, τὰ γεμᾶτα ἀόρατο παράπονο, τοῦ διαπέρασαν τὴν καρδιὰ σὰν ἡ ρομφαία ἑνὸς ἀρχαγγέλου.

Σηκώνεται τρέμοντας καὶ προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ στὴν πόρτα.

Μόλις βρέθηκε ἔξω, ἀπὸ μακρυά, μέσα στὴν αὐγινὴ σιγή, ἀκούσθηκε τὸ λάλημα ἑνὸς πετεινοῦ. Ὁ Πέτρος νόμισε πὼς ξύπνησε ἀπὸ ἕναν ἐφιάλτη. Τοῦ φάνηκε πὼς τὸ λάλημα ἐκεῖνο ἐρχόταν ἀπὸ ἕναν ἄλλο κόσμο. Σκέφθηκε, ἔτσι ἄθελα, τὸ σπίτι τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, τὴν ὥρα ποὺ τὸ φῶς τῆς χαραυγῆς ἁπλώνεται στὴν πεδιάδα καὶ τὴ λίμνη· θάρρεψε πὼς τὸν φώναξαν οἱ λευκὲς ἀναμνήσεις ἑνὸς εὐτυχισμένου παρελθόντος, ποὺ τὸ εἶχε χάσει γιὰ πάντα. Καὶ θὰ μποροῦσε νὰ δῆ κανεὶς ἐκείνη τὴν ὥρα, μέσα στὸ σκοτάδι ποὺ ἄρχιζε νὰ διαλύεται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔφευγε μὲ τὸ κεφάλι κρυμμένο στὸν μανδύα του καὶ τοὺς ὤμους του ν' ἀναταράσσονται ἀπὸ ἀναφυλλητά.

Κλάψε, Πέτρε, ἀφοῦ ὁ Θεὸς σοῦ χάρισε τώρα τὸ κλάμμα. Κλάψε γιὰ σένα καὶ γιὰ Ἐκεῖνον· κλάψε γιὰ τὴ φυγὴ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ γιὰ τὴν προ-

δοσία τοῦ ἑνός· κλάψε γι' Αὐτὸν ποὺ πεθαίνει σήμερα γιὰ νὰ ᾽σώση τὴ φτωχὴ ψυχή σου· κλάψε γιὰ τοὺς ἀποστάτες καὶ τοὺς ἀρνησιθρήσκους, γι' αὐτοὺς ποὺ θὰ λένε ὅπως εἶπες καὶ σύ: *«Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον»*. Καὶ ποιός ἀπὸ μᾶς εἶναι ποὺ νὰ μὴν ἔκαμε, μιὰ φορὰ τοὐλάχιστο, αὐτὸ ποὺ ἔκαμε ὁ Πέτρος; Πόσοι ἀπὸ μᾶς, ποὺ γεννήθηκαν μέσα στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πόσοι ποὺ μέσα στὶς προσευχές των πρόφεραν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὸ παιδικό τους στόμα, πόσοι ποὺ γονάτισαν μπροστὰ στὸν Σταυρό του, δὲν ἦλθε μέρα ποὺ εἶπαν γι' Αὐτόν: *«Οὐκ οἶδα τὸν Ἄνθρωπον»*. Καὶ ποιός ἀπὸ μᾶς εἶναι ποὺ νὰ μὴν ἔκαμε, μιά φορά τοὐλάχιστο, αὐτό πού ἔκαμε ὁ Πέτρος; Πόσοι ἀπὸ μᾶς, ποὺ γεννήθηκαν μέσα στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πόσοι ποὺ μέσα στὶς προσευχές των πρόφεραν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὸ παιδικό τους στόμα, πόσοι ποὺ γονάτισαν μπροστὰ στὸν Σταυρό του, δὲν ἦλθε μέρα ποὺ εἶπαν γι' Αὐτόν: «Οὐκ οἶδα τὸν Ἄνθρωπον!»

Σύ, ἐν τούτοις, δυστυχισμένε Σίμων, παρ' ὅλο ποὺ ἤσουν ἡ Πέτρα, ἔχυσες ὅλα τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν σου κι ἔκρυψες μὲ τὸν μανδύα σου τὸ ντροπιασμένο καὶ μετανοιωμένο πρόσωπό σου. Ἀκόμα λίγες μέρες κι ὁ Ἀναστημένος Θεὸς θὰ σὲ ἀποκαταστήση στὴ θέσι σου.

Ἡ διάρρηξις τῶν ἱματίων

Τὸ ἀληθινὸ ὄνομα τοῦ Καϊάφα ἦταν Ἰωσήφ· Καϊάφας ἦταν τὸ ἐπίθετό του κι εἶναι τό ἴδιο μὲ τὸ Κηφᾶς, τὸ ἐπίθετο τοῦ Σίμωνος, ποὺ σημαίνει Πέτρα, Πέτρος. Ἐκεῖνο τὸ πρωῒ τῆς Παρασκευῆς, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου βρέθηκε ἀνάμεσα σὲ δυὸ πέτρες. Ὁ Σίμων Πέτρος ἀντιπροσωπεύει τοὺς φοβισμένους φίλους ποὺ εἶναι ἀνίκανοι νὰ τὸν σώσουν, ὁ Ἰωσὴφ Πέτρος τοὺς ἐχθροὺς ποὺ ζητοῦν μὲ κάθε μέσο νὰ τὸν ἐξολοθρεύσουν. Μεταξὺ τῆς ἀπαρνήσεως τοῦ Σίμωνος καὶ τοῦ μίσους τοῦ Ἰωσήφ, ὁ Ἰησοῦς εἰσέρχεται στὸ Πάθος.

Τὸ Συνέδριο συνῆλθε καὶ τὸν περιμένει. Εἶναι ἐκεῖ ὁ Ἄννας κι ὁ Καϊάφας ποὺ θὰ προεδρεύσῃ, ὁ Ἰωάννης κι ὁ Ἀλέξανδρος κι ὅλο τὸ ἐκλεκτὸ ἄνθος τῆς ἰουδαϊκῆς ἀριστοκρατίας. Τὸ Συνέδριο ἀπαρτιζόταν κανονικὰ ἀπὸ εἴκοσι τρεῖς ἱερεῖς, ἀπὸ εἴκοσι τρεῖς γραμματεῖς, ἀπὸ εἴκοσι τρεῖς πρεσβυτέρους κι ἀπὸ δυὸ προέδρους, ἐν ὅλῳ ἑβδομῆντα ἕνα μέλη, ὅσοι σχεδὸν κι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα μερικοὶ ἀπουσίαζαν, ἄλλοι γιατὶ ὁ φόβος τους μήπως προκληθῆ ταραχὴ ἀπὸ τὸν λαὸ ἦταν μεγαλύτερος ἀπὸ τὸ μῖσος των ἐναντίον τοῦ ψευδοπροφήτη κι ἄλλοι, λιγότεροι αὐτοί, ποὺ δὲν θὰ σήκωναν τὸ χέρι νὰ καταδικάσουν τὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ τολμοῦσαν νὰ τὸν ὑπερα-

σπισθοῦν φανερά. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν τελευταίων ἦταν σίγουρα ὁ Νικόδημος, ὁ *«ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς τὸν Ἰησοῦν»* κι ὁ Ἰωσὴφ ὁ Ἀριμαθείας, ποὺ θὰ τὸν ἐνταφίαζε μ᾽ εὐλάβεια τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα.

Παρὰ τὶς ἀπουσίες αὐτές, ἦταν ἀπαρτία· οἱ σύνεδροι, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ναοῦ, τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Χρήματος, περίμεναν ἀνυπόμονα νὰ ἐπικυρώσουν τὴν ἀπόφασι τοῦ μίσους καὶ τοῦ θανάτου. Ἡ μεγάλη αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων, ποὺ ἦταν κιόλας γεμάτη, παρουσίαζε μιὰν σκιερὴ εἰκόνα, τῆς ὁποίας τὰ πρόσωπα ἔμοιαζαν μὲ φαντάσματα. Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας δὲν ἔμπαινε ἐκεῖ μέσα ἐλεύθερα καὶ μέσα στὴ διάφανη λευκότητα τῆς αὐγῆς οἱ ὑπέρυθρες φλόγες τῶν πυρσῶν χλώμιαζαν. Μέσα σ᾽ αὐτὸ τὸ παγερὸ ἡμίφως, οἱ δικασταὶ περίμεναν. Γέροντες βαριοὶ καὶ σκυθρωποί, ἀτάραχοι καὶ παγεροί, ἦσαν καθισμένοι σὲ ἡμικύκλιο, ἀκίνητοι κάτω ἀπὸ τοὺς λευκοὺς μανδύες τους χάϊδευαν σιωπηλοὶ τὰ περιποιημένα γένεια τους καὶ περιέφεραν ἀγέρωχα τὰ μάτια τους στὴν αἴθουσα. Τὸ βλέμμα τους εἶχε κάτι ἀπὸ τὴ βουλιμία τοῦ ἀετοῦ. Τὸ ὑπόλοιπο τῆς αἰθούσης τὸ εἶχαν πιάσει οἱ ἄνθρωποι τῆς ὑπηρεσίας. Ἀκόμα κι ὁ ἀέρας ἐκεῖ μέσα ἦταν βαρὺς καὶ πνιγηρός.

Ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὰ χέρια πάντοτε δεμένα, σπρώχνεται στὴ μέση αὐτοῦ τοῦ καταγωγίου, ὅπως σ᾽ ἕνα ρωμαϊκὸ ἀμφιθέατρο οἱ σκλάβοι ποὺ θὰ τοὺς

ἔτρωγαν τὰ θηρία. Ὁ Ἄννας, ποὺ εἶχε ἀνησυχήσει κάπως ἀπὸ τὴν πρώτη του συνάντησι μὲ τὸν αἱρεσιάρχη, εἶχε σπεύσει νὰ στρατολογήση ψευδομάρτυρες μέσα ἀπὸ τοὺς ἐμπίστους του, γιὰ νὰ μπορέση, ἂν παρουσιαζόταν ἀνάγκη, νὰ ἐκμηδενίση κάθε ἐνδεχομένη ὑπεράσπισι. Ἡ ἀκροαματικὴ διαδικασία ἄρχισε μὲ τὴν κλῆσι αὐτῶν τῶν μαρτύρων, ποὺ εἶχαν δασκαλευθῆ καλά. Δυὸ ἀπ᾽ αὐτοὺς προχώρησαν κι ὡρκίσθηκαν πὼς εἶχαν ἀκούσει τὸν Ἰησοῦ νὰ λέγη. *«Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω».*

Μιὰ παρόμοια κατηγορία ἀρκοῦσε. Δὲν ἐπρόκειτο παρὰ γιὰ ἱεροσυλία καὶ βλασφημία· γιατί, γιὰ τὸν ἰουδαϊκὸ λαό, ὁ Ναὸς τῶν Ἱεροσολύμων ἦταν ἡ μοναδικὴ καὶ ἱερὴ κατοικία τοῦ Κυρίου· τὸ ν᾽ ἀπειλήση κανεὶς τὸν Ναό, ἦταν σὰν ν᾽ ἀπειλοῦσε τὸν Θεό, τὸν Θεὸ ὅλων τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλ᾽ αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Ἰησοῦς δὲν τὰ εἶπε ἔτσι ἢ τοὐλάχιστο δὲν τὰ εἶπε κάτω ἀπὸ τὴν ἔννοια ποὺ τὰ παρουσίασαν. Ἀναμφιβόλως, εἶχε πῆ πὼς δὲν θἄμενε ἀπὸ τὸν Ναὸ λίθος ἐπὶ λίθον, ἀλλ᾽ ὄχι πὼς αὐτὸ θὰ ἦταν ἔργο δικό του. Λέγοντας ὅμως ὁ Χριστὸς πὼς θ᾽ ἀνείγειρε σὲ τρεῖς μέρες τὸν κατεστραμμένο ναό, προεικόνιζε ἔτσι τὴν ἀνάστασί του. Κι αὐτὸ ἦταν τόσο ἀληθινό, ὥστε οἱ δυὸ μάρτυρες δὲν μποροῦσαν νὰ συμφωνήσουν στὴν πληροφορία τους, συγχίζοντας

καὶ μπερδεύοντας τὰ λόγια τους θ' ἀρκοῦσε ἕνας λόγος τοῦ Ἰησοῦ γιὰ νὰ τοὺς κάμη νὰ τὰ χάσουν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς σιωποῦσε.

Ὁ Ἀρχιερεύς, ὠργισμένος ἀπὸ τὴ σιωπή του, σηκώθηκε φωνάζοντας.

— Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; Τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐξακολουθοῦσε νὰ σιωπᾶ.

Ἡ ἐπίμονη σιωπὴ τοῦ Ἰησοῦ ἔχει τόση μαγνητικὴ εὐφράδεια, ὥστε κάνει τοὺς δικαστάς του ἔξω φρενῶν. Σιώπησε στὴν πρώτη ἐρώτησι τοῦ Ἄννα, σιωπᾶ στὴν ἀποστροφὴ τοῦ Καϊάφα καὶ θὰ σιωπᾶ σὲ λίγο μπροστὰ στὸν Ἀντύπα καὶ στὸν Πιλᾶτο. Αὐτὸ ποὺ εἶχε νὰ πῇ, τὸ εἶπε χίλιες φορές. Κι αὐτὸ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ προσθέση, δὲν θὰ τὸ καταλάβαιναν ἢ θὰ ἔδινε ἀφορμὴ στοὺς ἐχθρούς του νὰ βροῦν κι ἄλλον ἕνα λόγο γιὰ νὰ τὸν καταδικάσουν. Οἱ ὑπερφυσικὲς ἀλήθειες, ἀπὸ φυσικό τους, δὲν λέγονται. Ἂν θέλουμε ἀπὸ ἀγάπη, νὰ δώσουμε καμμιὰ φορὰ τὴν ἔννοιά τους μὲ λόγια, αὐτὰ τὰ λόγια δὲν θὰ τὰ καταλάβουν παρὰ ψυχὲς προετοιμασμένες νὰ προαισθανθοῦν τέτοιες ἀλήθειες. Θὰ τὶς δεχθοῦν ὄχι μὲ τὴ βοήθεια τῶν φτωχῶν *«καὶ ψυχρῶν λέξεων, ἀλλὰ μέσῳ τῆς καρδιᾶς»*.

Ὁ Ἰησοῦς δὲν μιλεῖ, ἀλλὰ μὲ τὸ γαλήνιο βλέμμα του παρατηρεῖ γύρω του τὶς ταραγμένες κι ἀνυπόμονες ὄψεις τῶν δικαστῶν του. Δικάζει, κατα-

κρίνει, καταδικάζει αἰωνίως τὰ φαντάσματα αὐτὰ τῶν δικαστῶν. Μ᾽ ἕνα βλέμμα μόνο ἀπ᾽ αὐτά, ποὺ κυττᾶνε κατ᾽ εὐθεῖαν μέσα στὴν ψυχή, καθένας τους κρίθηκε καὶ καταδικάσθηκε. Θἆναι ποτὲ ἄξιες νὰ καταλάβουν τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ οἱ διεφθαρμένες καὶ σάπιες αὐτὲς καρδιές, οἱ παγωμένες αὐτὲς καρδιές, οἱ καρδιὲς αὐτὲς οἱ θαμένες καὶ νεκρές; Κι ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ ποιὰν ἀκατανόητη δειλία, θὰ δεχόταν νὰ ταπεινωθῆ δικαιολογούμενος μπροστά τους; Αὐτὸ θὰ τὄκανε ὁ πλατυρούθουνος γυιὸς τῆς μαίας, ὁ μαθητὴς κι ὕστερα ἀντίπαλος τῶν σοφιστῶν. Ὁ φλύαρος ἑβδομηντάρης ποὺ εἶχε τόσο καιρὸ ἀναστατώσει τὴν ἀγορά, μποροῦσε νὰ ἀπαγγείλη μπροστὰ στοὺς Ἀθηναίους δικαστὰς μιὰν ὡραία ἀπολογία, προσγειωνόμενος μιὰ χαρὰ ἀπὸ τὶς ἀπόκρημνες κορυφὲς τῆς διαλεκτικῆς στὸ τέλμα τῆς δικηγορικῆς ψευτιᾶς. Ὁ γέρο εἰρωνιστὴς δίδασκε κι ἐφήρμοζε τὴν τέχνη τοῦ σκέπτεσθαι περισσότερο ἀπὸ τὸν τρόπο τοῦ ζῆν. Ἔτσι, δὲν εἶχε διστάσει κάποτε νὰ δανείση μὲ τόκο· ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἔφθανε ἡ Ξανθίππη, εἶχε κάμει δυὸ παιδιὰ ἀπὸ τὴν ἐρωμένη του τὴ Μυρτὼ καὶ εἶναι γνωστὸ πὼς εἶχε τὴ συνήθεια νὰ χαϊδεύη τοὺς ὡραίους ἐφήβους μὲ τρόπο ὄχι καὶ τόσο πρέποντα σ᾽ ἕνα γέρο. Ἐν τούτοις ὁ θάνατος τὸν βρῆκε ἕτοιμο καὶ μπόρεσε νὰ πεθάνη ἀντρίκια. Ἀλλὰ κατὰ βάθος, μέσα του, θὰ προτιμοῦσε νὰ κατεβῆ στὸν Ἅδη μὲ

τρόπο μαλακότερο καὶ φυσικότερο. Στὸ τέλος τῆς ἀπολογίας του, προσπάθησε νὰ λυγίση τοὺς δικαστάς του, ὑπενθυμίζοντας τὰ γηρατειά του, καὶ πρόσφερε ἕνα χρηματικὸ ποσὸ γιὰ νὰ τὸν ἀφήσουν ἐλεύθερο.

Ἀλλ' ὁ Χριστὸς ποὺ γιὰ νὰ τὸν ἀποδείξουν κατώτερο, τὸν συνέκριναν μὲ τὸν Σωκράτη, δὲν εἶναι οὔτε σοφιστής, οὔτε δικηγόρος. Ὅπως ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος τοῦ Δάντη, δὲν καταδέχεται *«τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας»*. Ἀπαντᾶ μὲ τὴ σιωπή του ἢ ὅταν ἀναγκάζεται νὰ μιλήση, τὸ κάνει μὲ λίγες ἀλλ' ἀληθινὲς λέξεις.

Ὁ Καϊάφας, ἐρεθισμένος ἀπ' αὐτὴ τὴ σιωπή, βρῆκε τέλος τὸν τρόπο νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ μιλήση.

— Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἐφ' ὅσον κύτταζαν νὰ τὸν παγιδεύσουν, φορτώνοντάς του ψεύτικες κατηγορίες ἢ ρωτῶντας τον πάνω σὲ πράγματα γνωστὰ σ' ὅλους, ὁ Ιησοῦς δὲν ἀπαντᾶ. Ἀλλ' ἡ ἐπίκλησις τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀκόμα κι ἀπὸ ἕνα στόμα ἀνάξιο, δὲν ἔπρεπε νὰ μείνη δίχως ἀπάντησι. Στὸν Θεό, ποὺ ζῆ καὶ θὰ ζῆ αἰωνίως, ποὺ ζῆ μέσα στὸν καθένα κι εἶναι παρὸν ἀκόμα καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἄτιμο δικαστήριο, ὁ Ἰησοῦς δὲν μπορεῖ ν' ἀντιτάξη ἄρνησι. Ἐν τούτοις διστάζει μιὰ στιγμὴ πρὶν θαμπώση τοὺς δικαστάς του μὲ τὴ λάμψι τῆς ἀποκαλύψεώς του.

— Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι.

Τότε, δὲν εἶναι μόνο ὁ Καϊάφας πιὰ ποὺ ρωτᾶ, ἀλλ᾽ ὅλοι ὄρθιοι, κινῶντας κατὰ πάνω του ἀπειλητικὰ τὰ χέρια, φωνάζουν μαζί.

— Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

— Ὁ Ἰησοῦς δέν μποροῦσε ν᾽ ἀρνηθῆ τὴν ἀναμφίλεκτη ἀλήθεια ποὺ εἶναι ὁ λόγος τῆς ζωῆς του καὶ τοῦ θανάτου του. Ἔχει καθῆκον ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, ἀπέναντι ὅλων τῶν λαῶν ν᾽ ἀπαντήση ἐπὶ τέλους.

Ἄλλοτε στὴν Καισάρεια, δὲν θέλησε νὰ πῆ ὁ ἴδιος τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ τώρα ποὺ ἄλλοι τὸν ὠνόμασαν, δὲν τοὺς διαψεύδει, ἔστω κι ἂν τὸ πληρώση αὐτὸ μὲ τὴ ζωή του.

— Ἐγώ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ ἴδιος ἔτσι πρόφερε τὴν καταδίκη του. Μπροστὰ σ᾽ αὐτὲς τὶς ἄγριες ὄψεις ποὺ τὸν περιτριγυρίζουν, τρίζοντας τὰ δόντια τους ἀπὸ λύσσα κι ὀργή, εἶπε καθαρὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν τὸ εἶχε πῆ παρὰ κρυφὰ στοὺς πιὸ ἀγαπημένους φίλους του. Ἐκεῖνοι τὸν πρόδωσαν, ἀλλὰ αὐτὸς δὲν θὰ προδώση τὸν Πατέρα του. Τώρα πρέπει νὰ δεχθῆ τὸ πᾶν, ν᾽ ἀδειάση τὸ ποτῆρι μέχρι τέλους αὐτὸ ποὺ εἶχε νὰ πῆ, τὸ εἶπε.

Ὁ Καϊάφας θριαμβεύει. Ὑποκρινόμενος φρίκη ποὺ δέν δοκιμάζει πραγματικὰ -γιατὶ ὁ Σαδδουκαῖος αὐτὸς δὲν πίστευε καθόλου στὶς ἀποκαλύψεις καὶ δὲν γνοιαζόταν παρὰ γιὰ τὰ προνόμια καὶ τὶς τιμὲς ποὺ εἶχε στὸν Ναὸ- διαρρηγνύει τὰ ἱμάτιά του φωνάζοντας.

— Ἐβλασφήμησεν, ἐβλασφήμησε! Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;

Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ: τί ὑμῖν δοκεῖ;

Ἡ ἀπάντησις δόθηκε ἀπ' ὅλα τὰ στόματα.

— Ἔνοχος θανάτου ἐστί.

Ἔτσι, δίχως ἐξέτασι, χωρὶς νὰ ὑψωθῆ καμμιὰ φωνὴ ὑπερασπίσεως, τὸν κατεδίκασαν σὲ θάνατο ὡς ψευδοπροφήτη καὶ βλάσφημο.

Καὶ τώρα ἡ δικαστικὴ κωμωδία τελείωσε. Ὁ ἀρχιερεὺς ντύθηκε ἄλλον χιτῶνα κι ἀφήνει νὰ κυματίζουν τὰ κομμάτια τοῦ πρώτου ποὺ ἔσχισε, σὰν σημαία ὕστερα ἀπὸ τὴ νίκη. Δέν ξέρει πὼς τὴν ἴδια μέρα ἕνας χιτώνας πολυτιμότερος θὰ σχισθῆ ὅπως κι ὁ δικός του· δὲν γνωρίζει ἀκόμα πὼς ἡ ἄθλια συμβολικὴ χειρονομία του εἶναι οἰωνὸς καὶ σημάδι μιᾶς ἄλλης καταδίκης. Ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας εἶναι ἀρχηγός, καταλύθηκε γιὰ πάντα. Οἱ διάδοχοί του, ἔκπτωτοι καὶ λαθραῖοι ἱερεῖς, δὲν θὰ ἐξασκοῦν παρὰ τὸ φάντασμα μιᾶς λατρείας· καί, μέσα σὲ λίγα χρόνια, τὸ μεγαλόπρεπο μαρμάρινο καὶ γρα-

νίτινο ἔνδυμα τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀσύλου θὰ διαρρηχθῆ μὲ τὴ σειρά του ἀπὸ τὸ σκληρό χέρι τῆς Ῥώμης.

Προφήτευσον ἡμῖν Χριστέ

Ἀφοῦ ἔβγαλε τὴν ἀπόφασι τοῦ θανάτου, τὸ Συνέδριο ἀποσύρθηκε σὲ μιὰν ἄλλη αἴθουσα γιὰ νὰ συσκεφθῆ γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἐπιτυγχανόταν ἡ ἐπικύρωσις τοῦ Ἡγεμόνος κι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως τὸ ἴδιο ἐκεῖνο πρωΐ. Στὸ διάστημα αὐτό, ὁ Ἰησοῦς, δεμένος, εἶχε περιστοιχισθῆ ἀπὸ τὸν ὄχλο ποὺ γέμιζε τὸ ἀνάκτορο. Ὅταν εἶναι βέβαιο γιὰ τὴν ἀτιμωρησία, τὸ ἀνθρώπινο κτῆνος δὲν ξέρει μεγαλύτερη εὐχαρίστησι ἀπὸ τὸ νὰ βασανίζη ἕνα φτωχό, ἀνυπεράσπιστο πλάσμα. Κι ὅσο τὸ θῦμα εἶναι πιὸ ἀθῶο, τόσο τὸ παιχνίδι εἶναι πιὸ εὐχάριστο. Τὸ ἔνστικτο τῆς θηριωδίας, ποὺ βρίσκεται θαμμένο ἀλλ' ὄχι καὶ νεκρὸ στὸ βάθος κάθε ἀνθρώπου, ξυπνάει καὶ παρουσιάζεται. Τότε τὸ πρόσωπο γίνεται ρύγχος, τὰ δόντια γίνονται μυτερά, τὰ χέρια γίνονται νύχια σκληρά, τὸ στόμα, ἀντὶ γι' ἀνθρώπινα λόγια, δὲν βγάζει παρὰ στριγγὲς κραυγές. Λίγο αἷμα νὰ τρέξη κι ὅλοι θὰ διψάσουν. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει ὡραιότερο κρασὶ ἀπὸ τὸ αἷμα. Τὸ αἷμα εἶναι πιὸ δυνατὸ ἀπὸ τὸ γλυκὸ κρασὶ καὶ πιὸ καθαρὸ ἀπὸ τὸ νερὸ ποὺ συμπαθεῖ ὁ Πόντιος Πιλᾶτος.

Ἡ θηριωδία ἀρέσκεται νὰ παίζη. Οἱ ἴδιες οἱ τί-

γρεις παίζουν καμμιὰ φορὰ σὰν παιδιὰ καὶ τὰ παιδιά, ὅσο τοὺς τὸ ἐπιτρέπουν οἱ μικρὲς δυνάμεις τους, μποροῦν νὰ δειχθοῦν σκληρὰ σὰν τίγρεις. Ὅσο ποὺ ν' ἀπαντήση ὁ Ἡγεμὼν μὲ τὴν ἐπικύρωσι στὴ θανατικὴ καταδίκη τοῦ πιὸ ἀθώου ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς των, οἱ στρατιῶτες ποὺ συνέλαβαν τὸν Ἰησοῦ, θέλουν ν' ἀρχίσουν νὰ τὸν βασανίζουν. Τοὺς ἔδωσαν τὴν ἄδεια νὰ παίξουν μὲ τὸν βασιλέα τους, νὰ διασκεδάσουν μὲ τὸν Θεό τους. Κι ἔπειτα, τοὺς τὸ ὤφειλαν αὐτό. Ἀγρύπνησαν ὅλη τὴ νύχτα κι ἡ νύχτα ἦταν παγερή! ἀνέβηκαν στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὄχι χωρὶς τὸν φόβο κάποιας ἀντιστάσεως, φόβο ποὺ δικαιολογήθηκε ὕστερα, ὅταν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἔχασε τ' αὐτί του· τέλος χρειάστηκε νὰ περιμένουν ὡς τὸ πρωῒ ἐν ἐπιφυλακῇ στὴν αὐλὴ τοῦ ἀνακτόρου. Μὲ μιὰ λέξι, ἡ διασκέδασις αὐτὴ ἦταν ἡ πληρωμὴ μιᾶς μεγάλης κοπόσεως, ἀφοῦ κιόλας αὐτὲς τὶς μέρες ἡ πόλις κι ὁ Ναὸς ἦσαν γεμᾶτα ἀπὸ ξένους κι ἡ δουλειά τους ἦταν πολλή.

Λοιπόν, τώρα θὰ ξεσκάσουν λίγο. Ἀλλὰ δὲν ξέρουν ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσουν. Τὸ θῦμα τους εἶναι δεμένο κι οἱ φίλοι του ἔχουν ἐξαφανισθῆ, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει κάτι μάτια ποὺ δὲν ἔχουνε δῆ ποτέ τους σὰν κι αὐτά, μάτια ποὺ κυττᾶνε στὸ βάθος τῶν πραγμάτων καὶ ποὺ τὸ βλέμμα τους θαμπώνει σὰν ἥλιος. Ὁ ἐξαντλημένος αὐτὸς ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπο εἶναι σὰν ἱδρωμένο καὶ

σὰν ματωμένο καὶ ποὺ ἔχει τὰ χέρια του δεμένα· αὐτὸς ὁ ἀπροστάτευτος κι ἔρημος ἄνθρωπος, ποὺ μόλις καταδικάσθηκε σὲ θάνατο ἀπὸ τὸ ἀνώτατο ἰουδαϊκὸ δικαστήριο· αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο κουρέλι, ποὺ προορίζεται γιὰ τὸν Σταυρὸ τῶν δούλων καὶ τῶν ληστῶν· αὐτὸ τὸ γελοῖο ὁμοίωμα ἀνθρώπου· αὐτὸ τὸ οἰκτρὸ παιχνίδι, ποὺ τοὺς ἔρριξαν· αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δὲν μιλεῖ, ποὺ δὲν κλαίει, ποὺ δὲν παραπονιέται, ἀλλὰ τοὺς κυττᾶ μὲ οἶκτο, ὅπως ἕνας πατέρας κυττάει τὸ ἄρρωστο παιδί του ἢ ἕνας φίλος τὸν φίλο του ποὺ πάσχει· αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ποὺ τὸν ἔχουν ἐκεῖ γιὰ νὰ τὸν περιπαίξουν, τοὺς προξενεῖ ἕνα αἴσθημα φόβου καὶ σεβασμοῦ, ποὺ ἡ ἄγρια καρδιά τους δὲν τὸ ἤξερε.

Χρειάσθηκε νὰ τοὺς δώσῃ τὴν ἀρχὴ ἕνας ἄλλος. Κάποιος ἀπὸ τοὺς Γραμματεῖς, περνῶντας μπροστὰ ἀπό τὸν Ἰησοῦ, τὸν ἔφτυσε στὸ πρόσωπο. Πιστὸς στὶς διατάξεις τοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος ὁρίζει νὰ φυλᾶμε τὰ σώματά μας καθαρὰ ἀπὸ κάθε τὸ ρυπαρό, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν θέλησε νὰ μολύνῃ τὰ χέρια του, ποὺ τὰ εἶχε πλύνει μ᾽ ἐπιμέλεια γιὰ τὸ Πάσχα, μὲ τὴν ἐπαφὴ ἑνὸς ἐχθροῦ τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα μελλοθανάτου.

Ἕνα φτύσιμο ὅμως ἐπιτρέπεται πάντοτε. Τί εἶναι τὸ σάλιο; Ἕνα ἀπόβλημα τοῦ σώματος, ποὺ χρησιμοποιεῖται κάποτε γιὰ νὰ δείξῃ τὴν περιφρόνησί μας.

Καὶ πάνω στὸ πρόσωπο ποὺ τὸ φώτιζε ἡ αὐγὴ κι ἡ θεότης, στὸ πρόσωπο ποὺ τὸ χρύσιζαν οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καὶ τῆς Ἀγάπης, τὰ φτυσίματα τῶν Ἰουδαίων κάλυψαν τὸ πρῶτο αἷμα τοῦ Πάθους. Ὁ βρώμικος ὅμως συρφετὸς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν δὲν φοβᾶται μήπως μολύνη τὰ χέρια του κι οἱ ἐμπτυσμοὶ δὲν ἀρκοῦν. Ἡ ἀρχὴ ποὺ ἔκαμε ὁ ἄρχοντας ἐκεῖνος, κατέστρεψε τὴ γοητεία τοῦ θλιμμένου καὶ γλυκοῦ βλέμματος τοῦ Χριστοῦ. Οἱ πιὸ κοντινοὶ τὸν μπατσίζουν, οἱ ἄλλοι τὸν χτυποῦν ὅπου μποροῦν καὶ τὰ λόγια ποὺ προφέρουν χτυπῶντας τον, πληγώνουν πιὸ σκληρὰ ἀπὸ τὰ χτυπήματα.

— Τὸ πρόσωπο ποὺ ἦταν λευκὸ σὰν τριαντάφυλλο, χρυσὸ ὅπως ὁ ἥλιος, σκεπάζεται ἀπὸ ἀκάθαρτες κηλίδες: τὸ ἐξαντλημένο κι ἀνάλαφρο κορμὶ κλονίζεται κάτω ἀπὸ τ᾽ ἀλλεπάλληλα χτυπήματα. Ὅλη ἡ βρῶμα τῆς ψυχῆς των βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, ἀλλ᾽ ὁ Ἰησοῦς δὲν λέγει οὔτε λέξι. Μπόρεσε κι ἀπάντησε στὸν ὑπηρέτη ποὺ τὸν μπάτσισε μπροστὰ στὸν Ἄννα: στὰ λυσσασμένα αὐτὰ κτήνη δὲν ἔχει τίποτε νὰ πῆ.

Ἀλλὰ νὰ ποὺ ἕνας ἀπ᾽ αὐτούς, πιὸ θηρίο ἢ πιὸ παιδὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἔχει μιὰ ἰδέα. Παίρνει ἕνα κουρελόπανο, δένει τὰ μάτια τοῦ Ἰησοῦ καὶ προτείνει ἕνα παιχνίδι. Ἀφοῦ εἶναι προφήτης, ἂς μαντέψη τώρα ποιὸς θὰ τὸν χτυπᾶ.

Ὁ δυστυχισμένος, ἀπὸ ἕναν ἀσυναίσθητο οἶκτο,

θέλησε ν᾽ ἀπαλλάξη τὸν Χριστὸ ἀπὸ τὴ θέα τῶν ἀδελφῶν του ποὺ εἶχαν μεταβληθῆ σὲ θηρία ἢ δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρη τὰ γεμᾶτα ἀγάπη καὶ πόνο ἐκεῖνα μάτια.

Κάνουν κύκλο καὶ πότε ὁ ἕνας πότε ὁ ἄλλος τραβᾶνε τὸν χιτῶνα ἢ τὸν μανδύα του, τοῦ δίνουν ἕνα χτύπημα στὸν ὦμο, μιὰ ξυλιὰ στὴ ράχη, ἕνα μπάτσο στὸ κεφάλι.

— Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

Γιατὶ δὲν ἀπαντᾶ; Δὲν προεῖπε τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ, πολέμους, κατακλυσμούς, συντέλειες κι ἄλλα τέτοια φοβερὰ πράγματα;

Καὶ τώρα δὲν μπορεῖ νὰ μαντέψη αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ τόσο ἁπλό, νὰ πῆ τὸ ὄνομα ἑνὸς ποὺ εἶναι τόσο κοντά του; Τί προφήτης εἶναι τοῦτος ἐδῶ; Ἔχασε ἔτσι ξαφνικὰ τὴ δύναμί του ἢ μήπως δὲν τὴν εἶχε ποτέ; Κατώρθωσε νὰ γίνη πιστευτὸς στὴν ἐπαρχία τῆς Γαλιλαίας, ἀλλὰ ἐδῶ βρισκόμαστε στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐδῶ τοὺς ξέρουν τοὺς προφῆτες, κι ὅταν οἱ προφῆτες εἶναι ψεύτικοι, τοὺς θανατώνουν. *«Καὶ -λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς- ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον αὐτῷ».*

Ἐν τούτοις ὁ Καϊάφας κι οἱ ἄλλοι, ποὺ βιάζονταν νὰ τελειώσουν, ἔκριναν πὼς ἡ διασκέδασις εἶχε διαρκέσει πολύ. Πρέπει τώρα νὰ ὁδηγήσουν τὸν ψευδοβασιλέα στὸν Πιλᾶτο γιὰ τὴν ἐπικύρω-

σι τῆς ἀποφάσεως. Διότι τὸ Συνέδριο ἔχει τὸ δικαίωμα βέβαια νὰ δικάζῃ, ἀλλὰ -ἀλλοίμονο- ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἡ Ἰουδαία ἦταν ὑπὸ τὴ ρωμαϊκὴ ἐξουσία, τὸ δικαίωμα τοῦ θανάτου δὲν τοῦ ἀνῆκε. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἱερέων, τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τοὺς φύλακες ποὺ σέρνουν δεμένον τὸν Ἰησοῦ κι ἀπὸ ἕνα ἔξαλλο πλῆθος ποὺ ἔχει γεμίσει τὸν δρόμο, διευθύνονται τώρα πρὸς τὸ ἀνάκτορο τοῦ Ἡγεμόνος.

Ὁ Πόντιος Πιλᾶτος

Ἀπὸ τὸ ἔτος 26 ἦταν προκουράτωρ, ἐν ὀνόματι τοῦ Τιβερίου, ὁ Πόντιος Πιλᾶτος, ἄγνωστος στοὺς ἱστορικοὺς πρὸ τῆς ἐλεύσεώς του στὴν Ἰουδαία. Ἂν ἡ λέξις Πιλᾶτος προέρχεται ἀπὸ τὸ Pileum, μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε πὼς ἦταν ἀπελεύθερος ἢ ἀπόγονος ἀπελευθέρων, γιατὶ Pileum ἦταν τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν ἀπελευθέρων.

Λίγα χρόνια τοῦ εἶχαν φθάσει γιὰ νὰ ἐμπνεύσῃ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ κυβερνοῦσε ἕνα ἄσβυστο μῖσος. Ὅ,τι γνωρίζουμε γι᾽ αὐτόν, μᾶς μεταδόθηκε ἀπὸ ἰουδαίους καὶ χριστιανούς, ἀπὸ τοὺς κεκηρυγμένους δηλαδὴ ἐχθρούς του, ἀλλὰ φαίνεται πὼς τελείωσε μὲ τὸ νὰ γίνῃ ἀνεπιθύμητος καὶ στοὺς ὁμοεθνεῖς του, γιατὶ τὸ ἔτος 36 ὁ διοικητὴς τῆς Συρίας Λεύκιος Βιτέλλιος τὸν ἔστειλε στὴ Ρώμη γιὰ ν᾽ ἀπολο-

γηθῆ μπροστὰ στὸν Τιβέριο. Ὁ αὐτοκράτωρ πέθανε προτοῦ ὁ Πιλᾶτος φθάση στὴ μητρόπολι, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ μίαν ἀρχαία παράδοσι, ἐξωρίσθηκε ἀπὸ τὸν Καλιγούλα κι αὐτοκτόνησε στὴ Γαλατία.

Τὸ μῖσος τῶν Ἰουδαίων ἐναντίον του εἶχε γεννηθῆ ἀπὸ τὴ βαθειὰ περιφρόνησι ποὺ ὁ Πιλᾶτος ἔδειξε ἀμέσως πρὸς αὐτὸν τὸν ἀκοινώνητο καὶ πείσμονα λαό, ὁ ὁποῖος τοῦ φαινόταν, ἀναθρεμμένος ὅπως ἦταν μὲ τὶς ρωμαϊκὲς ἰδέες, σὰν ἕνα πλῆθος δηλητηριωδῶν ἑρπετῶν, σὰν ἕνας ὄχλος ἀκάθαρτος καὶ τιποτένιος, ἄξιος μόλις νὰ ἐξημερωθῆ κάτω ἀπὸ τὸ ραβδὶ τῶν μερκεναρίων. Φαντασθῆτε ἕναν ἀντιβασιλέα τῶν Ἰνδιῶν, συνδρομητὴ τῶν «*Τάϊμς*», ἀναγνώστη τοῦ Στούαρτ Μὶλλ καὶ τοῦ Σώου, ἔχοντα στὴ βιβλιοθήκη του τὸν Μπάϋρον καὶ τὸν Σούϊμπορν καὶ προωρισμένον νὰ διοικῆ ἕνα λαὸ κουρελιάρη κι ἄπιστο, πεινα-

λέο καὶ ταραχοποιό, ἕναν ὄχλο χωρισμένο σὲ φυλὲς καὶ γεμᾶτον δεισιδαιμονίες, ποὺ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τὸν περιφρονῆ καὶ νὰ τὸν ἀηδιάζη σὰν λευκός, σὰν εὐρωπαῖος, σὰν βρεταννὸς καὶ σὰν μορφωμένος. Ὁ Πιλᾶτος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἐρωτήσεις ποὺ κάνει στὸν Ἰησοῦ, ἦταν ἕνας σκεπτικιστής, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχε ἀφθόνους νὰ ἐπιδείξη ἡ ἐποχὴ τῆς παρακμῆς τοῦ λατινικοῦ πνεύματος, μολυσμένους ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τοῦ Πύρρωνος κι ὀπαδοὺς τοῦ Ἐπικούρου, ἕνας ἐγκυκλοπαιδιστὴς τοῦ ἑλληνισμοῦ, ποὺ δὲν πίστευε πιὰ στοὺς πα-

τρώους θεοὺς καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ὑποθέση πὼς ὑφίστατο ἕνας Θεὸς ἀληθινός, οὔτε προπαντὸς πὼς ἔπρεπε νὰ τὸν ζητήση μέσα στὸν βρώμικο καὶ δεισιδαίμονα αὐτὸν λαό, μέσα στὸν στασιαστὴ καὶ ζηλότυπον αὐτὸν κλῆρο, μέσα σ᾽ αὐτὴ τὴ θρησκεία ποὺ τοῦ φαινόταν δίχως ἄλλο ἕνα ἀνακάτωμα συριακῶν καὶ χαλδαϊκῶν δεισιδαιμονιῶν. Ἡ μόνη πίστις ποὺ τοῦ ἔμενε, ποὺ ἡ δέσις του τοῦ ἐπέβαλλε νὰ ὑποκρίνεται, ἦταν ἡ νέα ρωμαϊκὴ θρησκεία, ἀστικὴ καὶ πολιτικὴ ὅπως στοὺς καιροὺς τῆς δημοκρατίας, ἀλλὰ συγκεντρωμένη ὁλόκληρη στὴ λατρεία τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀπ᾽ αὐτὴ τὴ θρησκεία προῆλθε ἀκριβῶς ἡ πρώτη σύγκρουσίς του μὲ τοὺς Ἰουδαίους. Κάποτε, σὲ μιὰν ἀλλαγὴ φρουρᾶς, διέταξε τοὺς στρατιῶτες νὰ μποῦν στὴν Ἱερουσαλὴμ νύχτα χωρὶς ν᾽ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὶς σημαῖες τὶς ἀργυρὲς εἰκόνες τοῦ Καίσαρος. Τὸ πρωΐ, μόλις οἱ Ἰουδαῖοι παρετήρησαν τὸ πρᾶγμα, μεγάλη ἦταν ἡ φρίκη κι ἡ ταραχή! ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ οἱ Ρωμαῖοι παρέβαιναν τὸ καθῆκον ἐκεῖνο τοῦ σεβασμοῦ ἀπέναντι τῆς πίστεως τῶν παλαιστινῶν ὑπηκόων του. Ἡ ἀποθεωθεῖσα μορφὴ τοῦ Καίσαρος τοποθετημένη ἀπέναντι στὸν Ναό, ἦταν γι᾽ αὐτοὺς μιὰ εἰδωλολατρικὴ πρόκλησις, ἡ ἀρχὴ ἴσως τοῦ «*βλεδύγματος τῆς ἐρημώσεως*». Ὅλη ἡ χώρα σηκώθηκε στὸ πόδι· πρεσβεία στάλθηκε στὴν Καισάρεια γιὰ ν᾽ ἀπαιτήση τὴν ἀνάκλησι τῶν σημαιῶν. Ὁ Πιλᾶτος ἀρνήθηκε· πέντε μέρες καὶ

πέντε νύχτες, οἱ ἱκέτες τὸν πολιορκοῦσαν. Τέλος, ὁ Προκουράτωρ ἔκαμε πὼς ὑποχωρεῖ, τοὺς κάλεσε στὸ ἀμφιθέατρο κι ἐκεῖ προδοτικὰ τοὺς περικύκλωσαν στρατιῶτες μὲ γυμνὰ ξίφη κανένας τους δὲν θὰ διέφευγε, ἂν δὲν ἔπαυαν νὰ τὸν ἐνοχλοῦν. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι, ἀντὶ νὰ τοῦ ζητήσουν χάρι, ἔτειναν τὸν λαιμό τους στὰ ρωμαϊκὰ ξίφη κι ὁ Πιλᾶτος νικημένος μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ἡρωϊκὸ πεῖσμα, ἔδωσε διαταγὴ νὰ ξαναφέρουν τὶς σημαῖες στὴν Καισάρεια.

Ἀλλ' ἂν ἡ ἐπιείκειά του δὲν ἀφαίρεσε τίποτε ἀπὸ τὸ μῖσος τῶν Ἰουδαίων ἐναντίον τοῦ νέου ἡγεμόνος, στὸν Πιλᾶτο μεγάλωσε ἡ περιφρόνησις κι ἡ ἐπιθυμία μιᾶς ἀνταποδόσεως. Λίγο καιρὸ ἀργότερα, ἔφερε στὸ ἀνάκτορο τοῦ Ἡρώδη, ὅπου κατοικοῦσε ὅταν ἐρχόταν στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀναθηματικὲς πλάκες ἀφιερωμένες στὸν Αὐτοκράτορα. Ἀλλ' οἱ Ἱερεῖς τὸ ἔμαθαν καὶ σήκωσαν ἐκ νέου τὸν λαό. Ζήτησαν νὰ πάρη πίσω τὰ εἰδωλολατρικὰ αὐτὰ μνημεῖα ἀμέσως κι ἀπείλησαν τὸν Πιλᾶτο πὼς θὰ προσέτρεχαν στὴ Ρώμη καὶ θὰ κάνανε παράπονα γιὰ τὶς καταπιέσεις καὶ τὶς σκληρότητες ποὺ ὑπέφεραν μέχρι τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐξ αἰτίας του. Ἀλλ' ἐκεῖνος, τούτη τὴ φορά, δὲν λύγισε. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀναφέρθηκαν στὸν Τιβέριο, ποὺ διέταξε νὰ ξαναφερθοῦν οἱ πλάκες στὴν Καισάρεια.

Δυὸ φορὲς ὁ Πιλᾶτος εἶχε χάσει τὸ παιχνίδι, ἀλλὰ τὴν τρίτη ἦταν ἡ σειρά του. Προερχόμενος ἀπὸ

τὴν πόλι τῶν Θερμῶν καὶ τῶν Ὑδραγωγείων κι ἐπειδὴ ἀγαποῦσε νὰ πλένεται -ὅπως ὅλοι ξέρουμε- σκέφθηκε πὼς ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶχε ἔλλειψι νεροῦ κι ἀποφάσισε νὰ βάλη νὰ φτιάσουν μιὰ μεγάλη δεξαμενὴ κι ἕνα ὑδραγωγεῖο πολλὰ χιλιόμετρα μακρύ. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἔργο εἶχε πολλὲς δαπάνες, χρησιμοποίησε, γιὰ νὰ τὶς καλύψη, ἕνα σεβαστὸ ποσὸ ποὺ προωριζόταν γιὰ τὸν Ναό. Ἡ περιουσία τοῦ Ναοῦ ἦταν μεγάλη -ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς αὐτοκρατορίας ἔρχονταν γιὰ νὰ φέρουν προσφορὲς ἢ τὶς ἔστελναν, ἂν δὲν μποροῦσαν νὰ ἔλθουν, μέ ἄλλους- ἀλλ᾽ οἱ ἱερεῖς ὕψωσαν τὴ φωνή τους μπροστὰ στὴν ἱεροσυλία κι ὁ λαός, ἐξερεθισμένος ἀπ᾽ αὐτούς, σηκώθηκε, ὥστε ὅταν ὁ Πιλᾶτος ἦλθε στὴν Ἱερουσαλὴμ γιὰ τὸ Πάσχα, χιλιάδες ἄνθρωποι μαζεύθηκαν μ᾽ ἀπειλητικὲς διαθέσεις κάτω ἀπὸ τὸ ἀνάκτορό του. Τότε ἐξαπέλυσε μέσα στὸ πλῆθος στρατιῶτες μεταμφιεσμένους, ποὺ ξαφνικὰ ἄρχισαν στὸ ξύλο τοὺς πιὸ ἐκδηλωτικοὺς κι ἔτσι σὲ λίγη ὥρα ὅλοι εἶχαν διαλυθῆ κι ὁ Πιλᾶτος μπόρεσε ἥσυχα νὰ ἐξασφαλισθῆ ἀπὸ νερό, δαπάναις τῶν Ἰουδαίων, γιὰ νὰ πλένεται ὅσες φορὲς ἤθελε.

Ἡ ὑπόθεσις ἦταν ἀκόμα πρόσφατη, ὅταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἄρχοντες τῶν Ἱερέων ποὺ τρεῖς φορὲς τὰ εἶχαν βάλει μαζί του, ποὺ εἶχαν ζητήσει τὴ μετάθεσί του, ποὺ τὸν μισοῦσαν φοβερὰ σὰν Ρωμαῖο, σὰν σύμβολο τῆς ξένης κυριαρχίας καὶ τῆς δικῆς

τους σκλαβιᾶς καὶ περισσότερο σὰν ἄνθρωπο -ὁ Πόντιος Πιλᾶτος ἦταν ὁ σφετεριστὴς κι ὁ κλέφτης τοῦ ἀτομικοῦ τους πλούτου- ὅταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀναγκάσθηκαν νὰ προστρέξουν στὸ βῆμα του γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν ἕνα μῖσος ἄλλο καὶ πιὸ δυνατό. Ἦταν μιὰ σκληρὴ ἀνάγκη, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν μποροῦσαν ν᾽ ἀπαλλαχθοῦν, γιατὶ καμμία θανατικὴ καταδίκη δὲν μποροῦσε νὰ ἐκτελεσθῆ ἂν δὲν ἐπικυρωνόταν ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Καίσαρος.

Τὸ πρωῒ τοῦτο τῆς Παρασκευῆς, ὁ Πόντιος Πιλᾶτος, τυλιγμένος στὴν τήβεννό του, χασμώμενος ἀκόμα καὶ νυσταγμένος, τοὺς περιμένει στὸ ἀνάκτορο τοῦ Ἡρώδη, πολὺ κακὰ διατεθειμένος πρὸς αὐτοὺς τοὺς λυσσασμένους, ποὺ μὲ τὶς ὑποθέσεις καὶ τὶς ταραχές τους τὸν ἀνάγκασαν κι ἄλλη μιὰ φορὰ νὰ σηκωθῆ πρὶν ἀπὸ τὴν ὥρα του.

Τὸ πλῆθος τῶν κατηγόρων καὶ τῶν στρατιωτῶν ἔφθασε τέλος καὶ πλημμύρισε τὴν πλατεία ποὺ ἦταν μπροστὰ στὸ Πραιτώριο. Μένουν ἀπ᾽ ἔξω, γιατὶ ἂν ἔμπαιναν μέσα σ᾽ ἕνα σπίτι ὅπου ὑπάρχει ζύμη καὶ ψωμὶ φουσκωμένο, θὰ μολύνονταν καὶ δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ γιορτάσουν τὸ Πάσχα. Τὸ ἀθῶο αἷμα δὲν μιαίνει, ἡ ζύμη, ναί.

Ὁ Πιλᾶτος, εἰδοποιημένος, παρουσιάζεται καὶ ρωτᾶ μ᾽ ἕνα τόνο ἀπότομο.

— Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;

Αὐτοί, πρὸς τοὺς ὁποίους μιλεῖ, εἶναι ἐχθροί του· κι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὅπως φαίνεται, εἶναι ἐπίσης ἐχθρός τους. Ὁ Πιλᾶτος, λοιπόν, παίρνει τὸ μέρος του ἀπὸ ἔνστικτο. Ὄχι ἀπὸ συμπάθεια -δὲν εἶναι σὰν τοὺς ἄλλους Ἰουδαῖος κι αὐτός, ἕνας Ἰουδαῖος φτωχός;- ἀλλ' ἂν ἦταν ἀθῶος, ὄχι, ὁ Πιλᾶτος δὲν θὰ ὑποχωροῦσε στὴν ἀπαίτησι τῶν λυσσασμένων ἐκείνων θηρίων.

Ὁ Καϊάφας ἀπαντᾶ ἀμέσως, παλλόμενος τάχα ἀπὸ φρίκη.

— Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν.

Τότε ὁ Πιλᾶτος, ποὺ δὲν ἔχει καιρὸ νὰ χάνη μὲ τὰ καμώματα τῶν ἱερέων καὶ δὲν φαντάζεται πὼς πρόκειται γιὰ κανένα μεγάλο ἔγκλημα, ἀπαντᾶ ξερά.

— Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν.

Ἡ παραχώρησις ὅμως τοῦ Ἡγεμόνος, ποὺ σ' ἄλλες περιπτώσεις θὰ χαροποιοῦσε τὸν Καϊάφα καὶ τοὺς ἀνθρώπους του, τώρα τοὺς εἶναι ὀδυνηρὰ ἄχρηστη, γιατὶ τὸ Συνέδριο δὲν μπορεῖ νὰ καταδικάση παρὰ πταίσματα. Ἐδῶ ὅμως εἶναι ἔγκλημα. Ὀφείλουν καί, δυστυχῶς, δὲν μποροῦν νὰ κάμουν ἀλλοιῶς, νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὴ ρωμαϊκὴ ἐξουσία.

— Ἡμεῖς οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα.

Ὁ Πιλᾶτος ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως ποιὰ ἀπό-

φασι ἔβγαλαν καὶ θέλει νὰ μάθη τὸ κρῖμα ποὺ ἔκαμε ὁ Ἰησοῦς. Ἀλλὰ οἱ ἀλώπεκες τοῦ Ναοῦ προνόησαν καὶ γι' αὐτό. Γνωρίζουν πὼς δὲν θὰ πετύχαιναν τίποτε ἀπὸ τὸν Πιλᾶτο ἂν τοῦ λέγανε πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς καταστρέφει τὴ θρησκεία τῶν πατέρων τους καὶ κάνει τὸν προφήτη. Θὰ ποῦνε, λοιπόν, κάτι ἄλλο. Σ' αὐτὸν ποὺ κάνει μιὰ ἀτιμία, λίγο στοιχίζει νὰ προσθέση κι ἕνα ψέμμα ἀκόμα. Ὁ Πιλᾶτος δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβη παρὰ σὰν τοῦ μιλήσουν στὴ γλῶσσα του, δηλαδὴ ἂν ἐπικαλεσθοῦν τὴν πιστότητά του στὴ Ρώμη καὶ στὸν Αὐτοκράτορα, ἂν τοῦ κάμουν ἕναν ὑπαινιγμὸ γιὰ τὴ θέσι του. Ἐκ τῶν προτέρων οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουν συμφωνήσει νὰ δώσουν στὴν ὑπόθεσι πολιτικὸ χαρακτῆρα. Ἂν ποῦν πὼς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἕνας, ψευτο-Μεσσίας, ὁ Πιλᾶτος θὰ γελάση: ἀλλ' ἂν τὸν βεβαιώσουν πὼς εἶναι στασιαστής, ἕνας ταραχοποιὸς ποὺ σηκώνει τὸν ὄχλο ἐναντίον τῆς Ρώμης, δὲν θὰ κάμη ἄλλο παρὰ νὰ τὸν θανατώση.

— Τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος καὶ κωλύοντα τῷ Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν Βασιλέα εἶναι. Ἀνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

Τόσες λέξεις, τόσα ψέμματα. Ὁ Ἰησοῦς συνέστησε τὴν ἀπόδοσι στὸν Καίσαρα ὅσων εἶναι τοῦ Καίσαρος. Δὲν ἀνησυχεῖ γιὰ τοὺς Ρωμαίους. Λέγει

πὼς εἶναι ὁ Χριστός, ἀλλ' ὄχι κάτω ἀπὸ τὴ χονδροειδῆ καὶ πολιτικὴ σημασία ποὺ νομίζουν οἱ Ἰουδαῖοι. Τέλος, δὲν ὑποκινεῖ ἐπανάστασι, ἀλλὰ θέλει ἀπὸ ἕνα λαὸ δυστυχισμένο καὶ κτηνώδη νὰ γίνη τὸ βασίλειο τῆς ἁγιότητος. Οἱ κατηγορίες αὐτὲς ποὺ θὰ ἦσαν πολὺ βαρειὲς γιὰ τὸν Πιλᾶτο ἂν ἦσαν βάσιμες, δὲν συντελοῦν παρὰ στὸ ν' αὐξήσουν τὶς ἀμφιβολίες του. Αὐτὸς τὶς ἔχιδνες ποὺ τὸν μισοῦν θανάσιμα, ποὺ τόσες φορὲς προσπάθησαν νὰ τὸν πετάξουν ἀπὸ τὴ θέσι του καὶ ποὺ δὲν ὀνειρεύονται παρὰ πῶς νὰ σαρώσουν τοὺς εἰδωλολάτρες κυριάρχους των, εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῆ κανεὶς ποτὲ πὼς τὶς ἔπιασε ξαφνικὰ ἕνας τέτοιος ζῆλος κι ἦλθαν νὰ τοῦ παραδώσουν ἕναν ἐπαναστάτη, τέκνο τοῦ ἔθνους των;

Ὁ Πιλᾶτος δὲν θὰ βεβαιωθῆ παρὰ ὕστερα ἀπὸ μιὰ μυστικὴ ἀνάκρισι τοῦ κατηγορουμένου. Ξαναμπαίνει στὸ πραιτώριο καὶ προστάζει νὰ τοῦ φέρουν τὸν Ἰησοῦ. Ἀφήνοντας τὶς δευτερεύουσες ἐρωτήσεις, πάει κατ' εὐθεῖαν στὴν οὐσία.

— Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων:

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπαντᾶ. Πῶς θὰ μποροῦσε νὰ κάμη νὰ καταλάβη αὐτὸς ὁ Ρωμαῖος, ποὺ δέν ἤξερε τίποτε ἀπὸ τὶς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ὁ ἄθεος ὀπαδὸς τοῦ Πύρρωνος, ποὺ ὅλη του ἡ θρησκεία περιωριζόταν στὴν ὑποκριτικὴ καὶ δεισιδαίμονα λατρεία ἑνὸς θνητοῦ -τοῦ Τιβερίου-

πῶς αὐτὸς ὁ ἀπελεύθερος, ὁ ἀναθρεμμένος μὲ τοὺς νομοθέτες καὶ τοὺς ρήτορες νὰ καταλάβη τὶ εἴδους βασιλέα εἶχε μπροστὰ του, ποιὰ ἦταν ἡ βασιλεία ἐκείνη, ποὺ θὰ κατέλυε ὅλες τὶς βασιλεῖες τῆς γῆς;

Ὁ Ἰησοῦς διαβάζει μέσα στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ Πιλάτου καὶ δὲν τοῦ ἀπαντᾶ, ὅπως δὲν εἶχε κάμει οὔτε στὸν Ἄννα καὶ τὸν Καϊάφα. Ὁ Ἡγεμὼν δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήση τὴ σιωπὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δὲν ἔχει πιὰ ἐλπίδα νὰ γλυτώση ἀπὸ τὸν θάνατο.

— Οὐκ ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι.

Ἀλλ᾽ ὁ Ἰησοῦς ἐξακολουθεῖ νὰ σιωπᾶ. Ὁ Πιλᾶτος θὰ ἤθελε μὲ κάθε τρόπο νὰ μὴ κάμη τὸ θέλημα αὐτῶν ποὺ τὸν μισοῦν ὅπως μισοῦν καὶ τὸν Ἰησοῦ. Ἐλπίζει νὰ τοῦ ἀποσπάση ἕνα ὄχι, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ εἶχε βάσι νὰ τὸν ἀπελευθερώση.

— Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;

Ἂν ὁ Ἰησοῦς ἀρνιόταν, θὰ πρόδινε τὸν ἑαυτό του· ὡμολόγησε πὼς εἶναι ὁ Χριστὸς στοὺς Μαθητάς του καὶ στοὺς Δικαστάς του δὲν θέλει νὰ σωθῆ μὲ τὸ ψέμμα. Γιὰ νὰ βολιδοσκοπήση καλύτερα τὸ πνεῦμα τοῦ Ρωμαίου, ἀπαντᾶ, σύμφωνα μὲ τὴ συνήθειά του, μὲ μιὰν ἄλλη ἐρώτησι.

— Ἀφ᾽ ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ;

Ὁ Πιλᾶτος σχεδὸν πειράχθηκε.

— Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; Τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοὶ τί ἐποίησας;

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Πιλάτου, ἂν βγάλουμε κατὰ μέρος τὸν περιφρονητικὸ τόνο της, εἶναι συνδιαλλακτική. Δὲν γνωρίζεις, λοιπόν, πὼς εἶμαι Ρωμαῖος καὶ δὲν πιστεύω στὶς μωρίες τῶν ἐχθρῶν σου; Οἱ ἀρχιερεῖς σὲ κατηγοροῦν, ὄχι ἐγώ· ἀλλὰ σ᾽ ἔβαλαν κάτω ἀπὸ τὴν κρίσι μου· ἡ σωτηρία σου ἐξαρτᾶται ἀπὸ μένα· πές μου πὼς αὐτὰ ποὺ σὲ κατηγοροῦν δὲν εἶναι ἀληθινὰ καὶ εἶσαι ἐλεύθερος.

Ὁ Ἰησοῦς δὲν θέλει νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατο, ἀλλὰ σκέπτεται ν᾽ ἀποπειραθῇ νὰ φωτίσῃ αὐτὸν τὸν εἰδωλολάτρη. Ὁ Πατὴρ δύναται τὰ πάντα· ὁ Πιλᾶτος μπορεῖ νὰ γινόταν ὁ τελευταῖος προσήλυτος αὐτοῦ τοῦ μελλοθανάτου. Τοῦ ἀπαντᾶ.

— Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν.

Ὁ δοῦλος τοῦ Τιβερίου ἐκπλήσσεται. Δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ ποῦ βρίσκεται ἡ βασιλεία τοῦ Ἰησοῦ. Πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο βρίσκονται, ἂν ὑπάρχουν πραγματικά, θεοὶ εὐεργέτες ἢ δήμιοι τῶν ἀνθρώπων· κάτω ἀπὸ τὸν κόσμο μένουν οἱ σκιὲς τῶν νεκρῶν, ἂν βέβαια μένει τίποτε ἀπὸ τὸ κορμὶ ποὺ θὰ τὸ τελειώσουν ἡ φωτιὰ ἢ τὰ σκουλήκια· ἡ μόνη

πραγματικότης εἶναι αὐτὸς ὁ κόσμος· ἡ ἀπέραντη γῆ μ᾽ ὅλα της τὰ βασίλεια. Ρωτᾶ, λοιπόν, πάλι.

— Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;

Δὲν μπορεῖ πιὰ ν᾽ ἀρνηθῆ ὁ Ἰησοῦς. Ὅ,τι διεκήρυξε μπροστὰ στοὺς ἄλλους, θὰ τὸ ᾽πῆ καὶ μπροστὰ σ᾽ αὐτὸν τὸν τυφλό.

— Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. Ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς φωνῆς.

Τότε ὁ Πιλᾶτος, χάνοντας τὴν ὑπομονή του μπροστὰ σὲ τόσο ἀκατανόητα λόγια, ξεστομίζει τὴν περίφημη ἐρώτησι.

— Τί ἐστιν ἀλήθεια;

Καί, δίχως νὰ περιμένη ἀπόκρισι, σηκώνεται καὶ φεύγει.

Στὸν Πιλᾶτο εἶχε παρουσιασθῆ ἡ εὐτυχία ἐκείνη τὴν ἡμέρα νά κυττάξη κατάμματα τὴν Ἀλήθεια, ποὺ εἶχε φορέσει ἀνθρώπινη σάρκα, τὴν ἀλήθεια, ποὺ θὰ τὸν ἀναγεννοῦσε, ἀλλὰ μέσα στὴν ἀγερωχία του δὲν κατάλαβε ποιὰ ὑπερφυσικὴ τύχη τοῦ εἶχε δοθῆ καὶ ποὺ θὰ τοῦ τὴ ζήλευαν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων μετὰ τὸν θάνατό του.

Ὁ Πιλᾶτος εἶναι τυφλός, ἀπερίγραπτα τυφλός. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς σήμερα θὰ τὸν συγχωρήση κι αὐτὸν ἐπίσης, γιατὶ οἱ τυφλοὶ ξέρουν λιγότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὶ κάνουν.

Ὁ Πιλᾶτος θέλει ὡστόσο νὰ σώση τὸν Ἰησοῦ, γιὰ νὰ ταπεινώση τοὺς ἐχθρούς του, ποὺ εἶναι καὶ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ. Θέλει νὰ προσβάλη τοὺς ἀρχιερεῖς, ποὺ εἶχαν τρεῖς φορὲς ὑποκινήσει στάσεις ἐναντίον του καὶ τώρα ἀπαιτοῦσαν νὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς ὄργανό τους.

Δείχνει στοὺς Ἰουδαίους τὸν Ἰησοῦ ὡς βασιλέα τους.

— Ἴδε ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν.

Ἀλλὰ ὁ ὄχλος ξέσπασε σὲ ἄγρια κραυγή.

— Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν.

Ὁ Πιλᾶτος τοὺς ρωτᾶ.

— Τὸν Βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω;

Ἀλλὰ ἐκεῖνοι εἶχαν ἕτοιμη τὴν ἀπάντησι, δὲν πέφτουν στὴν παγίδα τοῦ προκουράτορος.

— Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰμὴ Καίσαρα.

— Οὔτε ὁ Βαραββᾶς, ποὺ προτείνεται ἀπὸ τὸν Πιλᾶτο ὡς δόλωμα, δὲν τοὺς εἶναι πιὸ μισητὸς ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς, μαστιγωμένος, φορῶντας τὸν ἀκάνθινο στέφανο, στέκεται μπροστά τους. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῶν πόνων τοῦ Ἡσαΐα. Δὲν βλέπουν ὅμως στὸ πρόσωπό του τὸν Θεό τους, τὸν Σωτῆρα τους. Ἀπαιτοῦν νὰ σταυρωθῆ ὡς ἐχθρός τους, ὡς ἐπικίνδυνος.

— Σταυρωθήτω!

Ὁ Πιλᾶτος ὑποκύπτει. Θεωρεῖ πιὰ ἀπαραίτητο νὰ ὑποκύψη, γιατὶ φοβᾶται μήπως δημιουργηθῆ

Η ΑΠΟΝΥΨΙΣ ΤΟΥ ΠΙΛΑΤΟΥ

καμμία στάσις. Ἔχει τὴ συνείδησί του ἥσυχη. Χρησιμοποίησε ὅλους τοὺς τρόπους γιὰ νὰ σώση τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ τὰ χέρια τους, νὰ σώση αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, ποὺ δὲν ἔκαμε ὁ ἴδιος τίποτε γιὰ νὰ σωθῆ.

Πάσχισε νὰ τὸν γλυτώση, μετατοπίζοντας τὴν ὑποχρέωσι τῆς θανατώσεώς του στὸ ἴδιο τὸ Συνέδριο, ποὺ δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ τὸν σταυρώση.

Πάσχισε νὰ τὸν σώση, προτείνοντας στὴ θέσι του τὸν Βαραββᾶ. Πάσχισε νὰ τὸν σώση, μαστιγώνοντάς τον, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς αὐτὴ ἡ ἀτίμωσις κι αὐτὸς ὁ πόνος θὰ καταπράϋναν τὴν ἐκδικητικότητα τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλὰ ὅλες οἱ προσπάθειές του πῆγαν τοῦ κάκου. Νομίζει πὼς δὲν εἶναι σωστὸ νὰ βάλη σὲ κίνδυνο τὴν εἰρήνη τοῦ τόπου γιὰ χάρι αὐτοῦ τοῦ ἀκατανοήτου προφήτου. Δὲν μποροῦσε νὰ κινδυνεύση ὁ ἴδιος τὴ θέσι του, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι θὰ τὸν κατηγοροῦσαν στὸν αὐτοκράτορα.

Ὁ Πιλᾶτος θαρρεῖ ὅτι εἶναι ἀθῶος ἀπὸ τὸ αἷμα ἐκείνου τοῦ ἀθώου. Καὶ γιὰ νὰ δώση νὰ τὸ καταλάβουν ὅλοι, γιὰ νὰ τυπώση στὴ μνήμη τους τὴν ἀνευθυνότητά του, προστάζει νὰ τοῦ φέρουν μιὰ γαβάθα μὲ νερὸ καὶ βουτῶντας τὰ χέρια του σ᾽ αὐτὴ μπροστὰ σὲ ὅλους, λέγει.

— Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε

Κι ὅλος ὁ λαὸς φώναξε.

— Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

Τότε ὁ Πιλᾶτος πρόσταξε νὰ ἀπολύσουν τὸν Βαραββᾶ καὶ παρέδωσε τὸν Δίκαιο στοὺς λεγεωναρίους γιὰ νὰ τὸν θανατώσουν.

— Ἀλλὰ τὸ νερό, ὅπου βύθισε τὰ χέρια του, δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὰ ξεπλύνῃ. Τὰ χέρια αὐτὰ ἔμειναν καταματωμένα στοὺς αἰῶνες.

Μποροῦσε νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνο, ἀλλὰ δὲν τὸ θέλησε. Οἱ δισταγμοί του, ἡ λιποψυχία τῆς μαλθακῆς ἀπὸ τὸν σκεπτικισμὸ τῆς δηλητηριασμένης ἀπὸ τὴν εἰρωνία ψυχῆς του, ὡδήγησαν τὸν Ἰησοῦ στὸν τόπο τοῦ Κρανίου. Ἂν τὸν θεωροῦσε πραγματικὰ ὑπόλογο καὶ ἐγκολπωνόταν τὴν ἀνάγκη τῆς τιμωρίας, θὰ ἦταν λιγότερο ἄνανδρος. Ἀλλὰ γνωρίζει πὼς ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶναι ὑπόλογος. Ἀπεναντίας, ὅπως τὸ ὡμολόγησε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πιλᾶτος, εἶναι Δίκαιος.

Τοῦ κάκου εἶχε φτιάξει στὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν ὡραία δεξαμενή. Ματαίως ἔνιψε τὰ χέρια του ἐνώπιον τοῦ ὄχλου. Τὸ νερό, μὲ τὸ ὁποῖο τὰ ἔπλυνε, εἶναι νερὸ ἰουδαϊκό, θολὸ καὶ καταραμένο, νερὸ ποὺ δὲν ξεπλένει. Καμμία πλύσις δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ καθαρίσῃ τὰ χέρια του ἀπὸ τὶς κηλίδες τοῦ Θείου Αἵματος.

Ἡ Παρασκευή

Ὁ ἥλιος ἀνηφόριζε στὸν χλιαρὸ οὐρανὸ τοῦ Ἀπριλίου καὶ κόντευε στὴ μέση τῆς πορείας του. Ἡ διένεξις ἀνάμεσα στὸν πλαδαρὸ ὑποστηρικτὴ καὶ τὸν ἔξαλλο κατήγορο εἶχε καταναλώσει ὅλο τὸ πρωϊνὸ καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ γίνουν ὅλα βιαστικά. Κατὰ ἕνα ρητὸ τοῦ ἀρχαίου Νόμου, δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ μένουν στὸν τόπο τοῦ θανάτου τὰ σώματα τῶν καταδίκων ὕστερα ἀπὸ τὸ ἡλιοβασίλεμα καὶ οἱ ἡμέρες τοῦ Ἀπριλίου δὲν εἶναι τόσο μακρὲς σὰν τοῦ Ἰουνίου.

Ὁ Καϊάφας, ἐξ ἄλλου, δὲν θὰ εἶναι ἥσυχος, παρ' ὅλο ποὺ ἔχει μαζί του τὸν μανιασμένο ὄχλο, πρὶν τὰ πόδια τοῦ πλάνητος δὲν ἀκινητήσουν γιὰ πάντα, καρφωμένα πάνω στὸν σταυρό. Θυμᾶται τὴ θριαμβευτικὴ εἴσοδο τοῦ Ἰησοῦ μέσα στοὺς σηκωμένους κλάδους καὶ τὰ ὡσαννά. Γιὰ τὴν πόλι εἶναι ἥσυχος, ἀλλὰ αὐτὲς τὶς μέρες ἔχουν μαζευθῆ ἐδῶ ἐπαρχιῶτες ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα κι αὐτοὶ δὲν ἔχουν τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ τὰ ἴδια μίση μὲ τὴν πόλι ποὺ ζῆ γύρω ἀπὸ τὸν Ναό. Προπαντὸς ἐκεῖνοι οἱ Γαλιλαῖοι, ποὺ ἀκολούθησαν τὸν Ἰησοῦ ἕως ἐδῶ καὶ τὸν ἀγαποῦσαν τόσο, ἦσαν ἐπίφοβοι. Μπορεῖ νὰ δημιουργοῦσαν ταραχές, γιὰ νὰ ἐπιβραδύνουν, ἂν δὲν τὴ ματαίωναν, τὴ γιορταστικὴ θυσία αὐτῆς τῆς ἡμέρας.

Ἀλλὰ κι ὁ Πιλᾶτος βιάζεται ν᾽ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴ θέα αὐτοῦ τοῦ ἐνοχλητικοῦ Ἀθώου. Δὲν θέλει νὰ τὸν συλλογίζεται πλέον. Ἔχει τὴν ἐλπίδα, πὼς ἂν τὸν θανατώσουν, θὰ ξεχάση ἐκεῖνο τὸ βλέμμα, ἐκεῖνα τὰ λόγια, ποὺ τοῦ προξενοῦσαν μιὰ ψυχικὴ στενοχώρια ὅμοια μὲ τύψεις. Παρ᾽ ὅλο ποὺ τὰ χέρια του πλύθηκαν καὶ στέγνωσαν, ἔχει τὴν ἐντύπωσι πὼς ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὴ σιωπή του, τὸν κατεδίκασε σὲ μιὰ ποινὴ τρομερώτερη κι ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν θάνατο. Ἔχει τὴν ἐντύπωσι πὼς εἶναι ἔνοχος ἀπέναντι σ᾽ αὐτὸν τὸν μαστιγωμένο μελλοθάνατο. Γιὰ νὰ δώση ἀδιέξοδο στὸ ψυχικό του ἄγχος ἐναντίον τῶν ἀληθινῶν ὑπαιτίων, ὑπαγορεύει σ᾽ ἕνα γραφέα τὴν ἐπιγραφή, ποὺ ὁ κατάδικος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὴν ἔχη κρεμασμένη στὸν λαιμό, ἕως ὅτου τὴν καρφώσουν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, στὸν σταυρό.

Ἰησοῦς Ναζωραῖος Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Καί ὁ γραφεὺς χαράζει σὲ τρεῖς σειρὲς αὐτὴ τὴ φράσι, σὲ τρεῖς γλῶσσες, μὲ στρογγυλά, κόκκινα γράμματα πάνω στὸ ἀσπροβαμμένο ξύλο.

Οἱ ἡγέτες τῶν Ἰουδαίων ποὺ ἦσαν ἀκόμα ἐκεῖ, τεντώνοντας τὰ κεφάλια, διαβάζουν τὴν εἰρωνικὴ ἐπιγραφὴ καὶ παρατηροῦν.

— Μὴ γράφε *«ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»*, ἀλλ᾽ ὅ,τι ἐκεῖνος εἶπε *«Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων»*.

Ἀλλὰ ὁ Προκουράτωρ θέτει τέλος στὴ συζήτησι, μὲ κοφτὴ ἀπάντησι.

— Ὅ γέγραφα, γέγραφα.

Εἶναι τὰ τελευταῖα καὶ τὰ βαθύτερα λόγια του ποὺ ἀναφέρονται ἀπὸ τὴν ἱστορία. Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ σᾶς παραδώσω τὴ ζωὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲν ἀρνοῦμαι ἐκεῖνο ποὺ εἶπα: ὁ Ἰησοῦς εἶναι Ναζωραῖος, ποὺ σημαίνει καὶ Ἅγιος· εἶναι ἀκόμη Βασιλεύς σας, ὁ ἄθλιος βασιλεὺς ποὺ ἁρμόζει στὴν ἀθλιότητά σας. Καὶ ἀπαιτῶ ὅλοι νὰ τὸ μάθουν -καὶ γι᾽ αὐτὸ τὸ ἔγραψα ἑλληνικά, λατινικὰ καὶ ἑβραϊκὰ- μὲ ποιὸ τρόπο ἡ ἄθλια φυλή σας μεταχειρίζεται τοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς Βασιλεῖς. Καὶ τώρα, δρόμο, χαθῆτε ἀπὸ μπροστά μου, γιατὶ ἀρκετὰ σᾶς ἀνέχθηκα. Ὅ γέγραφα, γέγραφα.

Στὸ μεταξύ, οἱ λεγεωνάριοι ξαναφόρεσαν στὸν Ἰησοῦ τὰ φτωχικά του ροῦχα καὶ τοῦ κρέμασαν στὸν λαιμὸ τὴν ταμπέλα. Ἄλλοι ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν ἀποθήκη τοῦ πραιτωρίου τρεῖς χοντροκαμωμένους σταυροὺς ἀπὸ πευκόξυλο, τὰ καρφιά, τὸ σφυρὶ καὶ τὶς τανάλιες. Καί ἡ θλιβερὴ πομπὴ ξεκίνησε.

Μπροστὰ πήγαινε ὁ Κεντυρίων ἔφιππος. Κατόπιν ἔρχονταν, ἀνάμεσα σὲ ὡπλισμένους στρατιῶτες, ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ δύο ληστὲς ποὺ ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθοῦν μαζί του.

Κι οἱ τρεῖς τους, βαστάζουν στὸν ὦμο, σύμφωνα μὲ τὸν ρωμαϊκὸ νόμο, τὸν σταυρό. Πίσω ἀκολουθοῦν ἡ ὀχλοβοὴ καὶ τὸ ποδοβολητὸ τοῦ πλήθους, ποὺ ὁλοένα γινόταν περισσότερο.

Μέσα στὸν πανηγυρικὸ ἀέρα τῆς παραμονῆς τοῦ Πάσχα, ἀνάμεσα στὴν πόλι ποὺ ἑτοιμαζόταν νὰ γιορτάση, ξετυλίγεται ἀργὰ ἡ θλιβερὴ πομπή. Ὅλα γύρω εἶναι χαρούμενα, ἐνῶ ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς ἄνθρωποι πορεύονται στὸν θάνατο. Ὅλοι περιμένουν ἀδημονῶντας πότε νὰ ἔλθη τὸ βράδυ, γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦν γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι, νὰ πιοῦν τὸ φλογερὸ καὶ φωτεινὸ κρασὶ τῶν εὐτυχισμένων ἡμερῶν, νὰ πλαγιάσουν κατόπιν καὶ νὰ ὀνειρευθοῦν τὸ πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὰ Σάββατα τοῦ χρόνου. Ἀλλὰ οἱ Τρεῖς εἶναι ὁριστικὰ ἀποσπασμένοι ἀπ᾽ ὅσους τοὺς ἀγάπησαν καὶ θὰ πλαγιάσουν πάνω στὸ ξύλο τῆς ἀτιμώσεως· δὲν θὰ πιοῦν παρὰ λίγες σταγόνες κρασιοῦ καὶ θὰ πεταχθοῦν, παγωμένοι, στὴν κρύα γῆ.

Ὁ κόσμος ἀναμερίζει μπροστὰ στὸ ἄλογο τοῦ Κεντυρίωνος καὶ στέκεται νὰ δῆ αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους ποὺ λαχανιάζουν κάτω ἀπὸ τὸ φρικτὸ βάρος τῶν σταυρῶν. Οἱ δυὸ λησταὶ φαίνονται πιὸ γεροί, ἀλλὰ ὁ ἄλλος, τὸ παιδὶ τοῦ Πόνου, κάθε βῆμα ποὺ κάνει φαίνεται γιὰ τελευταῖο του. Ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴν χθεσινὴ ἀϋπνία, ἀπὸ τὶς ἀνακρίσεις ἀπὸ τὸ πήγαινε-ἔλα, ἀπὸ τοὺς κολαφισμούς, τὸ φραγγέλωμα, μὲ ὄψι ποὺ δὲν ἔχει πιὰ *«εἶδος οὔτε κάλλος»* ἀπὸ τὸ αἷμα, τὰ φτυσίματα, τὸν ἱδρῶτα, δὲν μπορεῖ τώρα νὰ περπατήση ὁ νεαρὸς αὐτὸς ἄνδρας, ποὺ προχθὲς εἶχε ξεκαθαρίσει, σείοντας τὸ φραγγέλιο, τὴ σπηλιὰ τῶν ληστῶν.

Τὸ ξάστερο πρόσωπό του εἶναι τώρα συσπασμένο ἀπὸ τὴν προσπάθεια, τὰ μάτια του ἔχουν βυθισθῆ στὶς κόγχες τους. Στοὺς ὤμους του, ποὺ τὸ μαστίγιο ἔχει ξεσχίσει, τὰ ροῦχα κολλοῦν στὴ ματωμένη σάρκα, αὐξάνοντας τὸν πόνο. Τὰ πόδια του ὑποφέρουν περισσότερο ἀπὸ ὅλο τὸ σῶμα του καὶ λυγίζουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ κορμιοῦ καὶ τοῦ σταυροῦ.

«Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής». Πόσα καὶ πόσα χτυπήματα δὲν δέχθηκε αὐτὴ ἡ σάρκα! Τὸ φιλὶ τοῦ Ἰούδα, ἡ φυγὴ τῶν μαθητῶν, τὸ σχοινὶ στοὺς καρποὺς τῶν χεριῶν, οἱ ἀπειλὲς τῶν δικαστῶν, τὸ περίπαιγμα τῶν λεγεωναρίων, ἡ δειλία τοῦ Πιλάτου, τὰ *«σταυρωθήτω»* καὶ τώρα ἡ πορεία αὐτὴ μὲ τὸν σταυρὸ στὸν ὦμο, ἀνάμεσα στὶς λοιδορίες καὶ τὴν περιφρόνησι αὐτῶν ποὺ ἀγαπᾶ.

Ὅσοι τὸν βλέπουν νὰ διαβαίνη, δὲν πολυγνοιάζονται- πᾶνε νὰ τὸν σταυρώσουν, τοῦ ἀξίξει -ἢ προσπαθοῦν, ὅσοι ξέρουν ἀνάγνωσι, νὰ διαβάσουν τί λέγει ἡ ταμπέλα ποὺ κρέμεται στὸ στῆθος του. Εἶναι ὅμως καὶ πολλοὶ ποὺ τὸν ἀναγνωρίζουν καὶ τὸν δακτυλοδεικτοῦν στοὺς ἄλλους μὲ ἱκανοποίησι. Μερικοὶ μπαίνουν στὴν πομπή, γιὰ νὰ χαροῦν ὡς τὸ τέλος τὸ τόσο ἐνδιαφέρον θέαμα τοῦ θανάτου. Καὶ θὰ ἦσαν περισσότεροι, ἂν δὲν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ μέρα τόσο πολυμέριμνη.

Ὅσοι εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἔχουν σ᾽ αὐτὸν τὶς ἐλπίδες τους, τώρα τὸν περιφρονοῦν, ἐπειδὴ δὲν φα-

νερώθηκε ἱκανὸς κι ἄφησε νὰ τὸν συλλάβουν σὰν ἔσχατο ἀγύρτη. Καὶ γιὰ νὰ κινήσουν τὴ συμπάθεια τῶν Ἱερέων καὶ τῶν Πρεσβυτέρων ποὺ ἦσαν σκορπισμένοι μέσα στὴ συνοδεία, πετοῦσαν κατὰ πρόσωπο τοῦ ψευδομεσσία, καθὼς διάβαινε μπροστά τους, κάποια προσβλητικὴ φράσι. Ἐλάχιστοι ἦσαν ὅσοι δοκίμαζαν συμπόνοια, βλέποντάς τον σὲ τέτοια κατάστασι, εἴτε ἐπειδὴ ἔνοιωθαν τὸν φυσικὸ οἶκτο ποὺ αἰσθάνεται τὸ πλῆθος σ' ἕνα μελλοθάνατο, εἴτε γιατὶ ἔμενε μέσα τους κάποιο ὑπόλειμμα ἀγάπης γιὰ τὸν Ραββί, ποὺ ἀγαποῦσε τοὺς φτωχούς, ποὺ θεράπευε τοὺς ἀρρώστους, ποὺ εὐαγγελιζόταν μιὰ Βασιλεία ἀπείρως πιὸ δικαία καὶ ἁγνὴ ἀπ' αὐτές ποὺ τυραννοῦν τὴ γῆ. Ἀλλ' αὐτοὶ ἦσαν οἱ λιγότεροι καὶ ἔννοιωθαν σχεδὸν ντροπή, ποὺ τοὺς μάλαξε κρυφὰ τὴν καρδιὰ ἡ θέα ἑνὸς ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον εἶχαν πιστέψει λιγότερο μισητὸ ἢ περισσότερο ἰσχυρό. Οἱ πιὸ πολλοὶ χαίρονταν, ἥσυχοι καὶ ἱκανοποιημένοι, λὲς καὶ ἡ πένθιμη ἐκείνη πομπὴ ἀποτελοῦσε πομμάτι τῆς ἑορτῆς ποὺ ἐπρόκειτο ν' ἀνατείλη.

Μονάχα λίγες γυναῖκες, μὲ τὶς ὄψεις μαντηλοσκεπασμένες, ἀκολουθοῦσαν κάπως πιὸ πίσω, κλαίοντας, ἀλλὰ μὴ θέλοντας νὰ δείξουν τὸ κλάμμα τους, ποὺ ἦταν πιθανὸν νὰ θεωρηθῆ ἀξιοκατάκριτο.

Δὲν εἶχαν ἀκόμα διαβῆ τὴν Πόρτα τοῦ Κήπου. Κόντευαν νὰ τὴ φθάσουν, ὅταν ὁ Ἰησοῦς, ὁλότελα

πιὰ ἐξαντλημένος, παραπάτησε λίγο, σωριάστηκε κατάχαμα κι ἔμεινε ἀκίνητος κάτω ἀπὸ τὸν σταυρό. Ἡ ὄψις του ἔγινε πάνινη. Τὰ βλέφαρά του σφάλισαν τὰ μάτια. Θὰ τὸν ἔλεγε κανεὶς νεκρό, ἂν δὲν ἦταν ἡ γρήγορη ἀναπνοή του ποὺ μισάνοιγε τὰ χείλη του.

Ὅλοι σταμάτησαν κι ἕνας πυκνὸς κύκλος ἀνθρώπων σχηματίσθηκε γύρω του. Πρόσωπα καὶ χέρια τεντώθηκαν πρὸς αὐτόν. Οἱ Ἰουδαῖοι, ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ τὸ μέγαρο τοῦ Καϊάφα, δὲν ἤθελαν τίποτε ν' ἀκούσουν.

— Προσποιεῖται! ὠρύονταν. Σηκῶστε τον. Εἶναι ἀπατεώνας. Πρέπει νὰ φέρη τὸν σταυρό του ὡς τὸ τέρμα. Αὐτὸ προστάζει ὁ νόμος. Μιὰ κλωτσιά, καθὼς στὰ ζῶα, κι ἐμπρός!

Ἄλλοι, τὸν περιγελοῦσαν.

— Ἰδέστε τὸν μεγάλο Βασιλέα, ποὺ θὰ κατακτοῦσε τὴ γῆ! Δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξη οὔτε δυὸ δοκάρια κι ἤθελε νὰ ντυθῆ πανοπλία. Ἰσχυριζόταν πὼς εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ἁπλὸ ἄνθρωπο καὶ ψυχοσβύνει μπροστὰ στὴν πιὸ μικρὴ κούρασι. Ἔκανε τοὺς παραλυτικοὺς νὰ περπατοῦν καὶ δὲν τὸν κρατοῦν τὰ δικά του πόδια. Χῦστε του ἀνάμεσα στὰ δόντια μιὰ κοῦπα κρασί, γιὰ ν' ἀναλάβη. Ἀλλὰ ὁ Κεντυρίων, ποὺ βιαζόταν, ὅπως καὶ ὁ Πιλᾶτος, νὰ φέρη σὲ πέρας αὐτὴ τὴν ἐνοχλητικὴ ὑπόθεσι, ἐννόησε μὲ τὸ πρακτικώτατο μυαλό του, πὼς ὁ

ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν θὰ ἦταν ἱκανὸς νὰ μεταφέρη τὸν σταυρὸ ὡς τὸν Γολγοθᾶ καὶ γυρόφερε τὰ μάτια ζητῶντας ἕναν ἀντικαταστάτη.

Ἐκείνη τὴ στιγμή, γύριζε ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ ἕνας Κυρηναῖος, ὀνόματι Σίμων, ποὺ βλέποντας τόσο κόσμο, τρύπωσε ἀνάμεσα καὶ κύτταζε μὲ ἀπορία καὶ συμπόνεσι, τὸ ἐξαντλημένο ἐκεῖνο κορμὶ κάτω ἀπὸ τὰ δυὸ δοκάρια. Βλέποντάς τον, ὁ Κεντυρίων τὸν θεώρησε σὰν τὸν πιὸ κατάλληλο, γιατὶ ἦταν γεροδεμένος ἄντρας. Τὸν φώναξε, λοιπόν, καὶ εἶπε.

— Φορτώσου τὸν σταυρὸ κι ἔλα μαζί μας!

Ὁ Κυρηναῖος, χωρὶς νὰ πῆ τίποτε, συμμορφώθηκε. Πιθανὸν ἀπὸ συμπόνια, πάντως ὅμως ἀπὸ ἀνάγκη, γιατὶ οἱ ρωμαῖοι στρατιωτικοὶ εἶχαν δικαίωμα, στὶς κατεχόμενες χῶρες, ν᾽ ἀγγαρεύουν τὸν καθένα. Γι αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ποὺ συνέδραμε τὸν Χριστό, δίνοντας τοὺς γερούς, χωριάτικους ὤμους του, γιὰ ν᾽ ἀνακουφίση ἐκείνους τοῦ Χριστοῦ, δὲν γνωρίζουμε τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ ὅτι οἱ γυιοί του, ὁ Ἀλέξανδρος κι ὁ Ροῦφος, ἔγιναν χριστιανοὶ καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἴδιος θὰ ἦταν ποὺ τοὺς ὠθησε στὴν πίστι, διηγούμενος ἔπειτα τὸν θάνατο στὸν ὁποῖον ὑπῆρξε αὐτόπτης μάρτυς χωρὶς νὰ τὸ θέλη.

Δυὸ στρατιῶτες ὤρθωσαν τὸν πεσμένο καὶ τὸν ἔσπρωξαν μπροστά. Ἡ πομπὴ συνέχισε τὸν δρόμο της κάτω ἀπὸ τὸν μεσημεριάτικον ἥλιο.

Πάτερ ἄφες αὐτοῖς

Ἔφθασαν, ὕστερα ἀπὸ κάμποση ὥρα, στὸν τόπο τοῦ Κρανίου. Οἱ στρατιῶτες, χουφτώνοντας τὶς ἀξίνες καὶ τὶς τσάπες, ἄρχισαν ν᾽ ἀνοίγουν τὶς τρύπες γιὰ νὰ στήσουν τοὺς σταυρούς.

Ἡ πόλις τοῦ Καϊάφα δὲν ἤθελε νὰ τὸν θανατώση μέσα στὰ τείχη της. Ἡ σταύρωσις θὰ μόλυνε τὸν μυρωμένο ἀπὸ τὶς φαρισαϊκὲς ἀρετὲς ἀέρα καὶ θὰ ἦταν ἀνυπόφορο θέαμα γιὰ τὴν ἁπαλὴ καρδιὰ τῶν Σαδδουκαίων. Γι᾽ αὐτὸ θὰ γινόταν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, στὸ φαλακρὸ ὕψωμα τοῦ Γολγοθᾶ.

Ὁ ἥλιος, ὁ χαϊδευτικὸς ἥλιος τοῦ ἡλιοστασίου, ὁ μεσούρανος ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ, κάνει ν᾽ ἀστράφτουν οἱ ἀξίνες αὐτῶν ποὺ ἔσκαβαν. Στὰ γειτονικὰ περιβόλια τὰ μπουμπούκια ἀπολαμβάνουν τὸ χλιαρὸ ἀεράκι. Τὰ πουλιὰ κελαηδοῦν κρυμένα στὶς κερασιὲς ἢ σχίζουν τὸν οὐρανὸ σὰν ἀσημένια μικρὰ βέλη. Τὰ περιστέρια φτερουγίζουν ζευγαρωμένα στὴ θερμὴ γαλήνη. Πόσο ὄμορφα θὰ ἦταν νὰ ζῇ κανεὶς ἐδῶ στὰ περιβόλια, πλάϊ σ᾽ ἕνα πηγάδι, μὲς στοὺς ἀρωματικοὺς ἀνασασμοὺς τῆς γῆς, ποὺ ξυπνᾶ καὶ ξαναστολίζεται περιμένοντας τὸ θερινὸ φεγγάρι, καὶ νὰ εἶναι τριγυρισμένος ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀγαπᾶ καὶ τὸν ἀγαποῦν!

Μέρες τῆς Γαλιλαίας, μέρες εἰδυλλιακές, μέρες ἡλιοκάματες, πλημμυρισμένες ἀπὸ φιλιά, ἀνάμε-

σα στ᾽ ἀμπέλια καὶ στὴ λίμνη, μέρες, φωτόδροσες καὶ πασίχαρες, μέρες ὅπου ὁ Ἰησοῦς βάδιζε συντροφιὰ μὲ τοὺς ἁπλοὺς ἀκροατές του, μέρες ὅπου τὸ ψωμὶ ἦταν τόσο γλυκό, μέρες ποὺ φαίνονταν αἰώνιες, ἐνῶ ἦσαν τόσο σύντομες! Τώρα ἀνήκουν στὸ παρελθόν.

Τώρα δὲν εἶναι πιὰ κανεὶς κοντά σου, Χριστέ Ἰησοῦ! Αὐτοὶ οἱ λεγεωνάριοι, ποὺ σοῦ ἑτοιμάζουν τὸ ὀρθὸ κρεββάτι τοῦ θανάτου, αὐτοὶ οἱ λησταὶ ποὺ σὲ ὀνειδίζουν, αὐτὸ τὸ σκυλολόϊ ποὺ διψᾶ τὸ αἷμα σου, δὲν εἶναι παρὰ σκιὲς μπροστὰ στὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Εἶσαι ὁλομόναχος, ὅπως ὁλομόναχος ἤσουν καὶ χθὲς τὴ νύχτα. Αὐτὸς ὁ ἥλιος δὲν λάμπει γιὰ σένα, ζεσταίνοντας τὶς ράχες τῶν φονέων σου, καὶ ἄλλη μέρα δὲν σὲ περιμένει πιά. Ἄλλο δρόμο δὲν ἔχεις νὰ κάμης. Ἡ περιπλάνησίς σου πῆρε τέλος ἐδῶ. Μπορεῖς τώρα ν᾽ ἀναπαυθῆς. Αὐτὸ τὸ λίθινο κρανίο εἶναι τὸ τέρμα σου. Ἐδῶ, ἔπειτα ἀπὸ λίγες ὧρες, τὸ φυλακισμένο σου πνεῦμα θὰ πετάξη ἀπὸ τὴν εἰρκτή του.

Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο τοῦ Θεοῦ εἶναι μούσκεμα στὸν κρύο ἱδρῶτα. Τὰ χτυπήματα τῶν τσαπιῶν εἶναι σὰν νὰ τοῦ σφυροκοποῦν τὸ κεφάλι. Ὁ ἥλιος, ποὺ τόσο τοῦ ἄρεσε, εἰκόνα τοῦ ἀγαθοῦ Πατρός, ποὺ θερμαίνει καὶ τοὺς ἀδίκους, τώρα τοῦ φλογίζει τὰ μάτια καὶ κάνει νὰ καῖνε τὰ βλέφαρά του. Νοιώθει σ᾽ ὅλο του τὸ σῶμα μιὰν ἀτονία, ἕνα ρῖγος,

μιὰν ἐπιθυμία ἀναπαύσεως, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἀνθίσταται ὅσο μπορεῖ, γιατὶ ὑποσχέθηκε νὰ ὑποφέρη ἀκέραιο τὸ Πάθος του. Καὶ σύγχρονα θαρρεῖ πὼς ἀγαπᾶ μὲ βαθύτερη τρυφερότητα ὅσους ἐγκαταλείπει, ἀκόμη κι αὐτοὺς ποὺ ἐργάζονται τὸν θάνατό του. Καί ἀπὸ τὰ βάθη του, σὰν ἄσμα θριάμβου τῆς ψυχῆς πάνω στὴν ταλαιπωρημένη καὶ ἐξαντλημένη σάρκα, ἀναβρύζουν τὰ ἀξέχαστα λόγια.

— Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν!

Δὲν ὑπῆρξε πιὸ θεία ἱκεσία, ποὺ νὰ ὑψώθηκε ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐρανό, ἀπὸ τότε ποὺ ὑπάρχουν ἄνθρωποι καὶ προσεύχονται. Αὐτὴ δὲν εἶναι προσευχὴ ἀνθρώπινη, ἀλλὰ προσευχὴ τοῦ Θεοῦ στὸν Θεό. Κανείς, ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα, δὲν θὰ φανταζόταν πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ ζητᾶμε συγχώρεσι γιὰ ὅσους μᾶς θανατώνουν.

«Οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν». Ἡ ἀνθρώπινη ἄγνοια εἶναι τόσο ἀπέραντη, ὥστε λίγοι εἶναι ὅσοι γνωρίζουν πραγματικὰ τί κάνουν.

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε διδάξει αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ γνωρίζουν. Ἀλλὰ πόσοι τὸ γνώριζαν; Ἀφοῦ ἀκόμη καὶ οἱ δικοί του, οἱ μόνοι ποὺ γνώριζαν πὼς ὁ Ἰησοῦς ἦταν ὁ Χριστός, σκόρπισαν ἀπὸ τὸν φόβο μὴ χάσουν τὴν ἐφήμερη ζωή τους. Κι αὐτοὶ ἐπίσης, φεύγοντας, ἀπεδείκνυαν πὼς δὲν γνώριζαν τί ἔκαναν. Καὶ δὲν γνώριζαν τί ἔκαναν οἱ Φαρισαῖοι ποὺ ἔτρεμαν μὴ χάσουν τὰ λεφτά τους, ὁ Πιλᾶτος ποὺ

ἤθελε νὰ διατηρήση τὴν ἐξουσία του. Κι ἀκόμη λιγότερο ὁ ὄχλος ποὺ τὸν εἶχαν παρασύρει οἱ ἡγέτες του. Καὶ οἱ λεγεωνάριοι ποὺ ὑπάκουαν στοὺς ἀξιωματικούς τους. Κανεὶς ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς δὲν γνωρίζει ὅτι εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ποιὸ ἦταν τὸ ἔργο του καὶ γιὰ τί λόγο θανατωνόταν.

Ὡρισμένοι θὰ τὸ μάθουν, ἀλλὰ μετά, ἀργότερα πολύ, καὶ θὰ τὸ πληροφορηθοῦν μὲ τὴν ἐσχάτη ἐμφάνισι Αὐτοῦ, ποὺ τώρα εἶναι ἕτοιμοι νὰ θανατώσουν.

Στὶς τελευταῖες του στιγμὲς ἔκλεισε μ᾽ αὐτὰ τὰ λόγια τὴ θεία καὶ ὑπεράνθρωπη διδασκαλία του. Ὁ ἴδιος συγχώρεσε τοὺς ἐχθρούς του. Μπορεῖ τώρα ν᾽ ἁπλώση τὰ χέρια του στὸ σφυρί. Οἱ σταυροὶ ἔχουν στηθῆ. Τοὺς στηρίζουν μὲ πέτρες, γιὰ νὰ μὴ γύρουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τους. Καὶ γεμίζουν τὶς τρύπες μὲ χῶμα ποὺ ὕστερα τὸ πατοῦν.

Οἱ γυναῖκες τῆς Ἱερουσαλὴμ πλησιάζουν τοὺς καταδίκους μ᾽ ἕνα ἀμφορέα. Εἶναι ἕνα πιοτὸ ἀπὸ κρασί, λίβανο καὶ σμύρνα, ποὺ ἐπενόησε ὁ οἶκτος τῶν δημίων γιὰ νὰ ναρκώνη τὴ συνείδησι. Γιατὶ αὐτοὶ ποὺ προκαλοῦν τὸν θάνατο, ὑποκρίνονται πὼς ὑποφέρουν γιὰ τὸ μαρτύριο ποὺ προκαλοῦν τὸν θάνατο, ὑποκρίνονται πὼς ὑποφέρουν γιὰ τὸ μαρτύριο καὶ θαρροῦν, λιγοστεύοντάς το κατὰ μία σταγόνα, πὼς ἔχουν μεγαλύτερο δικαίωμα νὰ ἀπαιτοῦν νὰ πιῆ τὸ ποτῆρι ὁ κατάδικος. Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς,

μόλις ἔβρεξε τὰ χείλη του μ᾽ αὐτὸ τὸ πιοτό, τὸ γύρισε πίσω.

Ἔχει ἀνάγκη, περισσότερο ἀπ᾽ αὐτὸ τὸ πιοτό, μιᾶς λέξεως, ἀλλὰ τὴ λέξι αὐτὴ τὴν πῆρε ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἀπὸ ἕνα ληστή.

Ὁ λίβανος καὶ ἡ σμύρνα ποὺ τοῦ πρόσφεραν τώρα, δὲν εἶχαν τὴν ἴδια εὐωδία ἐκείνων ποὺ τοῦ εἶχαν κομίσει στὸ Σπήλαιο οἱ Μάγοι.

Καὶ τώρα, ἀντὶ γιὰ τὸν χρυσό, ποὺ στόλισε τὸν σταῦλο, εἶναι τὸ σταχτὶ σίδερο τῶν καρφιῶν, ποὺ θὰ βαφῆ σὲ λίγο κόκκινο. Καὶ τὸ κρασὶ ἐκεῖνο δὲν ἦταν σὰν τὸ θερμὸ κρασὶ τοῦ ἐν Κανᾶ γάμου, οὔτε σὰν ἐκεῖνο ποὺ εἶχε πιῆ τὴ χθεσινὴ βραδυά, μαῦρο καὶ θερμὸ σὰν τὸ αἷμα ποὺ ρέει ἀπὸ μιὰ πληγή.

Τέσσερα καρφιά

Στὴν κορφὴ τοῦ Γολγοθᾶ, οἱ τρεῖς σταυροί, ψηλοί, σκοτεινόχρωμμοι, μὲ τὰ μπράτσα ἀνοιχτά, σὰν γίγαντες ἕτοιμοι σὲ ἀγκάλιασμα, δεσπόζουν στὸν διάφανο, γαλανὸ οὐρανὸ τῆς ἀνοίξεως. Δὲν ρίχνουν σκιά, ἀλλὰ γύρω τους πλέκει νταντέλλα λαμπρὴ ἡ ἀντανάκλασις τοῦ ἡλίου. Εἶναι τόση ἡ ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου σήμερα, ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ πάη ὁ νοῦς σὲ βασανιστήρια. Τάχα δὲν θὰ ἦταν καλύτερα νὰ σκεπασθοῦν αὐτὰ τὰ ὄργανα τοῦ θανάτου μὲ

πρασιὰ καὶ στὶς ρίζες τους νὰ καθίσουν νὰ ξεκουρασθοῦν ὅλοι ἀδελφωμένοι;

Ἀλλὰ οἱ Ἱερεῖς, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ποὺ ἦλθαν ἐδῶ γιὰ ν᾽ ἀπολαύσουν τὸ θέαμα τοῦ τριπλοῦ ψυχομαχητοῦ, ἀδημονοῦν ἀπὸ ἐκδικητικότητα καὶ βιάζουν τοὺς ρωμαίους νὰ κάνουν ὅσο πιὸ παίρνει γρήγορα.

Ὁ Κεντυρίων δίνει ἕνα πρόσταγμα. Δύο λεγεωνάριοι πλησιάζουν τὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν ξεντύνουν βάναυσα ἀπ᾽ ὅλα τὰ ροῦχα του. Ὁ ἐσταυρωμένος πρέπει νὰ εἶναι γυμνός. Ἀφοῦ τὸν ἔγδυσαν, τοῦ περνοῦν ἕνα σχοινὶ ἀπὸ τὶς μασχάλες καὶ τὸν σηκώνουν πάνω στὸν σταυρό. Στὴ μέση τοῦ σώματος εἶναι μιὰ σφήνα, ποὺ χρησιμεύει σὰν ὀδυνηρὸ κάθισμα. Ἕνας ἄλλος λεγεωνάριος στηρίζει τὸ χέρι ποὺ θεράπευσε τοὺς λεπροὺς καὶ χάϊδεψε τὰ μετάξινα μαλλιὰ τῶν παιδιῶν, τὸ ἁπλώνει πάνω στὸ ξύλο καὶ μπήχνει ἕνα καρφὶ στὴ μέση τῆς παλάμης. Τὰ καρφιὰ εἶναι μακρυά, μὲ πλατὺ κεφάλι, γιὰ νὰ εἶναι τὸ χτύπημα σίγουρο. Ὁ στρατιώτης χτυπᾶ μιὰ φορὰ δυνατά, τὸ καρφὶ σχίζει τὴ σάρκα, ὕστερα ἄλλη μιὰ φορὰ κι ἄλλη ἀκόμα, ὥσπου τὸ καρφὶ ἔχει χωθῆ πιὰ στὸ ξύλο καὶ δὲν μένει ἔξω παρὰ μονάχα τὸ κεφάλι.

Λίγο αἷμα πετιέται, ἀπὸ τὸ καρφωμένο χέρι, στὸ χέρι ποὺ κρατᾶ τὸ σφυρί, ἀλλὰ ὁ ἐπιμελὴς δήμιος δὲν δίνει σ᾽ αὐτὸ σημασία. Κατεβαίνει καὶ κάνει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ ἄλλο χέρι.

Ὅλοι σιωποῦν, ἐλπίζοντας ν᾽ ἀκούσουν τὰ οὐρλιάσματα τοῦ καταραμένου. Ἀλλὰ ὁ Χριστὸς σιωπᾶ μπροστὰ στοὺς ἐκτελεστάς του, ὅπως σιώπησε καὶ μπροστὰ στοὺς κριτάς του.

Τώρα εἶναι ἡ σειρὰ τῶν ποδιῶν. Εἶναι μιὰ δουλειὰ ποὺ γίνεται χωρὶς σκάλα, γιατὶ οἱ ρωμαϊκοὶ σταυροὶ εἶναι τόσο χαμηλοί, ὥστε ἂν μείνουν γιὰ πολὺ τὰ σώματα τῶν ἐσταυρωμένων ἐδῶ, θὰ ἔλθουν σκυλιὰ καὶ τσακάλια καὶ θὰ τὰ φᾶνε.

Ὁ καρφωτὴς σηκώνει κατὰ πάνω τὰ γόνατα τοῦ Ἰησοῦ, ἔτσι ποὺ νὰ ἐφάπτεται ὅλο τὸ πέλμα στὸ ξύλο. Κι ἀφοῦ ψηλαφητὰ μετρᾶ γιὰ νὰ μπηχθῆ τὸ καρφὶ ἀνάμεσα στὰ δύο μετατάρσια, χτυπᾶ κατόπιν δυνατά, μιά, δυό, τρεῖς φορὲς τὸ μεγάλο καρφὶ πάνω στὸ πόδι. Τὸ ἴδιο κάνει κατόπιν καὶ μὲ τὸ ἄλλο πόδι. Ὕστερα σηκώνει τὸ κεφάλι, κρατῶντας τὸ σφυρί, γιὰ νὰ καμαρώση αὐτὸ ποὺ ἔκανε καὶ νὰ δῆ μήπως χρειαζόταν τίποτε ἄλλο. Στὴ γή ἦταν πεταμένη ἡ ταμπέλα, ποὺ τὴν εἶχαν βγάλει ἀπὸ τὸν λαιμὸ τοῦ καταδίκου καὶ τὴν εἶχαν ξεχάσει ἐκεῖ. Τὴν παίρνει, ἀνεβαίνει πάλι στὴ σκάλα καὶ τὴν καρφώνει πάνω ἀπὸ τὸ ἀγκαθοστεφανωμένο μέτωπο.

Στὸ μεταξύ, οἱ συνάδελφοί του ἔχουν τελειώσει μὲ τοὺς ληστάς. Εἶναι κι αὐτοὶ στοὺς σταυρούς τους κι ἔχουν τώρα καὶ οἱ τρεῖς σταυροὶ πάνω του ὁ καθένας τὴ σάρκινη προσφορά του. Οἱ λε-

γεωνάριοι τώρα μποροῦν ν᾽ ἀναπαυθοῦν καὶ νὰ μοιρασθοῦν τὰ ροῦχα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ποὺ δὲν τὰ ἔχουν πιὰ ἀνάγκη. Τὰ ροῦχα ἀνῆκαν στοὺς στρατιῶτες σύμφωνα μὲ τὸν νόμο. Οἱ στρατιῶτες ποὺ εἶχαν δικαίωμα σ᾽ ἐκεῖνα τοῦ Ἰησοῦ, ἦσαν τέσσερες καὶ τὰ χώρισαν σὲ τέσσερα. Ἀλλὰ ἔμενε ὁ ἄρραφος χιτώνας ταυ, ὁ *«ὑφαντὸς δι ὅλου»*. Δὲν τοὺς βάσταξε ἡ καρδιὰ νὰ τὸν σχίσουν, γιατὶ ἔτσι θὰ ἦταν ἄχρηστος γιὰ ὅλους. Ἕνας τους βρῆκε τὴ λύσι. Ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του κάτι ζάρια, τὰ ἔρριξε στὸ κράνος του κι ἔβαλαν κλῆρο. Ἔτσι, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων δὲν ἔχει πιὰ στὸν κόσμο παρὰ τ᾽ ἀγκάθια ποὺ τοῦ στεφανώνουν τὸ μέτωπο.

Ὅλα τελείωσαν τώρα. Οἱ σταγόνες τοῦ αἵματος πέφτουν ἀπὸ τὰ χέρια στὸ χῶμα κι οἱ ἄλλες τῶν ποδιῶν κάνουν αὐλάκια κατακόκκινα πάνω στὸ ξύλο. Αὐτὴ τὴ φορὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ γλυτώσῃ. Τὸ βέβηλο στόμα του σὲ λίγο θὰ ἀνοίξῃ ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ἀλλὰ θὰ μείνῃ γιὰ πάντα ἄδειο ἀπὸ λόγια. Οἱ θεοκτόνοι μποροῦν νὰ εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους κι ἀπὸ τοὺς ξένους δημίους. Ὁ πλάνος, ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Ἐμπορίου, εἶναι ἀκινητοποιημένος μὲ τέσσερα ἀσάλευτα καρφιὰ πάνω στὸ ξύλο. Οἱ ἀφεντάδες τῆς Ἱερουσαλὴμ, θὰ μποροῦν ἀπὸ ἀπόψε νὰ κοιμοῦνται ἥσυχα.

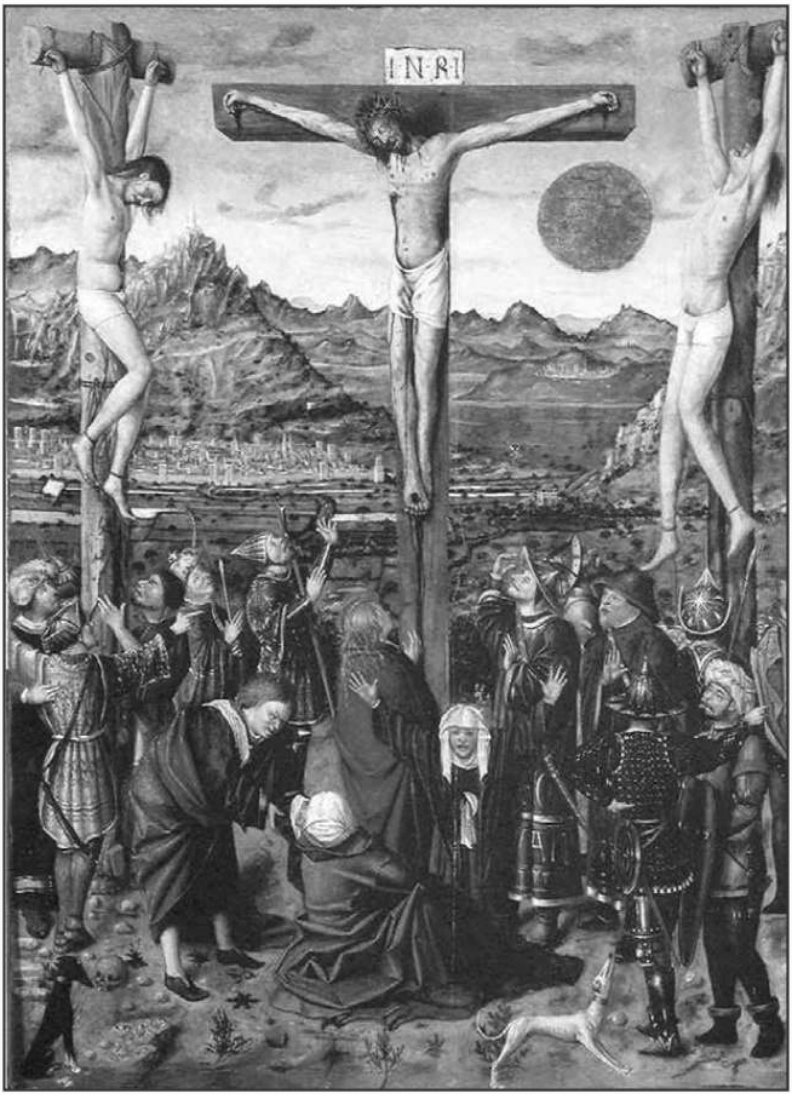
Ὁ φτωχὸς ποὺ τοῦ ἀρκοῦσε ἕνας μόνο χιτῶνας, εἶναι τώρα ὁλόγυμνος. Ὁ *«μὴ ἔχων ποῦ τὴν κε-*

φαλὴν κλίνῃ», σήμερα ἔχει ξύλινο προσκεφάλι. Ὁ εὐεργέτης ποὺ ἔκανε θαύματα, δὲν ἔχει πλέον τὰ χέρια λυτὰ γιὰ νὰ ζυμώση τὴ λάσπη καὶ νὰ δώση τὸ φῶς στοὺς τυφλούς. Ὁ βασιλεύς, ἔχει γιὰ θρόνο ἕνα ὄργανο τοῦ θανάτου. Ὁ ἐχθρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ, εἶναι καθηλωμένος ἀντίκρυ στὴν Ἁγία Πόλι. Ὁ διδάσκαλος τόσων μαθητῶν, ἔχει τώρα δίπλα του μονάχα δυὸ κακούργους ποὺ τὸν βλασφημοῦν καὶ τέσσερες στρατιῶτες ποὺ τὸν βασανίζουν. Ἂς φωγάζῃ, λοιπόν, τὸν Πατέρα του, γιὰ νὰ τὸν σώση ἢ δώδεκα λεγεῶνες ἀγγέλων, γιὰ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ, σκορπίζοντας τοὺς σταυρωτὲς μὲ πύρινες ρομφαῖες.

Μερικοὶ Ἱερεῖς, κουνῶντας τὸ κεφάλι, τοῦ λένε,

— Ὁ καταλύων τὸν Ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν. Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

Αὐτὴ ἡ τελευταία φράσις θυμίζει ἐκείνη τοῦ Σατανᾶ στὴν ἔρημο. Κι αὐτοί, καθὼς ὁ Σατανᾶς, ζητοῦν θαῦμα. Τοῦ ζήτηταν ἐπανειλημμένως ἕνα *«σημεῖον»*. Ἕνα τέτοιο *«σημεῖον καὶ τέρας»* θὰ ἦταν ἂν κατώρθωνες νὰ ἁπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ τέσσερα καρφιὰ καὶ νὰ κατεβῆς ἀπὸ τὸν σταυρό. Ἂν ὁ Πατέρας σου μᾶς κατακεραύνωνε. Ἰδὲς ὅμως. Τὰ χαρφιὰ εἶναι στερεὰ καὶ δὲν βγαίνουν. Κανεὶς δὲν προβάλλει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἢ τὴ γῆ γιὰ νὰ σὲ γλυτώση.

I·N·R·I

Μὲ παρόμοια λόγια τὸν περιγελοῦσαν οἱ Γραμματεῖς, οἱ Πρεσβύτεροι, ἀκόμα κι οἱ ἴδιοι οἱ στρατιῶτες κι οἱ ἴδιοι οἱ ληστὰι ποὺ ἔπασχαν μαζί του.

— Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. Εἰ βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ. Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ρυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν. Εἶπε γάρ, ὅτι Θεοῦ υἱός εἰμι.

Ἰσχυριζόταν ὅτι ἦλθε νὰ δώση τὴ ζωὴ καὶ νὰ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώση ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν θάνατο. Καμώθηκε ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ποὺ ὁ Θεὸς δὲν κάνει τίποτε γιὰ νὰ σώση τὸν Μονογενῆ του. Ἄρα εἶναι ψεύτης. Κανένα δὲν ἔσωσε καὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι Πατέρας του. Εἶπε ψέμματα σ' αὐτά, καὶ ἄρα εἶπε ψέμματα καὶ σὲ ὅλα τὰ ἄλλα. Λοιπόν, ἀξίζει νὰ πάθη ὅ,τι παθαίνει.

— Δὲν ἀποκρίνεσαι; Δὲν ἔχεις πιὰ ὄρεξι γιὰ κήρυγμα; Γιατὶ δὲν προσπαθεῖς νὰ πείσης καὶ μᾶς; Ἂν πρέπει νὰ σ' ἀγαπᾶμε, ἀπόδειξέ μας προηγουμένως πὼς ὁ Θεὸς ἀγαπᾶ ἐσένα, μὲ τὸ νὰ σὲ ἁρπάξη ἀπὸ τὸν θάνατο μ' ἕνα μεγάλο θαῦμα.

Ἀλλ' ὁ θεῖος Ἐσταυρωμένος σιωπᾶ. Τὸ μαρτύριο τοῦ πυρετοῦ, ποὺ ἀρχίζει τώρα, τοῦ προξενεῖ λιγότερο πόνο ἀπ' ὅσο τὰ λόγια αὐτῶν τῶν ἀδελφῶν του.

Καὶ σκότος ἐγένετο

Ἡ ἀναπνοὴ τοῦ Ἰησοῦ ὅσο πάει γίνεται καὶ πιὸ δύσκολη. Τὸ στῆθος του φουσκώνει μὲ ἀγωνιώδη προσπάθεια, γιὰ νὰ δεχθῆ κάπως πιὸ πολὺ ἀέρα. Τὸ κεφάλι του σφυροκοπεῖται ἀπὸ τὸν πληγωμένο σφυγμό. Ἡ καρδιά του χτυπᾶ δυνατὰ καὶ γρήγορα, σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ ξερριζωθῆ. Ὁ πυρετὸς καὶ ἡ δίψα ποὺ πιάνει τοὺς ἐσταυρωμένους ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τοῦ αἵματος, τὸν καίει καὶ τὸ αἷμα του κυλᾶ ἀνάμεσα στὶς φλέβες ζεματιστό. Τὸ σῶμα του εἶναι τεταμένο σὲ μιὰ στάσι καθόλου ἄνετη. Κρέμεται ἀπὸ τὰ χέρια, ποὺ θὰ σχίζονταν ἂν τὸ κορμὶ ἀφηνόταν στὸ βάρος του καὶ κρατημένα ἔτσι πρὸς τὰ πάνω τὸν κουράζουν. Αὐτὸ τὸ νεανικὸ καὶ θεῖο σῶμα, ποὺ συχνὰ εἶχε ὑποφέρει γιὰ νὰ φυλάξη μέσα του ἕνα πνεῦμα τόσο μεγάλο, τώρα εἶναι ὁλάκερο μιὰ πυρκαϊὰ ὀδύνης, ὅπου καίονται ὅλοι μαζὶ οἱ πόνοι τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ Σταύρωσις ἦταν ἀληθινὰ τὸ πιὸ φρικτὸ καὶ σκληρὸ μαρτύριο. Ἡ ἀγωνία ἦταν μακρὰ καὶ μεγάλη. Ἂν παρουσιαζόταν ὁ τέτανος, μιὰ εὐεργετικὴ νάρκη ἐπέσπευδε τὸν θάνατο. Ἀλλὰ πολλοὶ κατάδικοι ἄντεχαν μιὰ ὁλόκληρη μέρα καὶ περισσότερο. Ἡ δίψα τοῦ πυρετοῦ, ἡ συμφόρησις τῆς καρδιᾶς, ἡ σκλήρυνσις τῶν ἀρτηριῶν, τὸ σκότωμα τῶν μυώνων, ὁ πονοκέφαλος, ἡ διαρκῶς μεγαλύτερη ἀγω-

νία, δὲν ἀρκοῦσαν νὰ τοὺς καταβάλουν. Οἱ περισσότεροι ὅμως πέθαιναν μέσα σὲ δώδεκα ὧρες.

Τὸ αἷμα ἀπὸ τὶς τέσσερες πληγὲς τοῦ Ἰησοῦ ἔχει θρομβώσει γύρω ἀπὸ τὰ καρφιά, ἀλλὰ κάθε μικρὴ κίνησις κάνει νὰ πηδᾶ νέο αἷμα ποὺ ἀπὸ τὸν Σταυρὸ στὸ χῶμα. Τὸ κεφάλι του ἔχει κλίνει, ἀπὸ κάματο τοῦ λαιμοῦ, πρὸς τὴ μιὰ μεριά. Τὰ μάτια του, αὐτὰ τὰ θνητὰ μάτια μὲς ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς εἶχε κυττάξει τὴ γῆ, τώρα εἶναι θολωμένα ἀπὸ τὸ γυάλινο νερὸ τῆς ἀγωνίας. Καὶ τὰ χείλη του πάνινα, στεγνὰ ἀπὸ τὸ κλάμμα καὶ τὴ δίψα, φέρουν ἀκόμα ἐπάνω τους τὰ ἴχνη τοῦ τελευταίου ἀσπασμοῦ, τοῦ μιαροῦ φιλιοῦ τοῦ Ἰούδα.

Ἔτσι πεθαίνει ἕνας Θεός, ποὺ λύτρωσε ἀπὸ τὴ θέρμη τοὺς ἀρρώστους, ποὺ χάρισε τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς στοὺς διψῶντας, ποὺ σήκωσε τοὺς νεκροὺς ἀπὸ τὸν τάφο, ποὺ ἔνωσε τοὺς ἁρμοὺς τῶν παραλυτικῶν, ποὺ φυγάδευσε τὸν δαίμονα ἀπὸ τὶς ἀποκτηνωμένες ψυχές, ποὺ ἔκλαψε μαζὶ μὲ ὅσους ἔκλαιαν, ποὺ ἀντὶ νὰ τιμωρήση τοὺς κακοὺς τοὺς ἀνέπλασε σὲ μιὰ καινούργια ζωή, ποὺ δίδαξε μὲ λόγια ποιητικὰ καὶ ἀποδείξεις θαυματουργικὲς τὴν τελεία ἀγάπη, τὴν κρυμμένη γιὰ ὅσους ἦσαν πεσμένοι στὸν ζωώδη λήθαργο τῆς ἁμαρτίας.

Ἔκλεισε πληγὲς καὶ τοῦ τὶς ἄνοιξαν στὸ ἀκήρατο κορμί του. Συγχώρησε τοὺς κακούργους καὶ τὸν σταύρωσαν, ἀθῶον αὐτόν, οἱ κακοῦργοι ἀνά-

μεσα σέ κακούργους. Ἀγάπησε ἀπέραντα ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ μῖσος τὸν κάρφωσε ἐδῶ ὅπου τὸ μῖσος καρφώνει τὸ μῖσος. Ὑπῆρξε πιὸ δίκαιος ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη καὶ ἐφήρμοσαν ἐναντίον του τὴν πιὸ ἀποτρόπαια ἀδικία. Φώναξε τὰ κτήνη στὴν ἁγιότητα καὶ τὸν βασανίζουν τώρα τὰ κτήνη. Ἔδωσε τὴ ζωὴ καὶ τὸν πληρώνουν μὲ τὸν πιὸ ἄτιμο τῶν θανάτων.

Ἔπρεπε νὰ γίνη ἔτσι, γιὰ νὰ ξαναβροῦν οἱ ἄνθρωποι τὸν χαμένο παράδεισο, γιὰ νὰ ἀνέλθουν ἀπὸ τὴ μέθη τῆς ἀποστασίας στὴ μέθη τῆς ἁγιότητος, γιὰ νὰ ἀναστηθοῦν ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ ζωὴ ποὺ εἶναι θάνατος στὸ ἀθάνατο φῶς τῆς οὐρανίου Βασιλείας.

Ἂς ὑποκλιθῆ τὸ πνεῦμα μας μπροστὰ στὸ ἀβόλιστο καὶ καταπληκτικὸ μυστήριο αὐτῆς τῆς ἀναγκαιότητος, ἀλλὰ ἂς μὴν ξεχνοῦν οἱ καρδιές μας μὲ τί ἀντίλυτρο ἐξαγοράσθηκε ἡ ἀπέραντη ἐνοχή μας.

Ἐπὶ εἴκοσι αἰῶνες τώρα, οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀναγεννήθηκαν στὸν Χριστό, ὅσοι μποροῦν καὶ τὸν γνωρίζουν, ὅσοι μποροῦν καὶ τὸν ἀγαποῦν, ἔχουν κλάψει τοὐλάχιστο μιὰ φορὰ στὴ ζωή τους, ὅταν θυμήθηκαν ἐκείνη τὴν Παρασκευὴ καὶ ἐκεῖνο τὸν θάνατο. Ἀλλὰ ὅλα τὰ δάκρυά μας, συγκεντρωμένα σ' ἕνα πικρὸ ὠκεανό, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἰσοφαρίσουν τὴν ἀξία οὔτε μιᾶς ἀπὸ τὶς σταγόνες, ποὺ κόκκινες καὶ βαρειές, πότισαν τὸ χῶμα τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἀκόμα κι ἡ ἴδια ἡ φύσις θέλησε νὰ σκεπάση τὴ

φρίκη αὐτοῦ τοῦ θεάματος. Ὁ οὐρανός, ποὺ ἦταν ὁλόλαμπρος τὸ πρωΐ, σχεδὸν ἀπρόοπτα μαύρισε. Μιὰ σκοῦρα ὁμίχλη, σὰν νὰ ἀνέβαινε ἀπὸ τὸ ἔλος τοῦ Ἅδη, σύρθηκε πίσω ἀπὸ τοὺς λόφους καὶ σιγὰ-σιγὰ στρώθηκε ὡς τὶς ἄκρες τοῦ ὁρίζοντος. Ἕνα κοπάδι μελανὰ σύννεφα πολιόρκησαν τὸν ἥλιο, τὸν γλυκὸ καὶ μαλαματένιο ἐκεῖνον ἥλιο τοῦ Ἀπριλίου, ποὺ εἶχε θερμάνει τὰ χέρια τῶν θεοκτόνων, καὶ τέλος τὸν κάλυψαν μ' ἕνα ἀσήκωτο πέπλο ζόφου.

«Καὶ σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης».

Πολλοί, τρομαγμένοι ἀπὸ τὸ πέσιμο αὐτοῦ τοῦ ζόφου, ἔφυγαν ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ καὶ πῆγαν στὰ σπίτια τους ἀμίλητοι. Ὄχι ὅμως ὅλοι. Ὁ ἀέρας ἦταν σχεδὸν ἀκίνητος. Ἀκόμα δὲν ψιχάλιζε καὶ μέσα στὸ σκοτάδι λεύκαζαν τὰ τρία κρεμασμένα σώματα. Ἤθελαν νὰ χαροῦν ὡς τὸ τέλος τὴν ἀγωνία. Γιατὶ νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὸ θέατρο, πρὶν ἡ ὑστάτη κραυγὴ τελειώση τὴν τραγωδία: Ὅσοι εἶχαν παραμείνει, εἶχαν τεντωμένα τ' αὐτιά τους μὲς στὸ ακοτάδι, γιὰ ν' ἀκούσουν ἂν ὁ ἐπικατάρατος θὰ ἔλεγε κάτι μέσα στὸ ψυχορράγημά του.

Οἱ πόνοι τοῦ Ἐσταυρωμένου ὁλοένα μεγάλωναν. Τὸ κορμί του, ὁλότελα πιὰ ἀποκαμωμένο, δὲν συγκρατιόταν πλέον. Καὶ πιὸ πολὺ ὑπέφερε τὸ πνεῦμα του μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σῶμα, ὅπου θὰ ἔμενε ἀκόμα γιὰ λίγο φυλακισμένο. Φαινόταν στὸν Ἰησοῦ, πὼς

εἶχε ἐγκαταλειφθῆ γιὰ πάντα. Κι ἡ ψυχή του, ψυχὴ θείου Παιδιοῦ, εἶχε γεράσει ἀπότομα.

Ὅλοι βρίσκονται μακρυά του· οἱ φίλοι τῶν εὐτυχισμένων ἡμερῶν, οἱ μῦστες τῆς τρυφερότητός του, οἱ φτωχοὶ ποὺ τὸν ἀτένιζαν μὲ λατρεία, τὰ παιδιὰ ποὺ τοῦ πρόσφερναν τὰ κεφαλάκια τους νὰ τὰ χαϊδέψη, οἱ θεραπευμένοι ποὺ τὸν ἔπαιρναν ἀπὸ πίσω, οἱ Ἀπόστολοι ποὺ εἶχαν γίνει ἄλλοι ἄνθρωποι κοντά του.

Μονάχα οἱ γυναῖκες δὲν τὸν εἶχαν παρατήσει. Λίγο πιὸ μακρυά, ἀπὸ φόβο τοῦ ὄχλου ποὺ οὐρλιαζε, ἡ μητέρα του, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἡ Μαρία τοῦ Κλωπᾶ, ἡ Σαλώμη, μητέρα τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωάννη, ἴσως καὶ ἡ Ἰωάννα τοῦ Χουζᾶ, παράστεκαν στὸ τέλος του.

Βρῆκε ἀκόμα τὴ δύναμι νὰ ἐμπιστευθῆ στὸν Ἰωάννη τὴν πιὸ προσφιλῆ καὶ ἱερὴ κληρονομία ποὺ ἄφηνε στὴ γῆ: τὴν πονεμένη Παρθένο. Ἀλλὰ ὕστερα, μὲς ἀπὸ τὸ θόλωμα τῶν δακρύων, ἔπαυσε πιὰ νὰ βλέπη καὶ τοῦ φάνηκε πὼς ἦταν ὁλομόναχος στὸν θάνατο, ὅπως ἦταν ὁλομόναχος στὶς πιὸ ἐπίσημες ὧρες τῆς ζωῆς του. Κι ὁ Πατέρας του, ποὺ ἦταν ὁ σπλαχνικὸς καὶ πρόθυμος Πατέρας του, στὸν ὁποῖον πάντα μιλοῦσε, βέβαιος γιὰ τὴν ἀπάντησι καὶ τὴ βοήθεια; Εἶχε κι αὐτὸς ἐξαφανισθῆ.

Τότε ἀκούσθηκε μέσα στὸν σκοτεινὸν ἀέρα, ἡ σπαρακτικὴ ἐρώτησις.

— Ἠλί, Ἠλί, λαμὰ σαβαχθανί; Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μὲ ἐγκατέλιπες;

Ἦταν ὁ πρῶτος στίχος ἑνὸς ψαλμοῦ τοῦ Δαβίδ, ποὺ προφητικὰ ὑποτύπωνε τὴν ὥρα αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ μερικοὶ ποὺ ἦσαν πιὸ κοντά του, νόμισαν ὅτι φώναζε τὸν Ἠλία, τὸν ἀθάνατο προφήτη, ποὺ ἡ λαϊκὴ προσδοκία τὸν εἶχε συνδέσει μὲ τὴν ἔλευσι τοῦ Χριστοῦ.

— Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος,

Σὲ λίγο -καὶ οἱ στιγμὲς φαίνονταν αἰῶνες, ἀκινητημένες μέσα σ᾽ ἐκείνη τὴ σκοτεινὴ ἀναμονὴ- ἀκούστηκε ἀπὸ ψηλὰ ἡ ἀπομακρυσμένη πλέον φωνὴ τοῦ Χριστοῦ.

— Διψῶ.

Κάποιος στρατιώτης παίρνει ἕνα σφουγγάρι, τὸ βουτᾶ στὴ στάμνα τοῦ ξυδιοῦ καὶ τὸ ἀκουμπᾶ στὰ στεγνὰ ἐκεῖνα χείλη, ποὺ εἶχαν ζητήσει καὶ τὴ δική του συγχώρεσι.

Κατόπιν ὁ Ἰησοῦς εἶπε,

— Τετέλεσται.

Αὐτὸς ποὺ εἶχε ἔλθει γιὰ νὰ ξεδιψάση γιὰ πάντα τοὺς ἀνθρώπους, ἀφήνοντας στὸν κόσμο μιὰ πηγὴ ζωῆς ποὺ δὲν θὰ στερέψη ποτέ, ὑπέφερε πάντα ἀπὸ μιὰ ἀνικανοποίητη δίψα ἀγάπης. Δὲν δίψασε καὶ τώρα νερό, ἀλλὰ μιὰ ἔνδειξι ἀγάπης. Ἀφοῦ ἐκεῖνος ὁ ἀλλοεθνὴς τοῦ ἔδωσε τὸ ξύδι, ὁ Ἰησοῦς

ἐννόησε ὅτι κάποια καρδιὰ ἔννοιωσε συμπόνοια γιὰ τὴ δική του. Ἦταν μιὰ ἀπόδειξις πὼς ὁ Πατέρας του δὲν τὸν εἶχε ἐγκαταλείψει. Καί, συγκεντρώνοντας τὶς δυνάμεις ποὺ τοῦ ἀπόμειναν, βγάζει τὴν ὑστάτη του κραυγή.

— Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραδίδωμι τὸ πνεῦμά μου.

Σὲ φώναξα, γιατὶ μέσα σ᾽ αὐτὸ τὸ ὀδυνηρὸ σκοτείνιασμα, νόμισα πὼς μὲ εἶχες παρατήσει. Ἀλλὰ σὺ ἀποκρίθηκες μὲ τὴ χειρονομία αὐτοῦ τοῦ φτωχοῦ στρατιώτη. Ὅταν σὲ φώναξα, δὲν ἤμουν ἐγὼ ποὺ σὲ φώναξα, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινο αἷμα μου, ποὺ κυλᾶ ἀναμένο στὶς φλέβες μου καὶ πέφτει ἀπὸ τὰ καρφιά. Ξέρω ὅτι εἶσαι ἐδῶ, ὅτι πάντα εἶσαι μαζί μου. Εἶσαι ὁ Πατὴρ καὶ εἶμαι ὁ Υἱός. Σὲ τίνος ἄλλου τὰ χέρια θὰ μποροῦσα νὰ ἀποθέσω τὸ πνεῦμα μου;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς, *«κράξας φωνῇ μεγάλῃ»*, ἔκλινε τὸ κεφάλι καὶ παρέδωσε τὸ πνεῦμα. Ἡ κραυγὴ αὐτή, ἡ τόσο δυνατή, ὥστε νὰ κατορθώση νὰ ἀποδεσμεύση τὴ Θεότητα ἀπὸ τὴ σάρκα, ἀντήχησε στὸ σκοτάδι καὶ ἁπλώθηκε πέρα στὴ γῆ.

Τότε, διηγεῖται ὁ Ματθαῖος, σχίσθηκε τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ἡ γῆ ἄρχισε νὰ κυμαίνεται ἀπὸ φόβο, οἱ πέτρες σχίσθηκαν, τὰ μνημεῖα ἀνοίχθηκαν καὶ πολλὰ σώματα κεκοιμημένων ἐγέρθηκαν καὶ παρουσιάσθηκαν σὲ πολλούς.

Εἴκοσι αἰῶνες διάβηκαν ἀπὸ τότε ποὺ ἀντήχησε ἐκείνη ἡ κραυγὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἑκατονταπλασίασαν τοὺς θορύβους τους γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀκοῦνε. Ἀλλὰ ἡ ὑπερτάτη ἐκείνη κραυγὴ χαρᾶς καὶ ἐλευθερίας, ἡ κραυγὴ ἐκείνη ποὺ συνεχίζεται μέσα στοὺς αἰῶνες, ἀκούεται ἀπὸ πολλοὺς καὶ τοὺς ἀνασταίνει.

Ὁ Χριστὸς πέθανε. Πέθανε πάνω στὸν σταυρό, ὅπως θέλησαν οἱ ἄνθρωποι, ὅπως ὁ Υἱὸς δέχθηκε καὶ ὁ Πατὴρ εὐδόκησε. Ἡ ἀγωνία πῆρε τέλος καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔμειναν ἱκανοποιημένοι. Ἐξιλέωσε τὴν ἀνομία μας μὲ τὸν θάνατό του. Τώρα ἀρχίζει ὁ ἐξαγνισμὸς τοῦ καθενός μας.

Ἔρραναν τὸν τάφον...

Τώρα ποὺ ὁ Χριστὸς εἶναι νεκρός, βγαίνουν ἀπὸ τὶς τρύπες, ὅπου εἶχαν κρυφθῆ, οἱ φίλοι τῆς δωδεκάτης ὥρας, οἱ μαλθακοὶ ὀπαδοί, οἱ ἀνεκδήλωτοι μαθηταί, οἱ ἐπιφανειακὲς ψυχές.

Δυὸ ἀπ᾽ αὐτοὺς παρουσιάσθηκαν κατὰ τὸ σούρουπο τῆς Παρασκευῆς. Ἦσαν δύο ἀξιοσύστατα πρόσωπα, δύο μέλη τοῦ Συνεδρίου, ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας καὶ ὁ Νικόδημος. Δέν εἶχαν λάβει μέρος στὸ Συνέδριο ποὺ κατεδίκασε τὸν Ἰησοῦ. Ἀλλὰ εἶχαν οὐσιαστικὰ λάβει μέρος στὸ ἀνόμημα, γιατὶ ἡ ἀποχή, ὅταν κανεὶς μπορεῖ ν᾽ ἀντισταθῆ, εἶναι

σὰν συγκατάθεσις. Τὸ πένθος τους ἴσως τὴ λιγόστεψε, ἀλλὰ δὲν ἔσβυσε τὴν ἐνοχή τους.

Ὁ πιὸ θαρραλέος ἀπ᾽ αὐτούς, ὁ Ἰωσήφ, «*τολμήσας*», ὅπως λέγει ὁ Μάρκος, παρουσιάσθηκε στὸν Πιλᾶτο καὶ τοῦ ζήτησε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἡγεμὼν ἀπόρησε ὅταν ἄκουσε ὅτι εἶχε ἤδη πεθάνει κι ἀφοῦ πῆρε τὴν ἀναφορὰ ἀπὸ τὸν ἑκατόνταρχο ποὺ εἶχε διευθύνει τὴν ἐκτέλεσι, χάρισε τὸ σῶμα στὸν Ἰωσήφ.

Ὁ Ἰωσὴφ πῆρε ἕνα ὄμορφο σεντόνι. Ὁ Νικόδημος ἀγόρασε ἑκατὸ λίτρες ἀρώματα. Καὶ πῆγαν στὸν Γολγοθᾶ μὲ τὶς γυναῖκες, γιὰ νὰ ἀποκαθηλώσουν τὸν Ἰησοῦ.

Τὸ λιγοστὸ φῶς ποὺ εἶχε ἀπομείνει, μὲ τὸ βασίλεμα τοῦ ἥλιου, εἶχε τώρα χαθῆ. Ἡ νύχτα ἦταν πεσμένη πιὰ ὁριστικὰ κι ὁ κόσμος εἶχε χάσει τὸ μόνο πλᾶσμα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ τὸν φωτίση. Δούλεψαν στὸ κοκκινωπὸ φῶς τῶν δαδιῶν. Ἔκαιαν χωρὶς καπνοὺς στὸν ἀκίνητο ἀέρα καὶ μέσα στὸ αἱματωμένο τους φῶς ξεχώριζαν οἱ στάλες τοῦ αἵματος ποὺ εἶχαν πήξει πάνω στὸ ξύλο.

Ὁ Ἰωσήφ, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Νικόδημο καὶ ἴσως καὶ ἀπὸ ἄλλους, ἔβγαλε μὲ δυσκολία τὰ καρφιὰ τῶν ποδιῶν. Ἡ σκάλα ἦταν ἀκόμη ἐκεῖ. Ἕνας τους ἀνέβηκε καὶ ξεκάρφωσε τὰ χέρια, ἀκουμπῶντας τὸ κορμὶ στὸν ὦμο του γιὰ νὰ μὴν πέση. Ὅταν κατέβασαν τὸν Ἰησοῦ, τὸν ξάπλωσαν στὰ γόνατα

τῆς πονεμένης του Μητέρας. Ὕστερα τὸ ξόδι κατευθύνθηκε στὸν γειτονικὸ κῆπο τοῦ Ἰωσήφ, ὅπου βρισκόταν ἕνας οἰκογενειακὸς μαρμάρινος τάφος.

Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ, ἔβγαλαν νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι κι ἔπλυναν τὸ σῶμα. Οἱ γυναῖκες ξεστεφάνωσαν τὸ κεφάλι του ἀπὸ τ᾽ ἀγκάθια, χτένισαν τὰ μαλλιά του ποὺ εἶχε πήξει πάνω τους τὸ αἷμα τῶν ἀγκαθιῶν κι ἔκλεισαν τὰ μάτια ἐκεῖνα ποὺ τὶς εἶχαν κυττάξει τόσες φορὲς μ᾽ ἀγνὴ στοργή. Τὰ δάκρυά τους ἔπεφταν πάνω στὸ γλυκύ, χλωμὸ πρόσωπό του καὶ τὸ κλάμμα τους τὸ ἔπλυνε μὲ πιὸ ξάστερο νερὸ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ εἶχε ἀντληθῆ ἀπὸ τὸ πηγάδι τοῦ Ἰωσήφ.

Ἀφοῦ πλύθηκε τὸ σῶμα, τὸ ἄλειψαν μὲ τὰ ἀρώματα τοῦ Νικοδήμου σπάταλα. Ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ βράδυ ποὺ ἡ Πόρνη, προλαβαίνοντας τὸ ἀποψινό, εἶχε χύσει στὰ πόδια καὶ τὰ μαλλιά τοῦ Ἰησοῦ τὸ νάρδο, τὸ σῶμα του δὲν εἶχε δεχθῆ παρὰ φτυσιὲς καὶ χτυπήματα. Ἀλλὰ ἀπόψε, ὁ πελιδνὸς ἐσταυρωμένος ἀλείφθηκε μ᾽ ἀρώματα καὶ μὲ δάκρυα πιὸ ἀκριβὰ ἀπὸ τὰ ἀρώματα.

Ἀφοῦ οἱ ἑκατὸ λίτρες τοῦ Νικοδήμου κάλυψαν τὸ σῶμα μ᾽ ἕνα στρῶμα εὐωδιαστό, τὸ τύλιξαν μὲ τὸ καθαρὸ σεντόνι καὶ τὸ ἔδεσαν μὲ σπάργανα λινά. Τὸ κεφάλι σκεπάσθηκε μ᾽ ἕνα σουδάριο, ἀφοῦ πρῶτα ὅλοι φίλησαν τὸ μέτωπο.

Οἱ δυὸ Σύνεδροι ἔψαλαν κατόπιν τοὺς ἐπιτα-

φίους ψαλμοὺς καὶ ἔπειτα σφάλισαν τὸν τάφο κι ἀπομακρύνθηκαν σιωπηλοί.

Ἀλλὰ οἱ γυναῖκες δὲν τοὺς ἀκολούθησαν ἀμέσως. Ἔμειναν ἐκεῖ κάμποση ὥρα κλαίοντας. Ἀλλὰ ὕστερα, νικημένες ἀπὸ τὸ κρύο καὶ τὸν φόβο τῆς νύχτας, μὲ τὰ μάτια θολὰ ἀπὸ τὸ κλάμμα, σκοντάφτοντας σὲ πέτρες καὶ βραγιές, ἔφυγαν κι αὐτές, ἀφοῦ συμφώνησαν νὰ γυρίσουν μόλις θὰ τελείωνε τὸ Πάσχα.

Οὐκ ἔστιν ὧδε

Ὁ ἥλιος δὲν εἶχε ἀκόμα προβάλει. Δὲν εἶχε ἀνατείλει ἡ Κυριακή, ὅτάν οἱ Μυροφόρες ξεκίνησαν γιὰ τὸ μνῆμα. Ἀλλὰ ἀνατολικά, στοὺς ἀντικρυνοὺς λόφους, μιὰ ἀσημιὰ ἐλπίδα, ἀλαφρὴ σὰν ἀνταύγεια μιᾶς κρινόπλαστης γῆς, ἁπλωνόταν σιγὰ-σιγὰ ἀνάμεσα στοὺς ἄσπρους παλμοὺς τῶν ἀστερισμῶν, θριαμβεύοντας ὁλοένα πάνω στὸ σκοτάδι. Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς γαλήνιες ἐκεῖνες χαραυγὲς ποὺ θυμίζουν τὸν ὕπνο τῶν ἀθώων καὶ ὁ διάφανος ἀέρας φαινόταν ὅτι μόλις εἶχε ταραχθῆ ἀπὸ τὸ πέταγμα ἀγγέλων.

Οἱ γυναῖκες βάδιζαν μὲ τὴ σκέψι πνιγμένη στὴ θλῖψι τους, ὠθούμενες ἀπὸ μιὰν ἔμπνευσι ἀνεξακρίβωτη. Πήγαιναν γιὰ νὰ ξαναθρηνήσουν στὸν τάφο ἢ γιὰ νὰ δοῦν ἄλλη μιὰ φορὰ αὐτὸν ποὺ εἶχε σαγηνεύσει τὶς καρδιές τους χωρὶς νὰ τὶς μολύνη

ἢ γιὰ νὰ βάλουν ἀπάνω στὸ κορμί του ἀρώματα ἀκριβώτερα ἀπὸ τοῦ Νικοδήμου; Κι ἔλεγαν μεταξύ τους.

— Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον;

Ἀλλὰ ὅταν σίμωσαν στὴ σπηλιά, ἔμειναν κατάπληκτες. Ἡ σκοτεινὴ τρύπα ἦταν ἀνοιχτή. Μὴ πιστεύοντας σ᾽ ὅ,τι ἔβλεπε, ἡ πιὸ γενναία ἀπ᾽ αὐτὲς ἄγγιξε μὲ χέρι τρεμάμενο τὸ κατῶφλι. Μέσα στὸ αὐγινό σύθαμπο ξεχώρισαν πλάϊ τους τὴν πέτρα ποὺ ἔκλεινε τὴ σπηλιά, ἀκουμπημένη στὸν βράχο.

Οἱ Μυροφόρες, βουβὲς ἀπὸ τὸν τρόμο, κύτταζαν ἐδῶ κι ἐκεῖ σὰν ν᾽ ἀναζητοῦσαν κάποιον ποὺ θὰ τὶς πληροφοροῦσε τί εἶχε συμβῆ. Ἡ Μαγδαληνὴ νόμισε ὅτι θὰ εἶχαν κλέψει τὸ σῶμα. Ἀλλὰ ἴσως ὁ Ἰησοῦς νὰ κειτόταν ἀκόμη ἐκεῖ μέσα. Ἀποφάσισαν νὰ μποῦν. Τώρα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἄρχισε νὰ διαλύη τὴ νύχτα γιὰ καλά.

Στὴν ἀρχὴ δέν διέκριναν τίποτε. Ἀλλὰ ξαφνικὰ θαμπώθηκαν. Ἕνας νεανίας λευκοντυμένος καθόταν ἐκεῖ καὶ φαινόταν νὰ τὶς περίμενε.

— Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν: ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε.

Οἱ γυναῖκες ἄκουσαν τρομαγμένες. Κατόπιν βγῆκαν ἀπὸ τὴ σπηλιά, γιὰ νά τρέξουν ν᾽ ἀναγείλλουν

στοὺς Μαθητὰς τὴν ἀνάστασι. Ἀλλὰ μόλις προχώρησαν λίγο, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ κοντοστάθηκε, ἐνῶ οἱ ἄλλες ἐξακολούθησαν τὸν δρόμο τους. Οὔτε ἡ ἴδια δὲν ἤξερε γιατὶ εἶχε σταθῆ.

Ξαφνικὰ ἔστρεψε πρὸς τὰ πίσω καὶ εἶδε ἕναν ἄντρα. Δὲν τὸν ἀνεγνώρισε. Ἐκεῖνος τὴ ρώτησε.

— Γύναι, τί κλαίεις: Τίνα ζητεῖς;

Ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας. Κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.

Ὁ ἄγνωστος, δὲν τῆς ἀποκρίθηκε παρὰ μὲ μιὰ λέξι, μὲ τ᾽ ὄνομά της.

— Μαρία!

Τότε, σὰν νὰ ξύπνησε ξαφνικὰ ἀπὸ ζάλη, ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἀναγνώρισε.

— Ραββουνί (Διδάσκαλε)!

Κι ἔπεσε στὰ πόδια του, ἐκεῖ στὸ μουσκεμένο χορτάρι, γιὰ νὰ τ᾽ ἀγκαλιάση, ν᾽ ἀγκαλιάση τὰ πολυφίλητα αὐτὰ πόδια ποὺ εἶχαν ἀκόμα τὶς τρύπες τῶν καρφιῶν.

Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς τῆς εἶπε.

— Μή μου ἅπτου: οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύου πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.

Κι εὐθὺς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴ γονατισμένη, λάμποντας σὰν ἥλιος.

Ἡ Μαρία τὸν κύτταζε ἕως ὅτου χάθηκε. Ὕστερα σηκώθηκε ἀπὸ τὸ χορτάρι μὲ ὄψι συνεπαρμένη, χωρὶς νὰ βλέπη πιὰ τίποτε ἀπὸ τὴ χαρά της, κι ἔδραμε στὶς συντρόφισσές της.

Αὐτὲς εἶχαν πρὶν λίγο φθάσει στὸ ὑπερῶο, ὅπου ἦσαν μαζεμένοι οἱ μαθηταὶ καὶ τοὺς εἶχαν διηγηθῆ μὲ κομμένα καὶ γρήγορα λόγια τὴν ἀπίστευτη εἴδησι· τὸν ἀνοιχτὸ τάφο, τὸν ἀστραπόμορφο ἄγγελο, τὰ ὅσα τοὺς εἶχε πῆ, τὴν παραγγελία ποὺ ὁ Ἰησοῦς ἄφηνε στοὺς ἀδελφούς του.

Ἀλλὰ οἱ ἀπόστολοι, οἱ καταπτοημένοι ἀκόμη ἀπὸ τὰ γεγονότα, οἱ ἀπόστολοι ποὺ εἶχαν φανῆ σ' ἐκεῖνες τὶς μέρες τοῦ κινδύνου πιὸ ἄβουλοι καὶ δειλοὶ ἀπὸ τὶς γυναῖκες, δὲν μποροῦσαν νὰ πιστέψουν τὸ καταπληκτικὸ ἐκεῖνο νέο. Ψευδαίσθησις, παραλήρημα γυναικῶν, ἔλεγαν. Πῶς ἦταν δυνατὸν ν' ἀναστηθῆ ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες; Μᾶς εἶχε πῆ ὅτι θὰ ἐπέστρεφε, ἀλλ' ἀργότερα. Καί ὡς ὅτου φανῆ ἐκείνη ἡ ἡμέρα, θὰ συνέβαιναν πολλὰ φοβερὰ γεγονότα.

Πίστευαν στὴν ἀνάστασι τοῦ Διδασκάλου, ἀλλὰ τὴ φαντάζονταν ὡς τὴν ἡμέρα τῆς καθολικῆς ἀναστάσεως, τὴν ἡμέρα τῆς ἐνδόξου παρουσίας του. Ὄχι νωρίτερα.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ χύθηκε ἀνάμεσά τους ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. Τοὺς εἶπε ὅσα τοὺς εἶχαν μηνύσει οἱ ἄλλες Μυροφόρες, ἀλλὰ πρόσθεσε καὶ κάτι ἀκόμη·

ΙC
ΧC

τὸν εἶχε δῆ μὲ τὰ ἴδια της τὰ μάτια καὶ τοῦ εἶχε μιλήσει.

Ὁ Σίμων καὶ ὁ Ἰωάννης σκέφθηκαν πιὸ σοβαρά. Βγῆκαν ἀπὸ τὸ σπίτι κι ἄρχισαν νὰ τρέχουν πρὸς τὸ περιβόλι τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ Ἰωάννης, ποὺ ἦταν πιὸ νέος, ἄφησε πολὺ πίσω του τὸν ἄλλον κι ἔφθασε πρῶτος στὸ μνῆμα. Καὶ τρυπώνοντας τὸ κεφάλι στὸ ἄνοιγμα, εἶδε στὸ δάπεδο τὰ ἐντάφια σπάργανα. Δὲν μπῆκε ὅμως. Ὁ Σίμων, φθάνοντας, μπῆκε μέσα στὴ σπηλιά. Τὰ σάβανα ἦσαν ἀποθεμένα κατὰ γῆς, ἀλλὰ τὸ σουδάριο βρισκόταν διπλωμένο σὲ μιὰ γωνιά. Μπῆκε κατόπιν κι ὁ Ἰωάννης, εἶδε καὶ πίστεψε. Καὶ βουβοὶ ἐπέστρεψαν γρήγορα στὸ ὑπερῶο, λὲς καὶ εἶχαν τὴν προαίσθησι ὅτι θὰ εὕρισκαν τὸν Ἀναστάντα ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους.

Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς, ἀποσπώμενος ἀπὸ τὴ Μαρία, ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Πρὸς τὸ Ἐμμαούς

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀνάπαυλα τοῦ Πάσχα, ξανάρχισαν γιὰ ὅλους οἱ μονότονες καὶ φτωχὲς μέρες.

Δύο φίλοι τοῦ Ἰησοῦ, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἦσαν μαζὶ μὲ τοὺς ἀποστόλους, ξεκίνησαν ἐκεῖνο τὸ πρωῒ γιὰ τὸ Ἐμμαούς, ἕνα μικρὸ χωριὸ ποὺ βρίσκεται σ' ἀπόστασι δύο ὡρῶν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἔφυγαν εὐθὺς μετὰ τὸν γυρισμὸ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάν-

νη. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ καταπληκτικὰ νέα τούς εἶχαν ἀναστατώσει, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τοὺς πείσουν ὁλότελα γιὰ τὸ ἀπρόοπτο καὶ μέγα γεγονός. Ἄνθρωποι πεζοί, ποὺ δὲν ξεγελιόνταν εὔκολα, δὲν μποροῦσαν νὰ παραδεχθοῦν πὼς ἦσαν ἀληθινὰ αὐτὰ ποὺ εἶχαν ἀκούσει. Ἂν τὸ σῶμα τοῦ Διδασκάλου ἔλειπε, δὲν ἦταν πιὸ πιθανὸ νὰ τὸ εἶχαν κλέψει κάποιοι;

Ὁ Κλεόπας κι ὁ σύντροφός του ἦσαν δύο Ἰουδαῖοι ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ. Περίμεναν τὴν ἔλευσι ἑνὸς σωτῆρος ὅπως κι οἱ ἄλλοι μαθηταὶ καὶ τὸν φαντάζονταν ὅπως κι ἐκεῖνοι περισσότερο σὰν υἱὸ τοῦ Δαβὶδ παρὰ σὰν υἱὸ τοῦ Θεοῦ, πολεμιστὴ ἔφιππο παρὰ φτωχὸ ὁδοιπόρο, μάστιγα τῶν ἐχθρῶν παρὰ τρυφερὸ φίλο τῶν ἀρρώστων καὶ τῶν παιδιῶν. Τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ εἶχαν μέσα τους ὑψώσει κάπως τὴ σαρκικὴ ἰδέα ποὺ ἔτρεφαν γιὰ τὸν Μεσσία, ἀλλὰ ἡ Σταύρωσις τὴν ἔκαμε συντρίμμια. Ἔτρεφαν ἀγάπη γιὰ τὸν Ἰησοῦ κι εἶχαν ὑποφέρει γιὰ τὸ Πάθος του, ἀλλὰ ὁ αἰφνίδιος, ὁ ἀτιμωτικός, ὁ ἄδοξος, ὁ χωρὶς ἀντίστασι θάνατός του, ἦταν κάτι τὸ ἀντίθετο ἀπ᾽ ὅτι ποθοῦσαν καὶ περίμεναν. Τὸ ὅτι ὁ Λυτρωτὴς δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ σώσῃ οὔτε τὸν ἑαυτό του, τοὺς φαινόταν σκάνδαλο. Τὸ τέλος του -καὶ τὶ τέλος- στὶς μικρές τους ψυχὲς εἶχε τὴν ἐμφάνισι μιᾶς χρεωκοπίας.

Συζητοῦσαν γιὰ ὅλα αὐτά, ἐνῶ βάδιζαν στὸ καυτερὸ μεσημέρι. Καὶ συχνὰ ἡ συνομιλία τους εἶχε ἐξά-

ψεις, γιατὶ δὲν συνέπιπταν σὲ ὅλα οἱ γνῶμες τους. Ξαφνικά, δίπλα τους, εἶδαν μιὰ σκιά. Στράφηκαν. Ἡ σκιὰ ἦταν ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ πίσω τους. Σταμάτησαν, ὅπως ἦταν τὸ ἔθιμο, γιὰ νὰ τὸν χαιρετήσουν, κι ὁ ὁδοιπόρος προστέθηκε στὴ συντροφιά τους. Δὲν τοὺς φαινόταν ἐντελῶς πρωτόφαντη ἡ ὄψις του, ἀλλ᾽ ὅσο κι ἂν τὸν παρατήρησαν, δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν. Ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ στὶς βουβὲς ἐρωτήσεις τους, ρώτησε.

— Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες καί ἐστε σκυθρωποί;

Ὁ Κλεόπας, ποὺ θὰ ἦταν ὁ πιὸ ἡλικιωμένος, ἀποκρίθηκε μὲ ἕνα τίναγμα ἀπορίας.

— Σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;

— Ποῖα; ἔκαμε ὁ ἄγνωστος.

— Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν· ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ.

— Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, φώναξε ὁ ξένος, τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται; οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;

Κι ἄρχισε, μὲ ἀγανακτισμένο τόνο, νὰ τοὺς ἑρμηνεύῃ τὰ λόγια τῶν Προφητῶν κι αὐτοὶ οἱ δύο τὸν ἀκροάζονταν μὲ ταπείνωσι καὶ προσοχή. Καὶ τὰ λόγια του ἔμοιαζαν στ᾽ αὐτιά τους σὰν μιὰ μουσικὴ ποὺ δὲν τὴν ἄκουαν γιὰ πρώτη φορά.

Διάβαιναν πιὰ ἀνάμεσα στὰ πρῶτα σπίτια τοῦ Ἐμμαοὺς κι ὁ ξένος προσποιήθηκε πὼς θὰ τοὺς ἄφηνε. Ἀλλὰ τώρα οἱ δυὸ σύντροφοι δὲν μποροῦσαν νά χωρισθοῦν ἀπὸ τὸν αἰνιγματικὸ ἄγνωστο καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ μείνῃ μαζί τους.

— Μεῖνον μεθ᾽ ἡμῶν, τοῦ εἶπαν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα.

Τὸν πῆραν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μπῆκαν μαζί του στὸ σπίτι, ὅπου θὰ κατέλυαν.

Ὅταν κάθισαν νὰ φᾶνε, ὁ ξένος πῆρε τὸ ψωμί, τὸ ἔκοψε κι ἔδωσε ἀπὸ ἕνα κομμάτι στοὺς δυὸ φίλους. Στὴ χειρονομία αὐτή, τὰ μάτια τοῦ Κλεόπα καὶ τοῦ ἄλλου ἄνοιξαν, ὅπως ὅταν ξυπνᾶ κανεὶς καὶ ὁ ἥλιος ἔχει πέσει πάνω στὸ κρεββάτι. Κι οἱ δυὸ ἀνασηκώθηκαν μὲ ρῖγος, πάνινοι, ζαλισμένοι. Ἀναγνώρισαν τὸν Ἐσταυρωμένο. Ἀλλὰ δὲν πρόλαβαν νὰ κινηθοῦν πρὸς αὐτόν, γιατὶ ὁ Ἰησοῦς βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο κι ἐξαφανίσθηκε.

Δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν ἀπὸ τὴν ὄψι του καὶ τὴν ὁμιλία του. Δέν τὸν κατάλαβαν οὔτε ἀπὸ τὴ λάμψι τοῦ βλέμματός του, οὔτε ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς του. Ἀλλὰ ἄρκεσε νὰ πάρῃ στὰ

χέρια του τὸ ψωμί, νὰ τοὺς τὸ μοιράση σὰν πατέρας στὰ παιδιά του, καὶ στὴν ἐγκάρδια αὐτὴ χειρονομία του ποὺ τόσες φορὲς τὸν εἶχαν δῆ νὰ τὴν ἐπαναλαμβάνη στὰ δεῖπνα, ἀναγνώρισαν τὰ χέρια του, τὰ χέρια αὐτὰ ποὺ τρυπημένα εὐλογοῦσαν καὶ ὁ πέπλος ἔπεσε ἀπὸ τὰ μάτια τους καὶ βρέθηκαν ξαφνικὰ μπροστὰ στὴ λάμψι τοῦ Ἀναστάντος. Κι ἔτσι, χωρὶς νὰ φᾶνε καὶ γεμᾶτοι κούρασι, ἔκαμαν πάλι τὸν ἴδιο δρόμο κι ἔφθασαν νύχτα προχωρημένη στὰ Ἱεροσόλυμια.

Καὶ καθὼς περπατοῦσαν, ἔλεγαν σχεδὸν μὲ ντροπή.

— Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν παιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς Γραφάς;

Οἱ ἀπόστολοι ἦσαν πάντα ἄϋπνοι. Οἱ δύο φίλοι, μόλις ἔφθασαν, τοὺς διηγήθηκαν τὴ συνάντησί τους. Καὶ σὰν ν' ἀπαντοῦσαν στὴν καινούργια αὐτὴ ἀνακοίνωσι, τρεῖς-τέσσερες φωνές εἶπαν.

— Ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως καὶ ὤφθη Σίμμωνι.

Ἔχετε τί βρώσιμον ἐνθάδε;

Κανείς, μέσα στὴν ἀναστάτωσι ἐκείνης τῆς ἡμέρας, δὲν ἔβαλε μπουκιὰ στὸ στόμα του. Ἀλλ' οἱ γυναῖκες ἔστρωσαν τὸ τραπέζι κι ὅλοι κάθισαν γύρω. Ὁ Πέτρος θυμήθηκε τὴν τελευταία Πέμπτη.

— Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Καὶ τὰ μάτια του βουρκώνουν, καθὼς κόβει τὸν ἄρτο καὶ τὸν προσφέρει στοὺς συμμαθητάς του.

Μόλις τελείωσαν τὸ δεῖπνο τους, παρουσιάσθηκε στὸ κατῶφλι, ψηλὸς καὶ χλωμός, ὁ Ἰησοῦς. Τὸ βλέμμα του τοὺς ἀγκάλιασε ὅλους ἕναν -ἕνα κι ἀπὸ τὸ στόμα του ἀκούσθηκε ἕνας γλυκὺς χαιρετισμός.

— Εἰρήνη ὑμῖν!

Κανεὶς δὲν εἶπε λέξι. Ἡ σύγχυσις νίκησε τὴ χαρά, ἀκόμη καὶ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ δὲν τὸν ἔβλεπαν παρὰ γιὰ δεύτερη φορά. Στὰ πρόσωπά τους ὁ Ἀναστὰς διάβασε τὴν ἀμφιβολία. Ἤθελαν νὰ τοῦ ποῦν.

— Εἶσαι ἀληθινὰ ἐσὺ ὁ ἴδιος, ζωντανός, ἢ τὸ φάντασμά σου ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸν τάφο γιὰ νὰ μᾶς βάλῃ σὲ δοκιμασία;

— Τί τεταραγμένοι ἐστέ; Καὶ διατὶ διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε ὅτι πνεῦμα, σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

— Καὶ τοὺς ἔδειξε τὰ χέρια του ποὺ ἦσαν ἀπὸ πάνω καὶ κάτω τρυπημένα κι ἄνοιξε τὸν χιτῶνα του στὸ στῆθος νὰ δοῦν τὴν πληγὴ τῆς λόγχης. Μερικοί, ἔχοντας ἀνασηκωθῆ ἀπὸ τὰ ἀνάκλιντρα, γονάτισαν μπροστά του κι εἶδαν στὰ γυμνὰ πόδια του τὶς ἄλλες δυὸ πληγές.

Ἦταν ὁ ἴδιος, μὲ τὴν ὄψι του, μὲ τὴ λαλιά του, μὲ τὰ ἀναρίθμητα σημάδια τῆς σταυρώσεώς του.

Γιὰ νὰ διαλύση καὶ τοὺς τελευταίους τους δισταγμούς, ὁ Ἰησοῦς ρώτησε.

— Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε;

Εἶχε μείνει σ' ἕνα πιάτο ἕνα κομμάτι ψητὸ ψάρι. Ὁ Πέτρος τὸ ἔτεινε στὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος πλησίασε στὸ τραπέζι καὶ ἔφαγε τὸ ψάρι μὲ λίγο ψωμί.

Καὶ ἀφοῦ ἀπόφαγε, ἄρχισε νὰ τοὺς μιλᾶ γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ Πάθους του, καταλήγοντας μὲ τὰ ἑξῆς λόγια.

— Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθήσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

Δὲν εἶχαν ματαίως πιστέψει. Ἡ σταύρωσις ἦταν ἕνα πρόσκαιρο σκοτάδι, ποὺ τὸ διαδέχθηκε ἡ αἰωνία λάμψις τῆς Ἀναστάσεως.

Στὸ δεῖπνο ἐκεῖνο ἦταν ἀπὼν ὁ Θωμᾶς. Τὴν ἄλλη μέρα, οἱ φίλοι του τὸν ἀναζήτησαν, μὲ τὴν ψυχὴ πλημμυρισμένη ἀπὸ τὴν ἐπιβλητικὴ βεβαιότητα, χορτασμένη ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ.

— Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον.

Ἀλλ' ἐκεῖνος τοὺς ἀποκρίθηκε.

— Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

Ὁ Θωμᾶς, ὕστερα ἀπὸ τὸ σκάνδαλο τοῦ Σταυ-

ροῦ, δὲν εἶχε διάθεσι νὰ πιστέψη σὲ μαρτυρίες ἄλλων. Εἶπε: ἂν δὲν δῶ. Καὶ ἀμέσως, μὴν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη μονάχα στὰ μάτια του, πρόσθεσε: καὶ ἂν δὲν βάλω τὸ δάχτυλό μου.

Ὀκτὼ μέρες κατόπιν, οἱ ἀπόστολοι ἦσαν συναγμένοι στὸ ἴδιο σπίτι καὶ τώρα ὁ Θωμᾶς βρισκόταν μαζί τους. Ὁ Ἰησοῦς πρόβαλε πάλι στὸ κατῶφλι καὶ τοὺς εἶπε.

— Εἰρήνη ὑμῖν!

Προχώρησε καὶ ἀναζήτησε μὲ τὰ μάτια τὸν Θωμᾶ. Τὸν φωνάζει καὶ τοῦ λέγει.

— Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἰδὲ τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

Ἀλλ᾽ ὁ Θωμᾶς δὲν συμμορφώνεται. Δὲν τολμᾶ νὰ θέση τὸ δάχτυλο στὶς πληγές, τὸ χέρι του στὴν πλευρά. Λέγει μονάχα.

— Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου!

Ἕως τότε τὸν ἀναγνώριζε ὡς ἄνθρωπο τελειότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Τώρα τὸν ἀναγνωρίζει Θεὸ καὶ μάλιστα *«Θεό του»*. Τότε ὁ Ἰησοῦς προφέρει τὸν τελευταῖο του Μακαρισμό, τὸν πιὸ μεγάλον ἀπ᾽ ὅλους.

— Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Οἱ ἀλήθειες ποὺ ἔχουν ἀπόλυτη ἀξία, δὲν εἶναι ὁρατὲς ἀπὸ τὰ σαρκικὰ μάτια, οὔτε ψηλαφητὲς ἀπὸ τὰ σαρκικὰ χέρια. Κατεβαίνουν ἀπὸ ψηλὰ καὶ πέφτουν στὶς ψυχὲς χωρὶς ὑλικὴ μεσολάβησι.

Ἡ ἐπιστροφὴ στὴν Τιβεριάδα

Γύρισε καθένας στὸν τόπο του, ὅταν τελείωσε τὸ δρᾶμα. Ὁ Υἱὸς στὸν Πατέρα, οἱ ψαράδες στὰ δίχτυα τους.

Τὰ δίχτυα ἐκεῖνα ποὺ ἦσαν μισοσάπια ἀπὸ τὸ νερό, ξεφτισμένα, τρύπια, χιλιοδιορθωμένα, τὰ δίχτυα ἐκεῖνα ποὺ οἱ ἁλιεῖς τῶν ἀνθρώπων εἶχαν ἐγκαταλείψει χωρὶς νὰ γυρίσουν πιὰ νὰ τὰ κυττάξουν, στὴν ἀκρογιαλιὰ τῆς Τιβεριάδος, βρέθηκαν ἄλλα χέρια ποὺ τὰ φρόντισαν καὶ τὰ ἔβαλαν σὲ σίγουρο μέρος, μὲ τὴ φρόνησι τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ξέρει πὼς τὰ ὄνειρα διαρκοῦν λίγο καὶ ἡ πεῖνα κρατάει πολύ, ὅσο ἡ ἴδια ἡ ζωή. Ἡ γυναῖκα τοῦ Σίμωνος Πέτρου, ὁ πατέρας τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωάννη, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Θωμᾶ, φύλαξαν τὶς ἀπόχες καὶ τὰ δίχτυα μὲ τὴν ἐλπίδα ἢ μᾶλλον τὴ βεβαιότητα πὼς ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν φύγει θά γύριζαν μιὰ μέρα πίσω. Ἡ Βασιλεία εἶναι ὡραία, ἀλλὰ ἡ λίμνη εἶναι ἐπίσης ὡραία καὶ γεμάτη ψάρια. Καλὴ ἡ ἁγιότης, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῆ μονάχα μὲ τὸ πνεῦμα. Ἕνα ψάρι στὸ πιάτο εἶναι προτιμώτερο ἀπὸ ἕνα θρόνο στὸν οὐρανό.

Καὶ πράγματι, οἱ ἁλιεῖς γύρισαν. Εἶχαν προσταχθῆ γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἐκεῖνο ποὺ τοὺς εἶχε ἀποσπάσει ἀπὸ ἐκεῖ. Ὁ Ἰησοῦς, μετὰ τὴν Ἀνάστασι, τοὺς εἶχε ὑποσχεθῆ νὰ ξανασυναντηθοῦν στὴ Γαλιλαία. Ἦσαν τόσο ὄμορφα τὰ παλιὰ σπιτάκια,

τὰ ξεθωριασμένα ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Κι ὅμορφο ἦταν τὸ γαλήνιο χωριουδάκι ποὺ μύριζε ψαρίλα. Ἀλλὰ πιὸ πολὺ ἦταν ὄμορφη ἡ λίμνη, βαθυγάλαζη μὲ πασπατεμένο χρυσάφι καὶ σμαράγδια στὰ φωτεινὰ πρωϊνά, ὀπάλινη μὲ ζῶνες ἀπὸ ὑάκινθο στὰ δειλινά, ἀσπρόμαυρη στὶς ἀστροκέντητες νύχτες, σκιὰ ἀσημωμένη στὶς σεληνοφώτιστες. Εἶχαν γυρίσει ὅλοι ἀλλαγμένοι, ἔμοιαζαν σὰν ξένοι, καὶ τὰ ἔβλεπαν ὅλα τώρα μὲ μάτι διαφορετικό.

Ἑπτὰ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦσαν μαζί, ἕνα βράδυ, στὸν γιαλὸ τῆς Καπερναούμ. Ὁ Σίμων Πέτρος, ὁ Θωμᾶς ὁ Δίδυμος, ὁ Ναθαναήλ, ὁ Ἰάκωβος, ὁ Ἰωάννης κι ἄλλοι δύο. Ὁ Σίμων λέγει.

— Ὑπάγω ἁλιεύειν.

— Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί, τοῦ ἀποκρίνονται οἱ ἄλλοι.

Πήδησαν στὴν ψαρόβαρκα καὶ σαλπάρισαν. Ἀλλ' ἐκείνη τὴ νύχτα δὲν ἔπιασαν οὔτε λέπι. Τὴν αὐγή, σκυθρωποί, γύρισαν στὴν ἀκρογιαλιά.

Μὰ ὅταν πλησίασαν, εἶδαν μέσα στὸ σύθαμπο μιὰ μορφὴ ἀνδρός, ποὺ σὰν νὰ τοὺς περίμενε. «*Οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν*».

— Παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ρώτησε ὁ ἄγνωστος.

Τοῦ ἀποκρίθηκαν: Ὄχι.

— Βάλετε, τοὺς εἶπε τότε ἐκεῖνος, εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον καὶ εὑρήσετε.

Συμμορφώθηκαν μὲ τὴν προσταγή του καὶ σὲ λίγο τὸ δίχτυ γέμισε ψάρια, τόσο ποὺ δυσκολεύθηκαν νὰ τὸ σύρουν.

Τότε ὁ Ἰωάννης φώναξε στὸν Σίμωνα Πέτρο.

— Ὁ Κύριός ἐστιν!

Ὁ Πέτρος, χωρὶς νὰ πῆ τίποτε, φόρεσε βιαστικά τὸ ροῦχο του, γιατὶ ἦταν γυμνός, κι ἔπεσε στὸ νερὸ γιὰ νὰ φθάση πρῶτος ἀπ' ὅλους. Σὲ λίγο καὶ οἱ ἑπτὰ ἦσαν κοντὰ στὸν Κύριο. Κανεὶς δὲν τὸν ρώτησε *«ποιὸς εἶσαι»*· γιατὶ τώρα ὅλοι τὸν εἶχαν ἀναγνωρίσει.

Ἐκεῖ στὴν ἀμμουδιὰ ἦταν μιὰ πυρὰ καὶ πάνω της ἕνα ψάρι, καθὼς καὶ μιὰ πετσέτα μὲ ψωμί.

— Δεῦτε ἀριστήσατε, τοὺς λέγει ὁ Ἰησοῦς.

Καὶ γιὰ τελευταία φορὰ τοὺς ἔκοψε τὸ ψωμὶ καὶ τοὺς τὸ μοίρασε. Σὰν ἀπόφαγαν, ὁ Ἰησοῦς κάρφωσε τὰ μάτια του στὸν Πέτρο κι ἐκεῖνος ὁ δόλιος χλώμιασε.

— Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με πλεῖον τούτων;

Ὁ Ἀρνητής, στὴ γλυκειὰ ἐκείνη ἐρώτησι, ποὺ γι' αὐτὸν ἦταν τόσο σκληρή, νόμισε πὼς βρισκόταν σ' ἕνα ἄλλο μέρος, πλάϊ σὲ μιὰ ἄλλη πυρά. Θυμήθηκε τὴν ἀπάντησι ποὺ εἶχε δώσει στὴν παιδίσκη. Καὶ δὲν τόλμησε νὰ ἀποκριθῆ ὅπως θὰ ἤθελε: μ' ἕνα μοναδικὸ *«ναί»*.

— Ναί, Κύριε, σὺ οἶδας, ὅτι φιλῶ σε.

Τότε ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε.

— Βόσκε τὰ ἀρνία μου.

Καὶ τὸν ρωτᾶ γιὰ δεύτερη φορά.

— Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με;

Κι ὁ Πέτρος, συγχισμένος, μὴ βρίσκοντας ἄλλη ἀπάντησι, ξαναλέγει.

— Ναί, Κύριε, σὺ οἶδας, ὅτι φιλῶ σε.

Γιατὶ μὲ παιδεύεις ἀκόμη; Δὲν ξέρεις, χωρὶς νὰ σοῦ τὸ πῶ, ὅτι τώρα σ᾽ ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ πρὶν καὶ ὅτι θὰ δώσω καὶ τὴ ζωή μου γιὰ νὰ μὴ σ᾽ ἀρνηθῶ ὅπως πρῶτα;

Τοῦ λέγει ὁ Ἰησοῦς.

— Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.

Καὶ ἐπαναλαμβάνει γιὰ τρίτη φορά.

— Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με;

Θέλησε μὲ τρεῖς καταφατικὲς ἀπαντήσεις νὰ ἐξαλείψη τὶς τρεῖς ἀρνήσεις τοῦ Πέτρου. Ἀλλὰ ὁ Πέτρος τώρα δὲν βαστᾶ.

— Κύριε, φωνάζει σχεδὸν κλαίοντας, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.

Ἡ τρομερὴ δοκιμασία πῆρε τέλος κι ὁ Ἰησοῦς τοῦ λέγει.

— Βόσκε τὰ πρόβατά μου. Ἀμήν, ἀμήν, λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος ἐζώννυες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου καὶ ἄλλος σὲ ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.

Στὸν θάνατο, στὸν σταυρό, ὅμοιο μ᾽ αὐτὸν ποὺ

σταύρωσαν ἐμένα; Λοιπόν, μάθε τὶ σημαίνει νὰ μ᾽ ἀγαπᾶς. Ἡ ἀγάπη μου εἶναι ἕνα μὲ τὸν θάνατο.

Καί τώρα, ποὺ ἄκουσες καὶ πῆρες τὴν ἀπόφασί σου, ἔλα μαζί μου.

Ἀκολούθει μοι!

Ἡ Νεφέλη

Οἱ μαθηταὶ ξαναγύρισαν στην Ἱερουσαλήμ, ἀφήνοντας αὐτὴ τὴ φορὰ γιὰ πάντα τὰ δίχτυα. Εἶχαν ξεκινήσει πιὰ γιὰ ἕνα ταξίδι χωρὶς ἐπιστροφή, ποὺ οἱ σταθμοί του θὰ ἦσαν αἱματωμένοι.

Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ Μαΐου καὶ τὰ σύννεφα λαμποκοπῶντας στὴν ὁλόχρυση ὥρα σὰν οὐράνια ἀρχιπέλαγα μέσα στὸν ἡλιοστάλαχτο θρίαμβο τῆς δύσεως, ἔμοιαζαν σὰν ν᾽ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὴ χλιαρὴ γῆ στὸν οὐρανὸ *«ὡς θυμίαμα εὔοσμον»*. Στοὺς κάμπους τὰ πουλιὰ φώναζαν στὶς φωλιὲς τὰ μικρά τους ποὺ εἶχαν μόλις τώρα πετάξει καὶ τὸ ἀεράκι τοῦ σούρουπου ἀλαφροχάϊδευε τὰ κλαριὰ καὶ τοὺς ἄγουρους ἀκόμη καρπούς. Ἀπὸ τὴ μακρυνὴ πόλι ἀνέβαινε ἡ σκόνη σὰν καπνὸς καὶ ξεχώριζαν οἱ ἐπάλξεις τῶν πύργων καὶ τὰ ἄσπρα τείχη τοῦ Ναοῦ.

Οἱ μαθηταὶ ἐπαναλαμβάνουν ἐδῶ, στὴν ἐξοχὴ τῆς Βηθανίας, τὴν ἐρώτησι ποὺ εἶχαν κάνει στὸν Κύριο τὸ βράδυ τῆς Τετάρτης.

— Κύριε, ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;

— Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς, τοὺς ἀποκρίνεται ὁ Χριστός, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ· ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτων τῆς γῆς.

Καὶ ἀφοῦ τέλειωσε αὐτὰ τὰ λόγια, σήκωσε τὰ δυὸ χέρια του καὶ τοὺς εὐλόγησε. Ἐνῶ τὸν ἀτένιζαν, ὑψώθηκε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ αἴφνης μιὰ ἀστραφτερὴ νεφέλη, ὅπως κατὰ τὴ Μεταμόρφωσι, τὸν τύλιξε καὶ τὸν σκέπασε. Οἱ Ἀπόστολοι ἔμειναν θαμπωμένοι, ὥσπου τοὺς ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν ἔκστασι δύο ἀσπροντυμένοι ἄνδρες.

— Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν;

Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Τότε, ἀφοῦ προσκύνησαν, γύρισαν στὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ τὴν καρδιὰ σφιγμένη ἀπὸ μιὰ λυπημένη χαρὰ καὶ μὲ τὸν νοῦ τους πιὰ στὸ ἔργο ποὺ τοὺς περίμενε. Τώρα πλέον ἦσαν μόνοι, μόνοι ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἐχθροῦ ποὺ λέγεται κόσμος.

Ἀλλὰ ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι πιὰ ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὴ γῆ.

— Μεθ' ὑμῶν ἔσομαι, τοὺς εἶχε πῆ ὁ Κύριος.

Ὁ οὐρανὸς εἶναι κοντά μας κι ἀπ' αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ κατεβῆ μιὰ μέρα μέσα στὴ φοβερὴ ἀστραπὴ τῆς δόξας του.

Προσευχὴ στὸν Χριστό

Εἶσαι πάντα ἀνάμεσά μας, ἀλλὰ χωρὶς οἱ περισσότεροι νὰ σὲ βλέπουμε. Ἐσένα μόνο ἔχουμε ἀνάγκη, ἐσένα καὶ κανέναν ἄλλον. Μονάχα σὺ μᾶς ἀγαπᾶς μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ χρωστᾶμε στὸν ἑαυτό μας καὶ ποὺ δὲν τὴν ἔχουμε. Καὶ σὺ μονάχα μπορεῖς νὰ αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκη ποὺ σοῦ ἔχουμε ἰδιαιτέρως τώρα.

Ὅλοι ἔχουν τὴν ἀνάγκη σου, κι αὐτοὶ ἀκόμα ποὺ δὲν τὴ νοιώθουν. Ὁ πεινασμένος θαρρεῖ πὼς ζητᾶ ψωμὶ καὶ ζητᾶ ἐσένα. Ὁ ἄρρωστος ὑποθέτει ὅτι τοῦ λείπει ἡ ὑγεία κι αὐτὸ ποὺ τοῦ λείπει εἶσαι σύ. Ὅποιος γυρεύει τὴν ὡραιότητα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, γυρεύει ἄθελά του ἐσένα ποὺ εἶσαι ἡ μοναδικὴ καὶ τελεία ὡραιότης. Ὅποιος ψάχνει γιὰ τὴν ἀλήθεια, ψάχνει χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνη γιὰ σένα ποὺ εἶσαι ἡ μόνη ἀλήθεια ποὺ ἀξίζει νά μάθη κανείς, κι ὅποιος ἁπλώνει τὸ χέρι του μὲ ἀγωνία πρὸς τὴν εἰρήνη, τ' ἁπλώνει πρὸς ἐσένα, ποὺ εἶσαι ἡ μόνη εἰρήνη στὴν ὁποία μποροῦν νὰ βροῦν ἀνάπαυσι οἱ καρδιές. Ὅλοι σὲ φωνάζουμε, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουμε.

Ἔχουμε ἀνάγκη τοῦ βλέμματός σου, ποὺ μονάχα μία ἀκτίνα του μπορεῖ ν' ἀναστατώσῃ καὶ νὰ σώσῃ τὶς ψυχές μας· τῆς φωνῆς σου, ποὺ μιὰ μονάχα λέξι της μπορεῖ νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπὸ τὸν λάκκο τῆς πτώσεώς μας.

Ἂν ἦσουν ἕνας Θεὸς ζηλότυπος καὶ ἀμείλικτος, ἕνας Θεὸς ποὺ μισεῖ κι ἐκδικεῖται, ἕνας Θεὸς ποὺ δὲν ξέρει τὴν ἀγάπη, ἀλλὰ μόνο τὴ δικαιοσύνη δὲν θὰ μᾶς ἄκουες. Γιατὶ ὅσο κακὸ μποροῦσαν νὰ σοῦ κάμουν οἱ ἄνθρωποι, σοῦ τὸ ἔκαμαν ἤδη. Ἑκατομμύρια Ἰοῦδες σὲ φίλησαν ἀφοῦ σὲ πρόδωσαν ἀνάμεσά μας. Λεγεῶνες Φαρισαίων σὲ βλασφημοῦν μὲ τὴν ὑποκρισία τους. Ἕνας ἀπέραντος ὄχλος μέσα στοὺς αἰῶνες ζητᾶ διαρκῶς τὸν θάνατό σου. Καὶ Πιλᾶτοι ἀναρίθμητοι, ντυμένοι μαῦρα καὶ κόκκινα, σὲ παραδίνουν στὸν θάνατο, ἀφοῦ ἀναγνωρίσουν τὴν ἀθωότητά σου.

Ἀλλὰ ὅπως τὴν πρώτη φορά, ἔτσι κι ὅλες τὶς φορὲς ἐσὺ συγχωρεῖς. Ἐσὺ ποὺ ἔζησες ἀνάμεσά μας, ξέρεις πόσο βαθειὰ εἴμαστε διεφθαρμένοι. Σὲ ἀπωθήσαμε, γιατὶ ἦσουν πολὺ ἅγνὸς γιὰ μᾶς. Σὲ καταδικάσαμε νὰ πεθάνῃς, γιατὶ ἦσουν ἡ καταδίκη τῆς ζωῆς μας. Ὅλες οἱ γενεὲς εἶναι ἀπαράλλαχτες μὲ τὴ γενεὰ ποὺ σὲ σταύρωσε.

Ἀλλ' ἐμεῖς, ποὺ κάπως σὲ πιστεύουμε καὶ ποὺ σὲ ζητᾶμε, θέλουμε νὰ ἔλθῃς μέσα στὴ δόξα σου τὸ γρηγορώτερο. Θὰ σὲ περιμένουμε κάθε μέρα,

παρὰ τὴν ἀναξιότητα καὶ τὶς ἀδυναμίες μας. Κι ὅλη ἡ ἀγάπη ποὺ ἀπόμεινε στὶς φτωχές μας καρδιές, εἶναι γιὰ σένα, Θεῖε Ἐσταυρωμένε, ποὺ ὑπέφερες ἀγαπῶντας μας καὶ τώρα μᾶς κάνεις νὰ ὑποφέρουμε ἀγαπῶντας Σε.

